1696

Kemp

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
6
37 MF
25

6.

DE

IMITANDO CHRISTO,

CONTEMNENDISQUE mundi vanitatibus

Authore

THOMA KEMPISIO,

INTERPRETE

SEBASTIANO CASTELLIONE.

EPHES. V.

Este imitatores DEI, ut chari filii, & cum charitate vitam agite: quemadmodum Christus adamavit nos, & seipsum pro nobis dedit fertum hostiamq; DEO ad suavem odorem.

FRANCOFURTI AD MOENUM,

EX OFFICINA GENSCHIANA;

ANNO M DC XCVI.

‹S›EBASTIANI CASTELLIONIS
‹d›e sua hac translatione præfatiuncula.

Ibellum hunc conscripsit olim latinè Thomas dictus de Kempis, quem nos Kempisium appellamus, natione Germanus, ordinis Canonicorum regularium Augustini, qui claruit circ‹a a›nnum 1410. *Editus est autem libellus hoc titulo: ‹Lib›ellus verè aureus de Chrristo imitando, ex fontibus ‹s›a potißimum scripturæ excerptus, Authore Domi‹no T›homa de Kempis. Eum nostro tempore transtulit ‹in G›ermanicum sermonem homo quidam, ut ego arbi‹tror›, pius, sæpiusq́ editus est hoc titulo,*

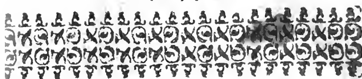
Nachfolgung Christi/
Wie man alle Eitelkeit dieser Welt verschmähen ‹soll›: von einem wolgelehrten liebhaber GOttes ‹vor› viel jahren beschrieben / ietzt abermals fleißiger ‹über›lesen / und von neuen außgangen: *hoc est, I‹mit›atio Christi: quonam pacto vitanda sit omnis hujus ‹mu›ndi vanitas: opus ante multos annos à quodam be‹ne› locto & Dei amante conscriptum, & nunc denuo re‹cog›nitum ac recens editum.*

Hunc ego libellum, quia pietatis plenus, non mihi so‹li›, sed & aliis piis multis visus est, putavi de latino in ‹Lati›num, hoc est, de agrestiore sermone in paulo mundio‹re›m, sed tamen simplicem, esse convertendum: in qua ‹qui›dem mea conversione judicium sequutus sum inter‹pre›tis Germanici. Omisit enim ille prudens quædam, ‹par›ticula etiam nonnihil immutavit, quia illius vel tem‹por›is, vel status superstitionem sapiebant, quod idem mihi faciendum esse judicavi. A Re-

Restat ut utriusqve mei facti videlicet & qvòd transtuli, rationem reddam. Erunt enim, credo, qvibus etiam ridiculum videbitur, librum de latino in latinum convertere. Alii in alieno opere qvicqvam mutare aut detrahere nefas esse judicabunt. Qvibus ego utrisqve breviter respondebo. Qvòd latiniorem feci, causam habui hanc, qvod multi latiniora libentius legunt: & ego homines ad piorum libr. lectionem omni licita ratione alliciendos esse censeo. Fingat me aliqvis de Helvetica lingva in Suevicam, hoc est de Germanica in Germicam transtulisse: nihil habebit ea res peccati: nonnihil etiam boni. Qvòd si cui hac ratio non satis faciat, non ero in meo facto defendendo vel diligentior vel curiosior: extat ipse sua lingva: per me leget qvi volet: ego volentibus, non nolentibus transtuli. Eadem res est, aliter atqve aliter vestita: utra qvisqve veste delectabitur, ea utatur: ego vel ineptire malo, qvàm non prodesse volentibus.

Qvòd ad alterum attinet, postqvam Christi lux nostro seculo sic affulsit, ut multos errores & superstitiones detexerit, puto non nefas esse nonnullos castrare libros, ut omnia probantes, qvæ bona sunt teneamus. Qvòd si cui hoc non placebit, faciat qvod solent in Martiali Poeta multi. Castravit eum qvidam, qvod ejus factum casti omnes laudant: & castratum legunt: at salaces totum, sic & hunc totum per me licet legant, qvibus hæc improbatur castratio. Me qvidem opera mea neqve pudet, neqve pœnitet, & eam nemini nocituram, nonnullis profuturam esse confido, Deumq; ut ita faxit oro.

Die 5. Junii Anno 1562.

DE

MUNDANARUM VANITATUM CONTEMPTU.

CAP. I.

QVi me seqvitur, non ambulat in tenebris, sed vitæ lumen habet: Hæc Christi verba sunt qvibus admonemur, ut ejus vitam & mores imitemur, si verè collustrari, & ab omni cordis cæcitate liberari volumus. Qvamobrem Christi vitam summo studio meditari debemus. Excellit sanè doctrina Christi omnem omnium sanctorum doctrinam:& si qvis ejus spiritu præditus est, is abditum ibi manna invenit. Sed fit ut multi, qvia Christi spiritu carent, ideo ex freqventi evangelii auditione exiguam cupiditatem concipiant. Enim verò si qvis Christi verba plenè &cum voluptate vult intelligere, huic necesse est, ut omnem vitam suam secundum illum componere studeat. Qvid prodest ardua de Trinitate disputatio, si animi summissione careas, ideoqve displiceas Trinitati? Enim

Enim verò non ardua dicta ſanctum juſtumqve reddunt hominem, ſed ſtudioſa vita Deo charum efficit. Eqvidem peccatorum pœnitentiam ſentire, qvàm ejusdem definitionem tenere malim. Si vel univerſas ſacras literas, atqve adeo philoſophorum omnium dicta, memoria teneas, qvid proſunt iſta omnia ſine Dei charitate & gratia? Vana vanitatis, & omnia ſunt vanitas, præterqvam Deum amare, eiqve ſoli ſervire. Ea demum ſumma eſt ſapientia, per mundi contemtum ad cœleſte regnum tendere. Vanitas eſt perituras qværere divitias, & in eis ſpem ſuam collocare. Vanitas eſt & honores ambire, ac ſeipſum extollere. Vanitas eſt & carnis cupiditates ſeqvi, eaqve appetere, qvæ tibi deinde graves pœnas ſint allatura. Vanitas eſt longam vitam optare, & interim bonam vitam parum curare. Vanitas eſt præſentem duntaxat vitam intueri, & interim futura non prævidere. Vanitas eſt ea diligere, qvæ ſumma celeritate prætereunt, & illuc non feſtinare, ubi ſempiterna durat lætitia. Memento freqventer illius proverbii: Nec oculus viſu, nec auris expletur auditu. Qvamobrem da operam ut animum ab aſpectabilium rerum amore abſtrahas, teqve ad inaſpectabilia convertas. Qvi enim cupiditatibus ſuis obſeqvuntur, ii & animum ſuum peccatorum conſcientia contaminant, & Dei gratiam amittunt.

SUnt omnes homines natura discendi cupidi; sed qvid prodest scientia religionis expers? Est omnino vel vilissimus agricola, sed qvi Deum :olat, anteponendus superbo philosopho, qvi sei-)so neglecto cœli cursum considerat. Qvi se i-)sum probè novit, seipsum parvi facit, nec lau- libus delectatur humanis. Si vel omnia qvæcun- ıve in toto orbe constant sciam, idemqve Dei a- nore caream, qvid mihi id profuturum est apud)eum, qvi de me ex factis meis judicaturus est? Supersede nimio discendi studio, utpote qvòd ınimum multum distrahat atqve decipiat. Cupi- ınt enim suspici docti, sapientesqve dici. Jam zerò multa sunt, qvorum scientia animo parum ne dicam nihil prodest: & valde insipiens est, qvi aliis rebus ferunt. Non satiant animum mul- :a verba, sed mentem reficit vita bona, præstat- qve homini bene sibi conscius animus, magnam ad Deum confidentiam. Qvanto tu plura meli- oraqve didiceris, tanto graviores pœnas lues, nisi eò sanctius vixeris. Qvamobrem noli ulla vel arte vel scientia insolescere, qvin potius con- cessa tibi verum cognitione timidior esto. Qvòd si tibi multa scire multaq; percepisse videris, scito longè plura esse qvæ nescias: ac superbire noli, sed potius ignorantiam tuam agnosce. Cur tu te cæ- teris anteponas, cum multi te doctiores & legis peritiores reperiantur? Si vis utiliter aliqvid scire

& discere, ama nesciri proqve nihilo haberi. Nam sui ipsius vera cognitio atqve despectio, ea demum summa est utilissimaqve eruditio, seqve ipsum parvi, alios magni facere, & in precio habere, magnâ est sapientia atqve perfectio. Si qvem apertè peccare, aut grave aliqvod facinus perpetrare videris, non idcirco meliorem te debes existimare: nescis enim qvandiu sis in virtute perseveraturus. Sumus eqvidem omnes fragiles: sed fragiliorem te existimato esse neminem.

De Doctrina veritatis.

CAP. III.

FElix qvem veritas non figuris vocibusqve pereuntibus, sed ipsa per se, uti est, docet. Nam sæpe nos opiniones sensusqve nostri fallunt, parumqve valent. Qvid prodest de occultis, obscurisqve rebus arguta disceptatio, qvorum ignoratio nobis fraudi futura non sit in Dei judicio? Insignis sanè stultitia est, qvòd neglectis utilibus & necessariis, ultrò incumbimus curiosis & damnosis, usqve adeo oculis præditi, tamen non videmus. Qvid causæ est, cur genera illa speciesqve dialecticas curemus? Qvem enim æternus ille sermone alloqvitur, is à multis opinionibus expeditur. Nam ab uno sermone sunt omnia, & unum loqvuntur omnia, estqve principium illud, qvod nos alloqvitur, & sine qvo nemo rite rem intelligit aut judicat. Cui verò omnia sunt unum, qviqve ad unum trahit omnia,

&

& in uno videt omnia, is & animo eſſe conſtanti & in Deo perpetuò acqviſcere poteſt. O veritatis Deus, fac me unum tecum in charitate perpetua: Tædet me ſæpe multa legere & audire, in te eſt qvicqvid volo & cupio: taceant doctores omnes, ſileat omnis rerum natura in tuo conſpectu: tu me ſolus alloqvere. Nam qvanto qvisqve ſibi conjunctior eſt, qvantoqve magis ſecum habitans minus extra vagatur, tanto & plura & altiora ſine labore percipit, qvippe qvi intelligentiæ lumen ſuperne accipit. Purus ſimplex conſtansqve animus in multa opera non diſtrahitur, utpote qvi omnia ad Dei honorem faciat, operamqve det ut ab omni amore ſui ocietur. Qvid enim hominem magis impedit atqve vexat, qvàm animi indomitæ perturbationes? Bonus & religioſus homo anteqvam opera aggrediatur, prius ipſe ſecum conſultat, neqve ſe operibus ſuis ad vitioſas cupidines abſtrahi patitur, ſed eas rectæ rationis arbitrio inflectit. Eqvidem nullum gravius certamen eſt, qvàm ſeipſum vincere conari: atqve hoc opus habere debemus, ut nos ipſos vincamus, & in dies nobis ipſis fortiores fiamus, ſemperqve nonnihil in virtute proficiamus. Omnis enim in hac vita perfectio imperfecti qviddam ſibi annexum habet, omnisq; noſtra veri perſpicientia caligine non caret. Eſt omnino humilis ſui cognitio certior ad Deum via, qvàm profunda ſcientiæ perveſtigatio. Neqve tamen culpanda ſcientia eſt, aut cujuſpiam rei cognitio, qvæ ſi ritè conſidere-

tur, bona est, & divinitùs condita: sed ei semper anteferendus est animus sibi bene conscius, & conjuncta cum virtute vita. Sed qvia pleriqve magis scire, qvàm bene vivere student, efficitur ut plerumqve errent, & penè nullum, aut certè exiguum fructum ferant. Qvi si tantam adhiberent diligentiam tum in vitiis extirpandis, tum in virtutibus serendis, qvantum adhibent in qvæstionibus movendis, profectò nec in vulgo tot scelera flagitiaqve perpetrarentur, nec in literatis tanta vitæ licentia vigeret. Certè ubi venerit dies judicii, non qvid legerimus, sed qvid egerimus: neqve qvàm bene dixerimus, sed qvàm religiosè vixerimus, exigetur â nobis ratio. Age jam, ubi nunc sunt omnes illi magistri primariiqve viri tibi olim dum viverent studiisqve florerent, noti? qvorum nunc stipendiis alii fruuntur, qvi fortasse de illis ne qvidem cogitant. Illi qvidem dum viverent aliqvid esse videbantur, nunc de eis siletur; tam cito perit humana gloria. Qvi si vitam scientiæ suæ consentaneam egissent, feliciter literis operam dedissent. Qvam multi vana scientia pereunt in hoc seculo, qvia Dei cultum parum curant: qvoniamq; magni, qvàm demissi esse malunt, fit ut vanis cogitationibus utantur. Verè magnus est, qvi magnam habet charitatem. Vere magnus est, qvi suo judicio parvus, omne culmen honoris pro nihilo ducit. Verè prudens est, qvi terrestria omnia pro stercoribus habet, ut Christum lucrifaciat. Et

verè

vere bene doctus est, qvi Dei voluntatem exeqvitur, relinqvitq; suam.

De prudentia in rebus agendis.

CAP. IV.

NOn cuivis dicto aut instinctui credendum est, sed cautè ac per ocium res est secundum Deum ponderanda. Sæpe malum, prohdolor, facilius qvàm bonum de altero & creditur & dicitur: ita sumus infirmi. Sed perfecti homines non cujusvis orationi credunt, qvippe qvi sciant infirmitatem humanam & ad malum proclivem, & in verbis sæpe labentem. Magnæ sapientiæ est, nec in agendo præcipitem esse, nec in eo, qvod semel animo concupiveris, pertinacem. Ejusdem sapientiæ est, neq; qvibuslibet hominum verbis credere, neqve audita mox in aliorum aures effundere. Cum sapiente & religioso homine consilium inito, potiusqve à meliore instrui, qvàm ipse tua inventa seqvi studeto. Facit bona vita hominem sapientem secundum Deum, & multorum peritũ. Qvanto qvisqve submissiorem se præstat, tanto idem in omnibus & sapientior est & pacatior.

De sacrarum literarum lectione.

CAP. V.

IN sacris literis veritas, non eloqventia qværenda est: debentq; eodem qvo dictatæ sunt spiritu legi, & in eis utilitas potius qvàm orationis subtilitas qværi: nec minus libenter religiosos rudesq; libros, qvàm arduos profundosq; legere convenit.

nit. Neq; verò te scribentis authoritas moveat, utrum parvæ an magnæ literaturæ fuerit: sed puræ veritatis amor ad legendum te attrahat: neve qvis dicat, sed qvid dicatur, attende. Intereunt homines, sed divina veritas durat in æternum: & nos nulla personarum habita ratione variis modis alloqvitur DEUS. Sæpe nos in literarum lectione impedit nostra curiositas, dum ea percipere ac discutere volumus, qvæ simpliciter prætereunda essent. Si fructum inde vis percipere, submissè, simpliciter, fideliter legito: nève scientiæ nomen unqvam affectato: Sanctos homines interrogare amato, eorumq; dicta tacitus audito, neve seniorum figuratis verbis offenditor: neq; enim temerè enunciantur.

De animi perturbationibus.

CAP. VI.

QVandocunq; aliqvid intemperanter appetit homo, statim animo redditur inqvieto. Superbus aut avarus nunqvam qviescit, sed qvi animo pauper & summissus est, is in alta pace degit. Qvi verò animi perturbationes nondum planè necavit, is & facilè tentatur, & parvis etiam vilibusq; rebus vincitur. Infirmus animo, & adhuc non nulla ex parte carnalis, & ad sensibilia propensus, se ipsum à terrenis cupiditatibus totū abstrahere vix potest: ideoqve dum abstrahit, sæpe cum dolore id facit: & si qvis ei resistit, facilè irascitur. Sin prosequutus est qvod concupivit, confestim peccati conscientia angitur: qvia cupidita-

tū

;i suæ obseqvutus est, qvæ ad eam, qvam qværebat, pacem, nihil profuit. Igitur non serviendo, sed resistendo cupidinib⁹ invenitur vera pax animi: existitqve ea pax non in corde carnalis hominis, non in addicto rebus externis homine, sed in fervido & spirituali.

De vana spe fastuq; fugiendo,
CAP. VII.

IN hominibus cæterisqve rebus creatis spem suam collocare, levitatis est. Ne te pudeat aliis servire amore JEsu CHristi, & pauperem in hac vita videri. Noli te ipso niti, sed in DEO spem tuam colloca. Conare pro virili: & DEus aderit bonæ tuæ voluntati. Ne confide vel tuæ scientiæ vel cujusqvam mortalium astutiæ, sed potius Dei favori, qvi & submissos adjuvat, & insolentes deprimit. Ne gloriare vel de divitiis, si adsunt, vel de amicis, si potentes sunt, sed de DEO, qvi & omnia præstat, & seipsum super omnia dare cupit. Ne te extolle de corporis vel magnitudine vel pulchritudine, qvæ l. levi morbo corrupta fœdatur. Noli ipse tibi de dexteritate ingeniòve tuo placere, ne DEO displiceas, cujus est, qvicqvid boni à natura habes. Cæteris meliorem te ne existimato, ne fortè apud Deum, qvi novit qvid sit in homine, deterior habeare. Rectè factis superbire noli: nam longè alia sunt Dei qvàm hominum judicia, qvippe cui sæpe displiceat, qvod hominibus placet. Si qvid in te boni est, credito de altero meliora, ut animi submissionem retineas. Vel omnibus

mnibus seipsum subjicere nihil nocet: at nocet vel uni seipsum præponere. Summissus homo jugi pace fruitur: at superbi animus ira & indignatione freqventer agitatur.

De cavenda familiaritate nimia.

CAP. VIII.

NOn cuivis animum tuum aperito, sed cum sapiente ac religioso negotium tuum communicato: cum juvenibus autem & extraneis rarus esto. Divitibus blandiri noli, neve cum magnatibus libenter versare: qvin te modestis & simplicibus religiosis, beneqve moratis associato, & conducibilia tractato. Mulieri nulli familiaris esto, sed in universum omnes bonas mulieres commendato. Soli Deo ejusqve angelis familiaris esse optato: hominum qvorundam familiaritatem evitato. Charitas habenda est erga omnes: sed familiaritatem non expedit. Qvandoqve accidit, ut ignotus aliqvis secunda fama clarus sit, idem postea cognitus ac præsens vilescat obscuriorqve fiat. Putamus aliqvando nos aliis inita familiaritate placituros, à qvibus ubi morum nostrorum improbitas animadversa est, eis magis etiam displicemus.

De obedientia & subjectione.

CAP. IX.

PErmagnum est alterius imperio subjectum vivere neqve sui juris esse: multoqve tutius paretur, qvàm imperatur. Multi necessitate magis qvàm charitate obediunt, iidemqve id

cum.

um labore faciunt, & facilè murmurant, nec
ıentis libertatem adipiſcuntur, niſi & ex animo
c propter Deum ſeſe dicto audientes præbeant.
Qvocunqve te vertas, nullam uſqvam, niſi in al-
erius imperio modeſtè ferendo, qvietem inve-
ies. Multos fefellit locorum imaginatio atqve
nutatio. Agit eqvidem qviſqve libenter arbi-
rio ſuo, & in eos qvi ſecum ſentiunt propenſior
ſt. Verum ſi inter nos verſatur Deus, omnino
edendum eſt aliqvando noſtra ſententia propter
onum pacis. Qvis enim ita ſapit, ut omnia ſciat?
Qvare noli nimis tuæ ſententiæ confidere: ſed a-
iorum qvoqve judicium libenter audito. Qvòd
i bonam alioqvin tuam ſententiam, tamen pro-
ter Deum miſſam feceris, aliamqve ſeqvutus
ueris, magis inde proficies. Audivi enim ſæpe,
utius eſſe audire & accipere conſilium, qvàm da-
e. Fieri enim poteſt, ut ſit alioqvin bona cujus-
iam ſententia, & tamen ſi idem aliis, dum id ra-
io aut cauſa poſtulat, obtemperare nolit, hoc ar-
gumento ſuperbiam pertinaciamqve ſuam o-
tendat.

De cavenda familiaritate verborum.

CAP. X.

HOminum turbas, qvoad ejus fieri poteſt, caveto: multum enim officiunt, qvi de rebus mundanis vulgò haberi ſolent ſermones, etiamſi alioqvin à ſimplici animo proficiſcantur. Facilè enim vanitate capti inqvinamur, fitqve ſæpe ut me tacuiſſe, & in turba non fuiſſe optem.

Qvòd si causa qværatur, cur tam libenter inter nos colloqvamur & confabulemur, cum tamen raró sine conscientiæ labe aliqva ad silentium redeamus, hanc esse comperiemur, qvòd ex freqventibus colloqvutionibus solatium aucupamur & fatigatum diversis cogitationibus animum relevare cupimus: ac qvanto qvidqve vehementius diligimus & avemus, qvantove qvidqve nobis magis adversari sentimus, tanto magis de eo loqvi libet & cogitare, idqve plerumqve frustra. Nam hæc exterior consolatio interiori divinæ consolationi non exiguum detrimentum affert. Itaqve vigilandum orandumqve est, ne tempus ociosè transigatur: qvòd si loqvi libet & expedit, utilia loqvere. A garriendo qvidem deterrere nos illud maximè debet, qvod & vitiosa est consvetudo garriendi & profectum nostrum remoratur. Cæterum conducit non parum ad proficiendum in rebus divinis religiosa de eis colloqvutio, præsertim ubi homines animo spirituqve similes inter sese in Deo copulantur.

De pace conseqvenda, studioqve proficiendi.

CAP. XI.

Possemus alta pace frui, nisi aliorum dictis & factis, qvæ nostræ procurationis non sunt, occuparemur. Sed qvi possit is in pace diu degere, qvi se alienis curis immiscet? qvi occasiones foris qværit? qvi vel parum vel raró sese intus colligit? Beati simplices: nam ii multam pacem asseqvuntur. Jam verò cur qvidam san-

ctorum

ctorum ita perfecti, itaque divinarum rerum contemplationi addicti extiterunt? nimirum quia terrenas cupiditates omnes enecare studuerunt, ideoque totis animi sensibus Deo adhærere, libereque vacare potuerunt. At nos animi nostri perturbationibus nimium occupamur, rebusque caducis nimium solicitamur. Raró etiam vel unum vitium perfectè vincimus, & ad quotidianum profectum non accendimur: ideoque frigidi & tepidi manemus. Qui si nobis ipsis planè mortui, interius minimè impliciti teneremur, fieret profectò ut divina sentire, cœlestiumque rerum contemplationem nonnihil experiri possemus. Est omnino maximum, ne dicam omne impedimentum in eo positum, quòd ab animi perturbationibus & cupiditatibus non sumus liberi, nec perfectam sanctorum viam conamur ingredi. Quòd si aliquando vel tantulum rerum adversarum occurrit, nimis facilè dejicimur, & ad humanas consolationes nos convertimus. Qvòd si, ut viros fortes decet, in prælio stare niteremur, non dubium est, quin auxilium nobis de cœlo mitti videremus. Idem etiam certantes, suumque favorem sperantes paratus est adiuvare, qui nobis certandi occasiones procurat ut vincamus. Quòd si in exterioribus duntaxat rebus istis præstandis gressum religionis collocaverimus, brevi finem habitura est nostra religio. Radici admovenda est securis, ut à cupi-

ditatibus expurgati, pacatúm animum adipiſcamur. Si vel unum vitium quotannis extirparemus, citò perfecti viri efficeremur. Nunc contrà fit, ut ſæpe nos initio correctionis noſtræ meliores purioresque fuiſſe deprehendamus, quàm poſt multos profesſionis annos: quo fit ut cum debeat ardor progreſſusque noſter in dies creſcere, magnum Judicemus, ſi quis ardoris primi partem retinere queat. Si principio vim aliquantam nobis inferremus, efficeretur ut poſtea omnia cum ſvavitate lætitiaque præſtare poſſemus. Eſt equidem grave, aſſueta relinquere: gravius etiam ſuæ ipſius voluntati repugnare: verum ſi parva leviaque non viceris, quando ſuperabis difficiliora? Reſiſte principio proclivitati tuæ, pravamque conſvetudinem relinque, ne fortè paulatim ad majorem te ducat difficultatem. O ſi animadverteres quantam & tibi pacem, & aliis lætitiam teipſum probè gerendo afferres, næ tu de proficiendo in rebus divinis magis eſſes ſolicitus.

De utilitate rerum adverſarum.

CAP. XII.

CAlamitatibus & rebus adverſis interdum premi nobis conducibile eſt, utpote quæ ſæpe hominem in ſeipſum revocent, quo ſe exulare ſciat, nec in ullis humanis rebus ſpem ſuam collocet. Neque non illud è re noſtra eſt, eſſe interdum qui de nobis maledicant, maleq; & ſiniſtrè de nobis ſentiant, etiam ſi bonis moribus

ribus bonoque animo simus. Nam hæc sæpe conducunt ad modestiam, & ab ambitione nos tuentur. Siquidem ita fit ut tanto magis interiorem testem Deum quæramus, quando foris contemnimur ab hominibus, nec nobis satis creditur. Itaque debet homo sic totus à Deo pendere, ut ei multas quærere consolationes non sit necesse. Quum enim bonæ voluntatis homo rebus adversis premitur & tentatur, aut malis cogitationibus angitur, tunc sibi tanto magis Dei opem necessariam esse intelligit, sine quo nihil boni se posse comperit. Tunc dolet, tunc gemit, tunc ut ab ea quam patitur miseria liberetur, orat, tunc eum diutius vivere tædet, mortemq; optat, ut ex hac vita profectus, cum Christo degat. Tunc probè perspicit perfectam securitatem, plenamque pacem, in hac vita constare non posse.

De resistendo tentationibus.

CAP. XIII.

QUandiu in hac vita sumus, à miseriis, & tentatione abesse non possumus: quam etiam ob causam in Jobo scriptum habetur, Hominis in terra vitam esse tentationem. Itaque debet quisque de suis tentationibus esse solicitus, & invigilare precibus, ne diabolus locum inveniat decipiendi, qui nunquam dormiat, sed semper oberrat quærens quem devoret. Nemo tam perfectus & sanctus est, qui non peatur aliquando tentationibus, nec eis planè

carere possumus. Sunt tamen tentationes homini sæpe valde utiles, licet molestæ, utpote quibus homo deprimatur, purgetur, erudiatur. Res adversas & tentationes sancti omnes obierunt, & in eis ad virtutem profecerunt: easq; qui satis ferre nequiverunt, ii rejectanei evaserunt ac defecerunt. Nullus vel ordo tam sanctus, vel locus tam solitarius est, quin in eo tentationes & adversa existant: deniq; quamdiu vivit homo, nunquam prorsus à tentationibus tutus est, utpote cùm insit in nobisipsis idipsum à quo tentamur. Postquam in cupiditate nati sumus: succedunt tentationes tentationibus, miseriæ miseriis, semperq; aliquid patiendum habemus, nam felicitatis nostræ bonum perdidimus. Multi dum tentationes declinant, in graviores incidunt. Non sola fuga vicerimus, sed patientia veraque modestia efficiemur hostib. validiores & fortiores. Qui tentationes tantùm externè declinans, radicem non evellit, is tantum abest ut proficiat, ut tanto eum citius repetant tentationes, tantoq; deterius habeat. Paulatim & cum patientia durando, adjuvante Deo, facilius superabis, quàm duritia & importunitate. In tentatione sæpius utere consilio: & si quis tentatur, ei durum te præbere noli, sed potius consolationem adhibe: sicut ipse tibi adhiberi velis. Omnium malarum tentationum initium est animi inconstantia, & parva de Deo confidentia. Ut enim destituta gubernaculo navis ultro citroque ven-

ventis impellitur: ita remissus & propositi parum tenax homo variè tentatur. Ut ferrum ignis, sic hominem explorat tentatio. Quid possimus, sæpe nescimus: sed quid simus aperit tentatio. Vigilandum est autem maximè tentationis initio: nam tunc facilius vincitur hostis, si mentis ostium intrare nequaquam sinitur, sed ei extra limen simul ac pulsavit, obviam itur. Itaque rectè dixit quidam:

Principiis obsta, sero medicina paratur,
Cùm mala per longas invaluere moras.

Nam primò occurrit menti nuda cogitatio: deinde vehemens imaginatio: postremò delectatio, motusque pravus, & assensio: quo fit ut paulatim penitus intret malitiosus hostis, dum illi non resistitur principio: ac quanto quisque diutius ad resistendum torpet, tanto & ipse indies debilior, & hostis in eum fortior evadit. Nonnulli principio correctionis suæ graviora certamina patiuntur, alii in fine: alii per omnem vitam vexantur: sunt qui leviter oppugnantur, pro divini decreti sapientia & æquitate, quæ hominum mores meritaque pensat, & cuncta ad electorum suorum salutem prius dispensat. Itaq; non debemus, dum tentamur, desperare, sed eo ardentius Deum orare, ut nos in omnibus rebus adversis dignetur adiuvare, facturus utiq; secundum dictum Pauli, ejusmodi tentationis eventum, ut ferre valeamus. Quamobrem in omnibus tentationibus & rebus adversis

tas, sua cujusque voluntas, præmii spes, cupido commoditatis. Qui vera perfectaque charitate præditus est, is nulla in re sibimetipsi servit, sed Dei tantùm gloriæ in omnib. studet. Nulli etiam invidet, quippè qui nullum amet privatum gaudium, nec in seipso gaudere velit, sed in Deo super omnia bona beari optet. Nemini quicquam boni tribuit, sed omnia prorsus Deo accepta fert, à quo ceu fonte manant omnia, in quo ad extremum sancti omnes cum boni fruitione acquiescunt. Quòd si quis vel scintillam habet veræ charitatis, næ ille terrena omnia sentit esse plena vanitatis.

De tolerandis aliorum vitiis. CAP. XVI.

Quæ quisque vel in seipso, vel in altero corrigere nequit, ea patienter ferre debet, donec Deus aliud statuat. Cogita, præstare forsan ut ita sit ad tui explorationem & patientiam, sine qua non magni pendenda sunt merita nostra. Debes tamen ob hujusmodi impedimenta Deo supplicare, ut tibi sic subvenire dignetur, ut ista æquo animo ferre queas. Si quis semel aut iterum admonitus non obtemperat, noli cum eo contendere, sed rem totam Deo committe, ut quod ex ejus voluntate & honore sit, id fiat in omnibus ejus cultoribus: qui malum in bonum convertere probé sciat. Da operam, ut sis patiens in tolerandis aliorum quibuscunque vitiis & infirmitatibus, utpote qui ipse quoque multis labores, quæ vicissim toleran-

leranda sint aliis. Si ipse teipsum, qualem velles, reddere non potes, qui possis alterum arbitrio tuo componere? Cupimus alios esse perfectos, cùm ipsi interea vitia nostra non corrigamus. Volumus ut alii severé corrigantur, ipsi corrigi recusamus. Displicet aliorum immodica licentia, ipsi interim repulsam pati nolumus. Alios statutis coerceri volumus, ipsi nos amplius cohiberi minimè patimur. Hinc patet quàm non eodem quo nos ipsos loco alterum habeamus. Enimverò si essent omnes perfecti, quid esset quod ab altero in Dei gratiam pateremur? Nunc sic visum est Deo, ut discamus alterius onera ferre, quippe cùm nemo vitii, nemo oneris sit expers, nemo sibi satis sit, nemo sibi satis sapiat, quin necesse est, ut nos inter nos feramus, consolemur, adjuvemus, instruamus, admoneamus. Jam qua quisque virtute sit, facilius patescit occasione rerum adversarum. Namque occasiones hominem fragilem non faciunt, sed qualis sit ostendunt.

De solitaria vita. CAP. XVII.

OPortet ut discas teipsum in multis frangere, si vis pacem & concordiam cum aliis tenere. Si ritè consistere vis & proficere, fac ut te exulem & peregrinum in terris esse existimes. Stultum te fieri propter Christum oportet, si vis religiosam vitam ducere. Vestis & tonsura nihil conducunt: sed morum mutatio, & cupidinum plena interfectio, verè

religiosum faciunt hominem. Qui aliud quàm merum Deum animæque suæ salutem quærit, is nihil nisi miserias & dolores inveniet. Neque verò diu tranquillus manere potest, qui non conatur esse minimus, & omnibus subjectus. Ad serviendum venisti, non ad regendum. Ad patiendum & laborandnm scias te vocatum, non ad otiandum & fabulandum. Hîc explorantur homines sicut aurum in fornace, hîc consistere nemo potest, nisi qui se toto corde propter Deum deprimere velit.

De exemplis sanctorum Patrum.

CAP. XVIII.

INtuere sanctorum illorum patrum exempla fervida, in quibus vera perfectio refulsit & religio, & videbis quàm exiguum & pene nihil sit quod nos præstamus. Heu quid est vita nostra si cum illis conferatur? Sancti illi homines, amicique Christi, Domino servierunt in fame & siti, in frigore & nuditate, in labore & fatigatione, in vigiliis & jejuniis, in precibus sanctisque cogitationibus, in multis persecutionibus & opprobriis. Quot quàmq; graves miserias passi sunt Apostoli, Martyres, Confessores, Virgines, denique reliqui omnes, qui Christi vestigia sequi voluére? Nam animas suas in hac vita odiohabuerunt, ut eas in æternam vitam servarent. O quàm severam, quàm tetricam vitam sancti illi patres in solitudine duxerunt? quàm longas & graves tentationes pertule-

tulerunt ? quàm frequenter ab hoste vexati sunt? quàm crebras & ardentes preces Deo libarunt ? quanta cum severitate continentes se præstiterunt? quanto studio & ardore in rebus divinis progressus facere contenderunt? quàm acre bellum in edomandis vitiis gesserunt? quàm sincero rectoque erga Deum animo præditi fuerunt? Interdiu laborabant, noctu divinis precibus vacabant : quanquam ne laborando quidem à mentis pretationibus cessabant. Denique, omne tempus utiliter impendebant, omnisque hora ad vacandum Deo, brevis videbatur adeo, ut præ cogitandi dulcedine etiam necessitas corpora curandi oblivioni traderetur. Omnibus divitiis, authoritatibus, honoribus, amicis, cognatis, renunciabant, neque mundani quicquam habere cupiebant, quid multis? vix necessaria vitæ adhibebant, usque adeò ut corpori etiam in necessitate esse serviendum dolerent. Ergo rebus terrenis pauperes, sed divino favore virtutibusque, prædivites erant, & foris egentes, intus Dei gratia & consolationibus recreabantur. Erant Mundo alieni, sed Deo proximi ac familiares amici. Erant & suo nihili, & Mundi judicio despecti : sed Deo summi eximiique habebantur. In vera modestia perstare, in simplici odedientia vivere, in charitate & patientia degere, ideoque quotidie in spiritu proficere, & magnam à Deo gratiam obtinere. Denique religiosis omnibus exemplo esse debent, nosq; plus ad strenuè progrediendum

dum provocare, quàm trepidorum multitudo retardare. Quantus ardor extitit omnium religiosorum in principio sancti illius eorum instituti? quanta precationum religio? quanta virtutis æmulatio? quàm severa viguit disciplina? quanta reverentia & obedientia sub regula magistri in omnibus floruit? Testantur adhuc relicta vestigia, verè sanctos perfectosque fuisse viros illos, qui tam strenuè militantes Mundum subegerint. At nunc magnus putatur, si quis in præcepta non delinquit, si quis accepta cum patientia tolerare potuit. Ah temporis statusque nostri socordiam, quòd tam citò declinamus de ardore pristino, & jam tædet vitæ præ lassitudine & tepore. Utinam in nobis non planè dormiat virtutum progressus, qui sæpe tot vidimus exempla religiosorum.

De exercitationibus hominis verè religiosi.

CAP. XIX.

DEbet omnino hominis religiosi vita omnibus pollere virtutibus, ut sit internè talis, qualis externè videtur hominibus: quinimò multo plus intus meritò esse debet, quam foris cernitur: quippe cùm nostri sit inspector Deus, quem summoperè revereri debemus, ubicunque sumus, & angelorum ritu in eius conspectu mundi incedere. Quotidie renovare debemus propositum nostrum, & perinde ac si hodie primùm ad frugem conversi essemus,

ad

ad ardorem nos ipsos excitare, atque ita dicere: Adiuva me, mi domine Deus, in bono instituto sanctoque tui cultu, & mihi da hoc ipso die perfectè incipere: nam quod hactenus feci, nihil est. Ad nostrum currendi proficiendique propositum magna diligentia opus est, si institutum rite perficere volumus, nam si is qui negotium hoc fortiter instituit, tamen sæpe defetiscitur, quid faciet qui vel rarò vel minus constanter id instituit? Variis equidem modis contingit desertio instituti nostri, & vel levis exercitationum omissio, vix sine aliquo dispendio accidit. Justorum institutum à Dei favore, non ab ipsorum sapientia pendet, eidemque semper confidunt, quicquid aggrediuntur. Nam homo instituit illud quidem, sed Deus decernit: nec penes hominem est ipsius actionis eventus. Si quando vel pietatis vel fraternæ utilitatis causa omittitur consveta instituti exercitatio, eadem facilè revocari potest. Sin animi tædio aut negligentia facilè intermittitur, id verò nec parum vitiosum est, & detrimentum parit. Conamur licet pro virili, tamen facilè delinquemus in multis. Semper tamen certi aliquid statuendum est præsertim contra illa, quæ nos præ cæteris impediunt. Exteriora nobis pariter ac interiora scrutanda componendaque sunt, quippe quæ utraq; ad profectum necessaria sint. Quòd si continenter à teipso rationem exigere non vales, id saltem interdum, & ad minimum

nimum ſemel quotidie facito, manè videlicet aut veſpere. Mane quid ſis acturus inſtitue veſpere, veſpere diſcute mores tuos, qualis hodie verbis,factis,cogitationibus fueris: nam in his ſæpius forſitan & Deum & homines offendiſti. Accinge te, ſicuti virum decet,contra diabolicam nequitiam: frenato gulam, & omnem carnis cupiditatem facilius frenabis. Nunquam planè ocioſus eſto, ſed ſemper aut legito, aut ſcribito, aut orato, aut cogitato, aut utilitatis aliquid in commune procurato. Corporis exercitationibus utendum eſt non ſine diſcrimine, nec omnibus æquè adhibendæ ſunt. Quæ communia non ſunt, ea foris oſtendi non debent: nam domi tutius exercentur priuata. Cavendum tamen ne ad publica piger, ad privata ſis promptior: quin officio mandatisque defunctus, ſi quid amplius vacat,te tibi reddito, ut tua poſtulat religio. Non omnes eandem habere poſſunt exercitationem:quin aliæ aliis magis conveniunt. Neque non pro temporum ratione diverſæ placent exercitationes, ut aliæ feſtis aliæ profeſtis magis adlubeſcant, aliis nobis opus eſt tempore certaminis,aliis tempore pacis & quietis, alia dum dolemus libet cogitare, alia dum læti ſumus in Domino. Sæpe renovandæ ſunt exercitationes bonæ, præſertim feſtis diebus, quaſi tunc ex hac vita migraturi, & ad æterna feſta perventuri ſimus, itaque ſolicitè nos præparare debemus eo tempore, & religioſiores præbere,omniaque præcepta ſeverius

verius exequi, tanquam laboris nostri præmium brevi à Deo percepturi. Quòd si dilatum fuerit, credamus nos minus bene præparatos, & adhuc indignos tanta gloria certo tempore nobis exhibenda, demusque operam ut nos diligentius ad exitum præparemus. Beatus ille servus (inquit Evangelista Lucas) quem Dominus, quum venerit, vigilantem invenerit, hoc certò scitote, futurum, ut eum suis omnibus bonis præficiat.

De amore solitudinis & silentii.
CAP. XX.

QUære aptum tempus vacandi tibi, & de Dei beneficiis frequenter cogita, omissisque curiosis, ejusmodi argumenta lectitato, quibus magis stimuletur animus, quàm occupetur. Nam si teipsum à superfluis locutionibus otiosisque circuitionibus, necnon à rebus novis & rumoribus audiendis abstraxeris, tempus invenies longum & satis aptum bonis cogitationibus exercendis. Sic maximi sanctorum humana consortia, ubi poterant, vitabant, & Deo seorsum vivere malebant. Dixit quidam: Quoties inter homines fui, minor homo redii, hoc quippe sæpius experimur, quando diu confabulamur. Facilius est omnino tacere, quàm verbis modum non excedere, facilius domi latere, quàm foris à peccando se satis continere. Igitur qui ad interiora & spiritualia contendit, oportet ut turbam cum Jesu declinet,

clinet. Nemo tutò prodit, nisi qui libenter latet, nemo tutò præest, nisi qui libenter subest, nemo tutò præcipit, nisi qui libenter obedire didicit, nemo tutò gaudet, nisi qui animi bene sibi conscii testimonium habet, nemo tutò loquitur, nisi qui libenter tacet. Semper tamen sanctorum hominum securitas plena timoris Dei extitit: nec eò minus soliciti & animo demissi fuêre, quia magnis virtutibus divinisque donis pollerent. At improborum securitas ex superbia & fastu oritur, tandemque in sui deceptionem vertitur. Nunquam tibi tuta omnia in hac vita promittito, quamvis religiosus & rerum humanarum contemptor esse videaris. Sæpe accidit, ut qui hominum opinione cæteris essent meliores, ii grauius periclitati fuerint ob nimiam confidentiam, quò fit ut multis sit utilius, non carere prorsus tentationibus, sed sæpius impugnari, ne fortè nimium securi superbia efferantur, néve ad externas consolationes licentius declinent. Quòd si quis perituram lætitiam nunquam quæreret, si cum mundo nunquam rem haberet, ô quam bene sibi conscium animum perpetuò retineret. Si quis omnem vanam solicitudinem amputaret, & duntaxat salutaria ac divina cogitaret, suamque spem omnem in Deo collocaret, ô quanta is pace & quiete frueretur? Nemo dignus est cœlesti consolatione, nisi qui se diligenter in animi sancta stimulatione exercuerit. Quam quidem

dem animi stimulationem si vis adipisci, intra in cubiculum tuum, hominumque tumultus excludito, sicut habet scriptum illud: Hæc in cubilibus vestris taciti cogitate. In cella sæpius invenies quod foris amittes, cella perpetuata dulcescit: eadem negligentius habita tædium gignit. Quòd si eam principio tuæ ad frugem reversionis ritè frequentaveris, teque intra eam continueris, fiet tandem ut tibi nihil jucundius, nihil solatii plenius sit. In silentio & quiete proficit religiosus animus, & discit abdita literarum. Ibi invenit flumina lacrymarum, quibus singulis noctibus sese lavet & mundet, ut conditori suo tanto familiarior fiat, quanto longius degit ab omni hominum tumultu. Igitur qui se à notis & amicis abstrahit, hunc adit ipse Deus cum suis sanctis angelis. Præstat latere, & sui curam gerere, quam seipso neglecto vel miracula edere. Laudabile est homini religioso, rarò forasire, fugere videri, nolle etiam homines videre. Cur vis videre quod non licet habere? perit & Mundus, & ejus cupido. Alliciunt voluptatis cupiditates ad spatiandum, sed postquam hora præteriit, quid tu inde nisi gravem pœnitentiam, animique vagationem reportasti? Lætus exitus sæpe tristem reditum parit: & læta vigilia serotina triste matutinum facit. Sic omne carnale gaudium blandè intrat, sed ad extremum mordet & perimit. Quid potes alibi videre, quod hìc non videas?

ecce tibi cœlum & terram, & omnia elementa: nam ex istis omnia sunt facta. Quid usquam videre possis, quod diu sub sole duret? Satiatum iri te forsitan speras, sed id nunquam assequeris. Si vel omnia videres præsentia, quid illa essent nisi inanis aspectus? Attolle in sublime ad Deum oculos, & peccatorum delictorumq; tuorum veniam ora. Vana vanis relinque: tu iis intende, quæ tibi præcipit Deus. Conclude te intra ostium tuum, & dilectum tibi Jesum ad te vocato. Cum eo in cella maneto: nam alibi nusquam pacem tantam invenies. Si non exivisses, nec rumorum quicquam audivisses, facilius in bona pace permansisses, nunc postquam nova interdum audire delectat, efficitur ut animi sit ferenda perturbatio.

De stimulando animo. CAP. XXI.

SI quid proficere vis, Dei metum retine, néve nimis liber esto, sed sensus tuos omnes sub disciplina cohibe: néve te futili lætitiæ dedideris. Addice teipsum animi stimulationi, & religionem invenies. Invenit ejusmodi stimulatio multum boni, quod socordia citò perdere consvevit. Mirum est, posse quenquam unquam verè lætari in hac vita, qui suum exilium & tot animæ suæ pericula consideret atque perpendat. Ob animi levitatem, & in delictis nostris socordiam non sentimus animi nostri dolores, sed sæpe leviter ridemus, quum meritò flere deberemus. Nulla usquam vera libertas bona-

bonaque lætitia eſt, niſi in Dei metu cum animo bene ſibi conſcio. Felix qui poteſt abjectis occupationum omnium impedimentis, uni ſeſe dedere animi ſtimulationi. Felix qui à ſe abdicat quicquid ejus conſcientiam polluere aut gravare poteſt. Certa viriliter: conſvetudo conſvetudine vincitur. Si animum induxeris cæterorum negotiis te non immiſcere, ipſi ſe viciſſim tuis non immiſcebunt. Alienum negotium tibi accerſere, aut te majorum cauſſis implicare noli. In te primum conjectos ſemper oculos habeto, teque ipſum inprimis præ omnibus tibi charis commonefacito. Si hominum favore cares, ægrè id ferre noli, ſed illud graviter ferto, quòd te non ſatis bene geras & circumſpectè, ſicuti *Dei* cultorem & verè religioſum hominem vivere decet. Eſt homini ſæpe & utilius & tutius in hac vita non multas habere conſolationes, præſertim humanas: nam divinas quidem quòd aut non habemus, aut rarius ſentimus, ipſimet in culpa ſumus, qui nec animi quæramus aculeos, nec vanas & externas conſolationes omnino abjiciamus. Cognoſce te non ſolum indignum divina conſolatione, verum etiam dignum magna miſeria. Si quando ſtimulatur homo animi veris igniculis, fit ut gravis ei & amarus ſit totus orbis. Bonus homo magnas ſatis invenit cauſas dolendi atque flendi. Sive enim ſeipſum conſiderat, ſive alterum intuetur, videt neminem hîc ſine cala-

mitate vivere: quantoque sese acriùs considerat, tanto gravius dolet. Sunt autem justi doloris & stimulationis animi causæ peccata vitiaque nostra, quibus ita involuti jacemus, ut rarò cœlestia contemplari valeamus. Si frequentius de morte tua, quàm de vitæ longitudine cogitares, non dubium est quin ardentius teipsum corrigeres. Rursus si futuros Orci cruciatus animo perpenderes, libenter opinor laborem doloremque tolerares, nec severitatem ullam reformidares. Sed quia in animum illa non demittuntur, & blanditias adhuc amamus, fit ut frigidi admodum pigrique esse pergamus, sæpe spiritus inopia laborantes, unde fit ut tam facilè conqueratur miserum corpus. Quamobrem summissè Deum orato, ut in animo tuo divinos excitet igniculos & cum vate illo sic dicito: Pasce me Domine pane lacrymarum, meamque potionem fletu dilue.

Humanæ miseriæ consideratio.

CAP. XXII.

Miser es ubicunque sis, & quocunque te vertas, nisi ad Deum te convertas. Quid turbaris, quia tibi res ex animi sententia non succedunt? quis est cui ex voto cadant omnia? non ego, non tu, non ullus mortalium: nemo, inquam, usquam est omnis calamitatis & angoris expers, non rex, non ipse Papa. Cujus est igitur omnium optima conditio? nimirum ejus, qui Dei causa aliquid pati valet. Dictitant

tant plerique imbecilles & infirmi: En quàm beatam vitam vivit ille: quàm dives, quàm potens, quàm excelſus, quàm magnus, quàm pulcher? Sed intuere in cœleſtia bona, & videbis iſta omnia hujus vitæ bona nihili eſſe, quippe, prorſus incerta atque onerofa, ut quæ nunquam ſine ſolicitudine & timore poſſideantur. Non in hujusmodi bonorum copia ſita eſt hominis felicitas: quin ei ſatis eſſe debet mediocritas: nam in terris vivere verè miſeria eſt. Quo ſe quisque diviniorem eſſe cupit, eo fit ei hæc vita acerbior, quanto videlicet humanæ vitioſitatis delicta & magis ſentit, & clarius videt. Nam comedere, bibere, vigilare, dormire, quieſcere, laborare, cæterisque naturæ neceſſitatibus ſubjacere, verè magna miſeria & calamitas eſt homini religioſo, qui ſe ab omni peccato immunem liberumque eſſe cupit. Graviter enim premitur homo corporis neceſſitatibus in hac vita: ideoque ſuppliciter orat ille vates ab hiſce liberum ſe fieri his verbis: Ex neceſſitatibus meis erue me, Domine.

Sed miſeri ſunt, qui miſeriam ſuam non norunt, & inſuper miſeriores, qui miſeriam hanc mortalemque vitam diligunt, quam quidem uſque adeò amplectuntur nonnulli [cùm tamen labore ac ſolicitudine ſua vix etiam neceſſaria ſibi comparare queant] ut ſi ſemper hìc vivere liceret, Dei regnum nihil curarent. O inſani & animo infidentes, qui ita altè demerſi jacent in

terris, ut nihil nisi carnalia in animo habeant miseri, & tandem aliquando non sine cruciatu sensuri quàm vile, quamque nihili fuerit quod adamarunt. At sancti illi Dei homines, & religiosi omnes, quotquot Christo amici fuerunt, non in ea intuebantur quæ carni placerent, aut quæ hoc tempore florerent, sed ad æterna bona omni spe & aviditate anhelabant, totoque animo ad suprema & inaspectabilia ferebantur, ne aspectabilium amore traherentur ad infima. Noli, frater, desperare de proficiendo in rebus divinis, adhuc habes tempus & horam: cur procrastinas institutum tuum? Surge, & protinus incipe, atque ita ratiocinare: Nunc agendi, nunc pugnandi, nunc vitam corrigendi tempus est, in rebus duris & adversis tempus est promerendi. Per ignem & aquam transeundum est, antequam venias in refrigerium, nisi ipse tibi vim feceris, vitium non superabis. Quandiu fragile corp9 hoc gerimus, sine tædio & dolore vivere nequimus. Cuperemus equidem ab omni miseria quietem habere: sed quia peccato perdidimus innocentiam, amisimus etiam veram beatitudinem. Itaque tenenda nobis patientia est, & Dei expectanda misericordia, donec prætereat injustitia, & hæc mortalitas absorbeatur à vita. O quanta est humana fragilitas, quæ semper prona est ad vitia? Hodie confiteris peccata, & eadem confessus cras iterum perpetras. Nunc cavere statuis, & post unum horam

horam ſic agis quaſi non ſtatuiſſes. Itaque magna nobis cauſa eſt noſipſos deprimendi, & nihil unqvam præclari de nobis ſentiendi, qui tam fragiles ſimus & inſtabiles. Citò etiam negligentia perdi poteſt, quod multo labore vix tandem D i ope quæſitum eſt : quid nobis ad extremum futurum eſt , qui tam maturè tepeſcimus ? Væ nobis ſi ſic ad quietem contendimus, quaſi jam pax ſit & ſecuritas , cùm nullum adhuc veræ ſanctitatis veſtigium appareat in moribus noſtris. Enimverò nobis opus eſt, ut de integro ceu tyrones, ad bonos mores inſtruamur , ſi qua fortè ſpes eſt reditionis ad frugem, & majoris rerum divinarum profectus.

De meditatione mortis. CAP. XXIII.

CUm tam citò finienda ſit vita tua, vide quid agas. Hodie viget homo : cras nusquam extat : & ex hominum oculis ſublatus, mox etiam ex eorundem memoria elabitur. O hebetudinem & duritiam cordis humani , quod ſolum præſentia cogitans , futuri rationem non habet ! Sic te in omni & opere & cogitatione gerere debes, quaſi ſtatim ſis moriturus. Si tibi bene conſcius eſſes, non multum mortem timeres. Præſtat peccata cavere, quàm mortem fugere. Si hodie paratus non es, quomodo cras eris? Incerta eſt craſtina dies : qui ſcis an in craſtinum victurus ſis ? Quid prodeſt diu vivere , quando tam parum corrigimur? Enimverò longa vita non ſemper corrigit hominem:

quin sæpe culpam auget. Utinam vel unum diem bene nos gessissemus in hac vita. Multi annos computant correctionis sui, cùm sæpè sit ejus fructus exiguus. Si mori formidolosum est, forsitan periculosius est diutius vivere. Beatus qui mortis horam semper habet ob oculos, seque ad moriendum quotidie componit. Si quando hominem mori vidisti, cogita eadem tibi via migrandum. Manè dubitato an ad vesperum sis perventurus: itemque vespere matutinum tibi polliceri ne audeto, semperque ita paratus esto, itaque vivito, ut nunquam te imparatum mors inveniat. Multi subitò nec opinantes moriuntur: nam qua hora non putatur Filius hominis venturus est. Ubi extrema illa hora venerit, multo aliter sentire incipies de omni anteacta vita tua, graviterque dolebis quòd tam negligens fueris & remissus. O felicem & prudentem, qui nunc in hac vita talis esse conatur, qualis in morte inveniri optat. Magnam enim spem affert feliciter moriendi perfectus Mundi contemptus, ardens cupido in virtute proficiendi, amor disciplinæ, labor pœnitentiæ, promptus animus ad obediendum, abnegatio sui & cujuslibet calamitatis tolerantia ob amorem Christi. Multa tu dum sanus es, rectè facere potes: ægrotus nescio quid poteris: nam pauci morbo emendantur, & qui vitæ correctionem in illud tempus differunt, rarò sancti fiunt. Præstat mutare, &

re,& ita nunc, quando licet, vivere, ut postea vivas in perpetuum. Alioquin si occasionem hanc de manibus amiseris, postea serò requires, eritque cùm vel unum diem aut horam ad te corrigendum fortasse frustra cupies. Quare age, perpende quanto te periculo eximere, quantum malum vitare possis, si semper cautus mortem prospicias. Da operam ut nunc ita vivas, ut in hora mortis gaudeas potius quàm timeas. Disce nunc mori mundo, ut tunc cùm Christo vivas. Disce nunc omnia contemnere, ut tunc liberè possis ad Christum pergere. Subige nunc corpus tuum vitæ correctione, ut tunc certam habeas confidentiam. Ah stulte, quid te diu victurum cogitas, cùm nullum hîc diem habeas exploratum? quàm multi decepti sunt, & ex insperato ex corpore extracti? Quoties dici audivisti: Ille gladio cecidit: ille aqua submersus est: ille ex alto delapsus cervicem fregit: ille cibum capiendo obriguit: ille ludendo vitam finivit: alius igne, alius ferro, alius peste, alius latrocinio periit: ita est omnium finis mors: præteritque quasi umbra quædam vita hominum. Quis tibi post mortem, si in vita occasionem amiseris, opem feret? nunc, nunc agendi tempus est, dum & mortis horam ignoras, & in futurum tutò tibi prospicere potes. Dum tempus habes, congere tibi divitias immortales, & nihil nisi de salute tua cogita, solasque res divinas cura. Nunc tibi amicos para,

qui te vita defunctum accipiant in æterna tabernacula. Præbe te in terris peregrinum & hospitem, ad quem mundi negotia nihil pertineant. Animum habe liberum, & ad Deum sursum erectum, quum durabilem civitatem hic non habeas. Illuc preces & gemitus quotidianos cum lacrymis dirige, ut spiritus tuus post mortem ad Deum feliciter migret.

De ultimo Dei judicio & pœnis peccatorum.
CAP. XXIV.

Omnibus in rebus finem intuere, & quomodo coram severo illo judice staturus sis, cui nihil occultum est, qui nec muneribus placatur, nec injustas excusationes admittit, sed ex æquo & vero judicat. Miserum te & insipientem, ô homo nocens, quid Deo respondebis, omnia peccata tua scienti, qui irati hominis vultum interdum reformidas? Cur tibi non prospicis in illius judicii diem, in quo nemo ab altero excusari defendive poterit? quippe quisque sibi satis magno erit oneri. Nunc fructuosus est tuus labor, nunc fletus acceptus, nunc exaudiri potest gemitus: & Deum pacare dolor, ac te expiare. Et omnino salutariter expiatur patiens homo, qui dum afficitur injuria, magis ob alterius improbitatem, quàm ob illatam sibi injuriam dolet, & adversariis suis veniam libenter orat, eisque ex animo ignoscit, & ipse ab aliis veniam petere non cunctatur, & facilius mise-

miſeretur, quàm iraſcitur, & ipſe ſibi vim frequenter facit, carnemque ſuam ſpiritui prorſum ſubjicere conatur. Atque hæc non differenda, ſed in hac vita, & quidem primo quoque tempore præſtanda ſunt. Sed nos profectò intemperato amore carnis nosipſos decipimus. Enimvero quid aliud comburet ignis ille, quàm peccata? Quanto tu tibi magis nunc indulſeris, carniqne obſequutus fueris, tanto poſtea graviores pœnas lues, tantoque copioſiorem materiam tibi ad ardendum congeſſeris. Nam in quibus quisque peccaverit, in iisdem pro peccati magnitudine punietur. Ibi ſegnes ardentibus ſtimulis pungentur. Ibi epulones acri fame & ſiti cruciabunrur. Ibi luxurioſi & voluptatum amatores ardenti pice fœtidoque ſulphure perfundentur. Ibi invidi rabioſorum canum ritu ululabunt, denique nullum vitiùm non afficietur ſuo cruciatu. Ibi ſuperbi omni probro obruentur, & avari miſerrima egeſtate vexabuntur. Quid multis? ibi erit una hora gravior in pœna, quàm hîc longum tempus in corrigendis moribus. Ibi nulla requies, nulla miſeris conſolatio: at hìc eſt interdum doloris intercapedo, & amicorum demulcet conſolatio. Quamobrem eſto nunc ſolicitus & ob peccata tua doleto, ut in illius judicii die tutus gaudeas cum beatis. Tunc enim ſtabunt juſti magna cum conſtantia adverſus eos à quibus vexati fuerint & oppreſſi. Tunc ſedebit ad judicandum

dum qui nunc se demissè subjicit hominum judicio. Tunc magna erit fiducia pauper & modestus, paventibus undique superbis. Tunc videbitur sapiens in hac vita fuisse, qui pro Christo didicit stultus & despectus esse. Tunc erit toleratæ patienter miseriæ jucunda recordatio, cùm interea injusti omnes obmutescent. Tunc gaudebunt omnes religiosi, mœrentibus omnibus irreligiosis. Tunc magis exultabit antea vexatus homo, quàm si in perpetuis fuisset nutritus deliciis. Tunc splendebit habitus vilis, & obscurabitur vestis subtilis. Tunc magis laudabitur pauperculum domicilium, quàm nunc inauratum palatium. Tunc plus juvabit constans patientia, quàm universa mundi potentia. Tunc magis extolletur simplex obedientia, quàm hominum omnis astutia. Tunc hominem magis exhilarabit munda & bene sibi conscia mens, quàm docta philosophia. Tunc pluris erit contemptus divitiarum, quàm mortalium omnium thesaurus universus. Tunc tibi majus solatium afferet religiosa precatio, quàm esus cupediarum. Tunc magis gaudebis servato silentio, quàm longa confabulatione. Tunc plus poterunt sancta tua opera, quàm copiosa eloquentia. Tunc jucundior erit severa vita, & corrigendorum morum asperitas, quàm omnis terrena delectatio. Quocirca disce nunc parva pati, ut tunc à gravioribus liberari queas. Hìc antè explorato, quid postea perferre possis. Quòd si nunc tantula tole-

tolerare nequis, qui poteris tunc æternos perferre cruciatus? Et si nunc tantulus dolor impatientem efficit, quid gehenna tunc faciet? Nam profectò bis beatus esse non potes, ut & in hac vita voluptatibus fruare, & postea in cœlo cum Christo regnes. Jam verò finge te in hodiernum usque diem in perpetuis honoribus & voluptatibus vixisse, quid tibi ista omnia profuissent, si te è vestigio mori contingeret? Nonne vides omnia esse vana, excepto amore cultuque solius Dei? Qui enim Deum toto corde amat, is nec mortem, nec supplicium, nec judicium, nec Orcum metuit: quippe cùm perfectus amor tu tum ad Deum aditum præbeat. At quem adhuc peccare delectat, non mirum est, si is mortem judiciumque timet. Expedit tamen si te à malo nondum amor revocat, ut saltem gehennæ timor coerceat. Qui verò Dei timorem repudiat, is diu in bono stare non potest, sed in diaboli laqueos incurrit.

De ferventi correctione totius vitæ nostræ,
CAP. XXV.

ESto in Dei cultu vigilans & diligens, & cui rei destinatus, cur mundum reliqueris, frequenter cogitato: nimirum ut Deo viveres, & divinus homo fieres. Igitur ad proficiendum ardens esto, nam brevi laborum tuorum mercedem accipies, nec ullus deinceps timor erit aut dolor in tuis finibus. Paululum nunc labora-

borabis, & magnam requiem, imo perpetuam lætitiam invenies. Si in agendo fidelem te navumque perpetuò præstiteris, Deus procul dubio fidelem se & locupletem præbebit in remunerando. Spem bonam foveto assequendæ palmæ: sed vitanda securitas est, ne torpeas aut insolescas. Extitit aliquando quidam, qui inter metum & spem anxius fluctuans, inter precandum supplex sic dicebat: O si me perseveraturum esse certò scirem! ac protinus intus in animo audivit divinum hoc responsum: Quid tum postea, si scires, vellés facere? Agedum, fac quod facere velles, & de perseverantia dubitare noli. Hac ille consolatione confestim confirmatus, divinæ se commisit voluntati: ita cessavit anxia fluctuatio, noluitque curiosè vestigare, quid sibi futurum foret, sed potius inquirere studuit, quidnam Dei voluntati conveniens, eidemque acceptum ac perfectum esset, ad opera laudabilia inchoanda atque perficienda. Spem habeto in Domino, & rectè facito, inquit Vates, & terram incoles, ejusque opibus pascêris. Unum est quod multos à profectu & ferventi sui correctione retrahit, horror difficultatis, laborque certaminis. Enimverò illi maximè præ cæteris in virtutibus proficiunt, qui gravissima quæque & sibi maximè adversantia, virilius vincere nituntur. Nam tanto magis proficit quisque, Deique gratiam tanto obtinet ampliorem, quanto magis seipsum

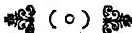
ipsum vincit,& divina ope subigit. Sed non in omnibus tantundem inest ad vincendum & moriendum : verùm qui hoc opus diligentius urgebit , is valentior erit ad promovendum (etiamsi plura sint ei toleranda) quàm alius bene alioquin moratus , sed ad virtutes segnior. Sunt autem duo potissimum, quæ ad sui correctionem multum conducunt , videlicet ab iis se violenter abstrahere, in quæ propensa est natura vitiosa , & in id bonum summo studio incumbere, quo indigeas. Illa quoque inprimis tibi cavenda vincendaque sunt, quæ tibi in aliis maximè & frequentissimè displicent. Fac ut tibi ex usu sint omnia : ut si qua rectè factorum exempla videas aut audias , ad imitandum accendaris : sin aliquid vituperandum animadvertas, caveas ne ipse idem facias : aut si quando fecisti, citò teipsum corrigere studeas. Sicut tu in alios , sic alii vicissim in te conjectos habent oculos. Quàm jucundum & dulce est videre ardentes & religiosos homines Christianos , bene moratos , & Christi disciplinæ obtemperantes? Rursumque quàm triste & grave est videre intemperanter viventes, & ea ad quæ vocati sunt non exercentes ? Quàm detrimentosum est ordinis tui institutum deserere, & ad ea quæ tibi mandata non sunt, inclinare ? Memor esto instituti tui , & imaginem tibi propone crucifixi Christi, teque pudeat ejus inspecta vita, qui hactenus in illo imitando diligentiorem

rem te non præstiteris, cùm tamen Christianam vitam jam diu professus fueris. Certè religiosus homo, si se attentè & addictè in sanctissima illa Jesu vita & supplicio exercet, omnia sibi utilia & necessaria ibi abundè inveniet, nec opus est ut extra Jesum aliquid melius quærat. Si Jesus crucifixus nobis in animum veniret, quàm citò & satis docti evaderemus? Ardens homo Christianus jussa facilè capessit atque fert: idem si negligens & tepidus est, calamitatibus aliis super alias premitur, & undique angoribus vexatur, quippe qui & interiori consolatione careat, & exteriorem quærere vetetur. Et omnino quisquis Christi disciplinæ limites excedit, is gravi ruinæ subjectus est: & qui laxiorem & remissiorem vitam quærit, is semper angitur, quia semper aliquid est quod ei displiceat. Propone tibi potius sanctorum illorum Christi apostolorum & discipulorum severam illam & religionis plenam vitam, & eos tibi imitandos ducito, ac de Dei erga te benevolentia, quin tibi ad illa vires libenter concessurus sit, dubitare noli. Hac vita, virium speique plenus evades: hac via, cœlesti passu sic illuc contendes, ut humana omnia despicias.

Atque utinam nihil faciendum incumberet, quam ut Deum toto corde & ore laudaremus, ejusque præcepta exequeremur. Utinam mundanis negotiis soluti sola divina, summa ope totisque viribus curaremus. Nam postquam

quam eò pervenit homo, ut à nulla re mortali solatium quærat, tum demum fit, ut ei Deus verè sapere incipiat: ut omnem rerum eventum boni consulat, nec rebus secundis lætitia efferatur, nec afflictis angatur, sed sese totum Deo confidenter committat, qui est omnia in omnibus, cui nihil perit aut moritur, sed omnia vivunt, & ad nutum incunctanter inserviunt. Semper finem spectato, & perditum tempus nunquam reversurum memento. Virtutem quidem sine solicitudine & diligentia nunquam assequêris. Quòd si tepesces, in deterius ferentur res tuæ: sin ardenti animo operi incumbes, altam pacem invenies, leviorem que laborem senties, tum ob Dei erga te favorem, tum ob tuum virtutis amorem. Homo ardens & diligens ad omnia paratus est. Majoris est laboris resistere vitiis & animi perturbationibus, quàm corporis insudare laboribus: & qui parva delicta non vitat, is paulatim labitur in majora. Gaudebis semper vespere, si diem impenderis fructuosè. Tibi ipsi invigila, teipsum excita & admone, teipsum noli negligere, quicquid tandem aliis fiat. Tantum proficies, quantum ipse tibi vim intuleris.

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER SECVNDVS.

DE

INTERIORE HOMINIS VITA.

CAP. I.

EGNUM Dei intus in vobis est, inquit Dominus. Converte te toto animo ad Dominum, relicto hoc misero mundo, & inveniet animus tuus requiem. Disce exteriora contemnere, & interioribus te addicere, & videbis regnum Dei in te venire. Est enim regnum Dei pax & gaudium in Spiritu Sancto, quod non datur impiis. Veniet ad te Christus, suam tibi consolationem exhibiturus, si ei se dignam intus paraveris mansionem. Intus enim situs est omnis ejus splendor & pulchritudo, ibi libenter versatur. Frequens illi itio est ad hominem internum, dulcis sermocinatio, grata consolatio, multa pax, familiaritas singularis. Agedum anima fidelis, præpara huic sponso cor tuum, quò ad te venire, & in te habitare dignetur.

tur. Sic enim dicit: Si quis me diligit, is dicta mea exequetur, & ego paterque meus ad eum veniemus, & apud eum degemus. Da ergo Christo locum, cæteris omnibus ingressum ad te denegans: illum si habebis, dives eris & copiosus. Ipse tibi prospiciet, tuaque omnia ita fideliter procurabit, ut in hominibus te spem habere nihil sit opus. Homines enim citò mutantur, velociterque deficiunt: at Christus in perpetuum manet, suisque constanter adest ad extremum. Non est neque magna fiducia collocanda in homine fragili & mortali, etiamsi utilis sit & charus: neque magnoperè dolendum, si is interdum adversetur & contradicat. Qui hodie à te sunt, iidem cras ut adversentur fieri potest, & contrà, quippe qui sæpè ut aura vertantur. Tuam omnem fiduciam in domino collocato, facitoque ut hunc timeas, hunc ames. Ipse tuam causam probè aget, & quàm optimè componet. Non habes hîc durabilem civitatem, & ubicunque es, externus es & peregrinus, nunquam requiem adepturus, nisi cum Christo intimè conjunctus. Quid hîc circumspicis: cùm non sit iste locus tuæ quietis? In cœlestibus debet esse habitatio tua, suntque tibi terrestria omnia obiter aspicienda, prætereunt omnia, neque non tu itidem cum eis. Sic ea aspice ut eis non adhærescas, nec captus pereas. Ad supremum Deum ferantur cogitationes tuæ, Christumque precibus sine intermissione in-

bis. Ipſe tui liberandi tempus novit, ideoque te illi debes concredere. Dei eſt adjuvare, & hominem ab omni probro liberare. Sæpe multum prodeſt ad nos magis magisque deprimendos, vitia noſtra ab aliis ſciri atque argui. Dum ſe homo ob vitia ſua demittit, facilè alios placat, parvoque negotio ſibi iraſcentibus ſatisfacit. Demiſſum hominem Deus protegit & liberat: ad demiſſum ſeſe demittit: demiſſo multa largitur, eumque poſt ipſius depreſſionem ad gloriam extollit: demiſſo arcana ſua patefacit, eumque ſuaviter ad ſe trahit & invitat. Demiſſus licet contumelia ignominiaque affectus, tamen pacato eſt animo, quippe Deo nixus, non mundo. Noli te quicquam profeciſſe exiſtimare, niſi te omnium infimum eſſe ſentias.

De bono & placido homine.

CAP. III.

Tibimet primo pacem concilia: ita demum cæteros pacificare poteris. Plus prodeſt homo placidus, quam bene doctus. At contentioſus etiam bonum in malam partem trahit, & malum facilè credit. Bonus & placidus homo omnia in bonam partem convertit. Qui pacato eſt animo, is de nullo ſiniſtrè ſuſpicatur: at qui ſua ſorte contentus non eſt, & variis ſuſpicionibus agitatur, is nec quieſcit ipſe, nec alios quieſcere patitur, dicit ſæpe quod non debet,

bet, & omittit quod fieri expediret. Quid aliorum sit officii considerat, ipse sui negligens. Quare tuum officium inprimis curato: ita demum alterius quoque officium meritò curabis. Tu facta tua excusare ac tolerare probè nosti, & aliorum excusationes non admittis. Aequius esset, ut teipsum accusans, alterum excusares. Si ferri vis, ferto tu vicissim alterum: ac vide quam procul absis adhuc à vera charitate atque modestia, quæ nulli, nisi sibimetipsi, indignari irascive novit. Cum bonis & mansvetis rem habere haud magnum est, quippe cùm id omnibus naturaliter jucundum sit, & pacem quisque exoptet, sibique consentientes plus cæteris diligat. Sed cum duris & perversis, nobisque adversantibus aut malè moratis, pacatè posse vivere, hoc verè magni fortisque viri est, & magna laude digni. Sunt autem, qui & ipsi secum & cum aliis pacem colunt, sunt qui nec ipsi pace fruuntur, nec alios eadem frui sinunt, graves illi quidem cæteris, sed sibimetipsis semper graviores. Sunt & qui tum seipsos in pace retinent, tum alios ad pacem reducere student. Cæterùm omnis pax nostra in hac misera vita, potius in modesta tolerantia ponenda est, quàm in non sentiendo adversa. Quo quisque magis adversa pati novit, eo majore pace fruitur, idemque & victor est sui, & dominus Mundi, & amicus Christi, & hæres cœli.

De mentis sinceritate, intentionisq; simplicitate.
CAP. IV.

DUabus alis homo supra terrestria attollitur, simplicitate videlicet & sinceritate. Simplicitas intentionis, sinceritas affectionis est: illa Deum intendit, hæc apprehendit & gustat. Nulla te bona actio impediet, si animum habebis ab omni intemperato affectu liberum. Si nihil aliud quàm Dei voluntatem, & alterius utilitatem intendes & quæres, frueris animi libertate. Si rectus esset animus tuus, esset tibi universa rerum natura speculum vitæ, & liber sanctæ doctrinæ, nam nulla tam parva, tamque vilis res est, quæ Dei bonitatem non repræsentet. Quòd si bonum purumque animum haberes, omnia sine impedimento videres, & probè perciperes. Purus enim animus & cœlum penetrat & Orcum: ac qualem quisque animum habet, sic & de rebus externis judicat. Si usquam gaudium est, eo fruitur puri cordis homo: rursum si usquam est calamitas & angustia, eam melius novit nemo, quàm animus sibi malè conscius. Sicut ferrum conjectum in ignem rubiginem amittit, totumque candens efficitur: sic homo ad Deum se totum convertens, torporem exuit, & in novum hominem mutatur. Tepescens homo vel tantulum laborem refugit, & externam ambit consolationem, idem si seriò seipsum vincere,

ere, divinaque via viriliter ingredi cœpit, fit ut quæ prius gravia ſentiebat, eadem nunc levia ducat.

De ſui conſideratione. CAP. V.

NObiſipſis nimis credere non debemus: nam ſæpe & dotes nobis & ſenſus deeſt. Exiguo lumine præditi ſumus, & idipſum negligentia facilè amittimus. Sæpe etiam tam cæco eſſe nos animo non advertimus: ſæpe & peccamus, & peccatum inſuper pejus excuſamus, & interdum cupiditate perciti, Zelum putamus. In aliis parva reprehendimus: ipſi noſtra majora præterimus. Quæ ab aliis nobis inferuntur, ea facillimè ſentimus & magni pendimus: quid à nobis ferant alii, non advertimus. Enimverò ſi quis ſua bene riteque perpenderit, is cur de altero gravius judicet cauſam non habebit. Interior homo ſuiipſius curam omnibus curis anteponit: & qui ſibimetipſi diligenter intendit, is facilè de altero tacet. Interior & religioſus nunquam eris, niſi de altero ſilebis, & in teipſum inprimis intueberis. Si tibi & Deo totus intendes, parum te movebunt, quæ extrinſecùs accident. Ubinam es, dum ipſe tibi præſens non es? aut poſtquam omnia percurriſti, quid te neglecto profeciſti? Ut veram pacem & concordiam adipiſcaris, neceſſe eſt ut omnibus poſtpoſitis te ſolùm ob oculos habeas. Itaque & multum proficies, ſi omni humana cura ſuperſedebis:

& multum decresces, si quid humanum magnifacies. Nihil altum, nihil magnum, nihil gratum, nihil acceptum tibi sit, nisi quod aut planè Deus, aut Dei sit: à rebus quidem creatis quicquid solatii affertur, id totum inane ducito. Dei amans præ Deo despicit universa. Solus Deus æternus, immensus, implens omnia, solatium est animæ, & vera cordis lætitia.

De bona conscientia lætitia:

CAP. VI.

BOni viri gloria in animi sibi bene conscii testimonio posita est. Esto tibi bene conscius, & perpetua frueris lætitia. Bene sibi conscius animus, & plurima ferre potest, & inter adversa etiam exultare lætitia, at malè sibi conscius semper timidus est & inquietus. 'Suaviter requiesces, si te animus tuus non reprehendet. Noli lætari nisi cùm bene feceris. Mali nunquam nec vera lætitia fruuntur, nec animi pacem experiuntur, quippe cùm impii [ut ait Dominus] sint pacis expertes. Quòd si se in pace degere, nec malis invadendos, nec quenquam sibi nocere ausurum dixerint, eis ne credito, nam tanta in eos repentè exist et ira Dei, ut & in nihilum redigantur eorum actiones, & pereant cogitationes. De calamitate gloriari amanti difficile non est: sic enim gloriari, est de Domini cura gloriari. Brevis est gloria, quæ ab hominibus vel tribuitur vel accipitur, humanam-

namque gloriam ſemper comitatur triſtitia. Bonorum gloria in ipſorum conſcientia, non in hominum ore ſita eſt. Juſtorum lætitia & de Deo & in Deo eſt, eorumque gaudium de veritate. Qui veram æternamque gloriam cupit, is temporariam non curat, qui verò temporariam aut quærit aut non ex animo contemnit, is omnino minus amat cœleſtem. Magnam habet animi tranquillitatem, qui nec laudes nec probra curat. Facilè ſorte ſua contentum pacatumque ſe præbet is, cujus conſcientia munda eſt. Neque ſanctior es ſi laudaris, neque deterior ſi vituperaris: idipſum es quod es neque major dici potes, quàm quantus Dei judicio es. Si attendes quid intus in animo ſis, non curabis quid de te foris loquantur homines. Homo vultum, Deus animum videt, homo facta, Deus conſilia penſat. Semper benefacere, & ſeipſum parvipendere, modeſti animi indicium eſt. Nullius humanæ rei ſolatium admittere, ſingularis ſinceritatis & intimæ fiduciæ argumentum eſt. Qui nullum aliunde de ſe teſtimonium quærit, non dubium eſt, quin is ſe totum Deo commiſerit. Non enim qui ſeipſum commendat, is probandus eſt, inquit Paulus, ſed quem Deus commendat. Habere cum Deo negotium in animo, nec ulla affectione extrinſecus agitari, ſtatus eſt hominis interioris.

De

De Jesu super omnia amando.

CAP. VII.

BEatus qui intelligit quid sit Jesum amare, & seipsum propter Jesum contemnere. Ob diligendum relinquendus est dilectus, quandoquidem vult Jesus se solum amari supra omnia. Est humanarum rerum dilectio fallax & instabilis: at Jesu fidelis & durabilis. Humanæ rei qui adhæret, is cum caduco casurus est: at Jesum qui amplectitur, is in perpetuum consistit. Illum dilige, ejus amicitiam retine, qui omnibus discedentibus non sit te derelicturus, neque tandem perire passurus. Ab hominibus velis nolis aliquando divelleris: quocirca tum vivens tum moriens adhæresce Jesu, ejusque fidei te committe, qui omnibus deficientibus solus tibi opem ferre potest. Est ille tuus amicus eo ingenio, ut alienum non admittat, sed solus animum tuum sibi vendicet, & qui in ejus solio, tanquam rex sedeat. Quòd si rerum omnium humanarum societatem abjicere scires, libenter tecum habitaret Jesus. Penè totum perditum invenies, quicquid extra Jesum in quemcunque impenderis. Noli confidere aut inniti nutanti calamo: nam mortales omnes herba sunt, & eorum omnis gloria floris instar cadit. Facilè decipieris, si duntaxat in hominum speciem oculos conjeceris, nam si in aliis solatium lucrumque tuum quæres,

:s,sæpe detrimentum patiere. Si Jesum in o-
ınibus quæres, Jesum utique invenies: sin te-
ısum quæres,teipsum equidem invenies, sed
l tuam perniciem. Nam ipse sibi quisque plus
ocet,si Jesum non quærit,quàm universus or-
is,omnesque adversarii.

De familiari amicitia Jesu.

CAP. VIII.

DUm Jesus adest,bene se habent omnia, nec quicquam difficile videtur: eodem absen-
: omnia dura sunt. Jesu in hominis animo non
ɔquente, quævis consolatio parum habet mo-
ıenti: eodem vel unum verbum loquente,me-
a sentitur consolatio. Sic Maria Magdalena
e loco surrexit in quo flebat,simulatque Magi-
trum adesse, ipsamque vocare ei Martha nun-
iavit. Felix hora,qua Jesus à lachrymis vocat
d gaudium spiritus. Quàm aridus & durus
s sine Jesu? quàm insipiens & vanus si cupis a-
iquid extra Iesum? majore profectò jactura,
ıuàm si totum mundum perderes. Quid e-
ıim potest conferre mundus sine Iesu? Esse
ine Iesu, acerba mors, cum eodem esse,
ita dulcis est. Si tecum erit Iesus, nullus
ıocere poterit inimicus. Iesum qui invenit,
ɔonum thesaurum invenit, vel potius
ummum bonorum: eundem qui amittit,
ıimium amittit. Quid dixi nimium? plus
ımittit, quàm si universum orbem amitteret.

Sine

Sine Jesu qui vivit, pauperrimus est: cum Jesu cui bene convenit, ditissimus est. Cum Jesu versari magnæ artis est, eundemque scire retinere, magnæ prudentiæ. Esto modestus & placidus, & tibi aderit Jesus. Esto religiosus & quietus, & tecum permanebit Jesus. Eundem facilè fugaveris, ejusque gratiam amiseris, si ad exteriora deflexeris. Quòd si illum fugatum amiseris, ad quem tunc confugies? aut quem tunc quæres amicum? Sine amico quidem diu vivere non potes, quòd si Jesus tibi præ cæteris omnibus amicus non erit, desertus ab eo supra modum dolebis. Itaque stultè facis, si ulli alii confidis, aut alio lætaris. Præstaret vel totum orbem quàm unum Jesum habere infensum. Quamobrem omnium qui chari sunt, sit Jesus longè dilectissimus, cæteri propter Jesum, Jesus propter seipsum diligatur. Solus Jesus Christus singulariter est amandus, qui solus amicorum bonus & fidelis inveniatur. Propter hunc & in hoc tibi chari esse debent tum amici tum inimici, idemque pro omnibus illis orandus est, ut eum omnes cognoscant & diligant. Nunquam cupias singulariter laudari & amari: hoc enim Dei est, qui parem non habet, neu velis ut cujusquam animus tibi sit addictus, neu tu in cujusquam amore occuperis: sed & in te & in omnibus bonis viris sit Jesus. Mundum, liberumque animum habeto, & ab omni humanarum rerum impedimento vacantem. Nam mundus sis

ſis oportet, & ſincerum animum ad Ieſum afferas, ſi vis vacare, & quam ſuavis ſit Dominus videre. Et quidem eò nunquam pervenies, niſi ejus favore præventus & attractus, ut omnibus abolitis & abdicatis ſolus ſoli copuleris. Nam ſi Dei favor homini intervenit, fit ut nihil non poſſit homo: idem ſi diſceſſit, pauper eſt & infirmus, & quaſi tantùm ad flagella relictus.

Quæ dum fiunt, dejici non debes, aut deſperare, ſed erga Dei voluntatem æquum animum gerere, omneſque caſus tuos ad Ieſu Chriſti laudem perpeti, nam hyemem ſequitur æſtas, & poſt noctem redit dies, & tempeſtati ſuccedit magna ſerenitas.

De vacuitate ſolatii. CAP. IX.

NOn arduum eſt, humanum contemnere ſolatium, dum adeſt divinum, ſed tum humano tum divino poſſe carere ſolatio, & ob Dei gloriam animi exilium libenter ferre, & nulla in re ſibi ſtudere, aut meritum ſuum ſpectare, hoc demum magnum, vel potius maximum. Quid magni eſt, ſi, dum Dei favor adeſt, tu hilaris es & religioſus? quis illam horam non optet? Suaviter equitat, quem Dei gratia portat: & quid mirum, ſi onus non ſentit, qui portatur ab omnipotente, & ducitur à ſummo ductore? Libenter alicujus rei ſolatio adhæreſcimus, & difficulter homo ſeipſo exuitur, multumque & diu certandum eſt homini, antequam diſcat ſeipſum plenè ſuperare, ſuoſque ſenſus omnes ad

Deum

Deum trahere. Quamdiu ſeipſo nititur homo, facilè delabitur ad humana ſolatia: ſed Chriſti verus amator, & ſtudioſus virtutum ſectator, ad ſolatia illa non declinat, nec tales ſenſuum dulcedines quærit, ſed potius vehementes exercitationes, & pro Chriſto duros labores. Igitur ſi quando tibi ſpirituale ſolatium divinitùs datur, id tu cum gratiarum actione accipito, & Dei munus, non meritum tuum eſſe ſcito, néve eo ſuperbito. Noli dono nimium gaudere, aut inaniter inſoleſcere, ſed eſto potius tanto modeſtior, neque non in cunctis actionibus tuis cautior atque timidior. Nam præteribit tempus illud ſolatii, ſequeturq; tentatio. Igitur ſublato ſolatio, ne protinus deſperato, ſed cœleſtem opem cum modeſtia & patientia expectato. Poteſt enim Deus ampliore te & dono & conſolatione iterum afficere. Neque verò novum iſtud eſt, aut inſolens, expertis viam Dei, ſiquidem præcipuæ ſanctitatis homines, priſcique vates, hujuſmodi viciſſitudinem ſæpe ſunt experti. Itaque quidam divina ope fultus ita dicebat: Equidem cùm in tanta felicitate eſſem, nunquam mihi labefactandus videbar.

Eadem ſublata quid ſibi evenerit, ſubjungit his verbis: Deinde te vultum tuum abdente, perturbatus ſum.

Interea tamen nequaquam deſperat, ſed tanto vehementius Dominum orat, atque ita dicit:

dicit: Invocavi te, Domine, ſupplicavi Domino.

Tandem ſupplicationis ſuæ fructum reportat, ſéque exauditum teſtatur dicens: Exaudivit Dominus meique miſertus eſt. Sed in quonam? Tú meum mœrorem, inquit, in chorum vertiſti, meque exutum centone, amiciviſti gaudio. Quòd ſi hæc tantæ ſanctitatis viris contigerunt, nobis humilibus & inopibus deſperandum non eſt, ſi modò in frigore, modò in ardore ſumus: quandoquidem ſpiritus venit abitque arbitratu ſuo. Eam ob cauſam dicit Jobus. Eum tanti facis, ejus ut rationem habeas, eumque quotidie cures, & per ſingula momenta explores.

Quanam ergo in re ſpem habere, aut cui confidere debeo, niſi ſoli illi ſummæ Dei miſericordiæ gratiæque cœleſti? Nam licet adſint homines boni religioſique fratres, & amici fideles, aut ſancti libri & elegantes ſermones, aut dulces cantus & carmina, omnia hæc parum juvant, parum arrident, ſi divina ope deſtitutus, meæ ſum relictus inopiæ. Tunc nullum eſt melius remedium, quàm patientia & abnegatio mei ſecundum Dei voluntatem. Equidem in nullum unquam incidi religioſum hominem, cui non aliquando ſubtractum fuerit divinum præſidium, aut qui non ſenſerit ardoris diminutionem: nec extitit ullus unquam vir ſanctus tam altè raptus & illuminatus, quin

is vel citius, vel serius, aliquando certè fuerit tentatus. Non est enim dignus alta Dei contemplatione, qui pro Deo non fuit exercitatus aliqua miseria. Solet enim præcedens tentatio sequentis consolationis esse signum. Nam iis qui tentationibus explorati sunt, cœlestis promittitur consolatio. Qui vicerit, inquit, dabo ei edere de arbore vitæ. Et datur consolatio divina, ut sit homo fortior ad adversa perferenda. Ersequitur tentatio, ne bono superbiat. Non dormit diabolus, nec adhuc mortua est caro: ideoque nunquam intermittito, teipsum ad certamen præparare: nam à dextra sinistraque sunt hostes irrequieti.

De gratitudine erga Dei beneficia.

CAP. X.

QUid quæris quietem, cùm natus sis ad laborem? Dede te potius patientiæ, quàm consolationi, & cruci portandæ, quàm lætitiæ. Quis enim vel mundanus homo non libenter consolatione spirituali semper fruatur, si semper potiri queat? quippe quæ omnibus mundi deliciis carnisque voluptatibus antecellat. Nam omnes mundanæ deliciæ aut turpes sunt aut vanæ: at spirituales solæ jucundæ, solæ honestæ, ex virtutibus progenitæ, & à Deo puris infusæ mentibus. Sed ejusmodi sunt divina hæc solatia, ut eis nemo suo arbitrio frui queat, quippe cùm non diu cesset tentatio. Multum ad-

adverſatur cœleſti auxilio falſa libertas animi, nimiaque ſui confidentia: & Deus benefacit, qui in hominem ſolatii beneficium conferat: ſed homo malè facit, qui non totum Deo cum gratiarum actione acceptum ferat. Hinc fit, ut in nos influere divina dona ideò nequeant, quia ingrati ſumus in authorem, nec omnia refundimus in fontis originem. Gratiam enim qui habet novam provocat: & à ſuperbè ingratis auferri ſolet, quod in modeſtè gratos conferatur. Nolo ſolatium quod mihi auferat aculeos, nec affert rerum perſpicientiam, quæ me evehat in ſuperbiam. Non enim quicquid altum eſt, idem & ſanctum, nec omnis cupiditas pura eſt: nec quicquid dulce, idem & ſalubre: nec quicquid homini charum, idem & Deo gratum. Libenter ea beneficia accipio, quibus modeſtior timidiorque reddar, & ad me ipſum relinquendum paratior. Qui acceptis à Deo beneficiis, & iiſdem poſtea ſubtractis doctus atque caſtigatus eſt, is ſibi nihil audet boni arrogare, ſed potius inopem ſe nudumque confitetur. Da Deo quod Dei eſt, & tibi adſcribe quod tuum eſt, hoc eſt, Deo gratias pro beneficiis age, tibi verò culpam tribue, & pro culpa pœnas deberi cenſeto. Habeto te ſemper infimo loco, & tibi dabitur ſummus: nam ſine infimo ſummus non conſtat. Quos Deus nomine ſanctitatis pro ſummis habet, ii ſeipſos pro minimis habent: quantoque ſunt glorioſiores, tanto ſe ge-

runt ſummiſſius, pleni veritate & gloria cœleſti, non vanæ gloriæ cupidi. Qui Deo nixi conſiſtunt, ii ut inſoleſcant, fieri nullo modo poteſt: & qui Deo adſcribunt quicquid boni adepti ſunt, ii mutuam gloriam non ambiunt, ſed eam quæ à ſolo Deo eſt volunt, Deumque tum in ſe, tum in omnibus cæteris ſanctis hominibus laudari ſupra omnia cupiunt, ſemperque eodem tendunt. Quocirca gratum te in parvis præſtato, & dignus eris, qui majora conſequare. Sint tibi vel minima viliſſimaque dona pro maximis & eximiis. Nam ſi datoris dignitas ſpectatur, nullum donum aut munus parvum aut vile videri debet. Non enim parvum munus eſt, quod à ſummo Deo donatur, usque adeò, ut ſi vel pœnas & verbera donet, id gratum eſſe debeat, utpote cum ſemper ad ſalutem noſtram faciat, quicquid nobis uſu venire permittit. Qui Dei gratiam retinere cupit, is ſe & gratum pro collatis & patientem, pro ſublatis beneficiis præbeto, utque redeant orato, & ne amittat cautus & modeſtus eſto.

De paucitate amatorum crucis Jeſu.

CAP. XI.

HAbet nunc Jeſus regni ſui cœleſtis amatores multos: ſed crucis geſtatores paucos: habet conſolationis cupidos multos, ſed calamitatis paucos: menſæ ſocios invenit frequentes: ſed continentiæ paucos. Cum Chriſto gaudere

dere voluntomnes , ſed cum eodem adverſa ferre pauci. Ieſum multi ad panis usque fractionem ſequuntur : ſed ad ſupplicii calicem potandum pauci : Ejus miracula venerantur multi : ſed crucis ignominiam ſequuntur pauci. Jeſum multi diligunt quandiu adverſa non contingunt, eundem multi laudant & gratias agunt, quandiu aliquid ſolatii ab eo accipiunt. Idem ſi ſe abſcondit, & pauliſper eos relinquit, aut in querimonias, aut in animi dejectionem nimiam cadunt. At qui Jeſum propter Jeſum, non propter ullum ſuum ipſorum ſolatium diligunt, illi eum in calamitatibus & animi angoribus æquè ac in ſummis ſolatiis concelebrant, eique ſemper gratias agunt, idem facturi etiam, ſi ille omnem eis conſolationem in perpetuum denegaret, tantum poteſt merus amor Ieſu nullo privato commodo aut amore ſui permixtus. Itaque omnes mercenarii dicendi ſunt, qui ſemper quærunt ſolatia, omnes ſui magis quàm Chriſti amatores eſſe perſpicuum eſt, qui ſua commoda lucraque ſemper cogitant. Gratis quidem ſervire Deo qui velit quotusquisque eſt? aut qui ſit ita ſpiritualis , ut omnibus humanis rebus ſit nudatus? Verè, inquam, animo pauperem, & ab omnibus munda is rebus nudum quis inueniat? pretioſum illum, & ab ultimis usque orbis finibus petendum ? Si vel omnes facultates ſuas impendat homo : nihil adhuc egit : & ſi gravi ſe peccatorum pœnitentia

 caſti-

castiget, adhuc parum est: & si scientiam omnem percipiat, adhuc longè abest: & si singulari virtute, ardentissimaque sit religione præditus, adhuc multum ei deest, unum scilicet, quod ei summè necessarium est. Sed quidnam illud tandem? nimirum ut cæteris omnibus relictis seipsum relinquat, totusque ex seipso egressus, nihil privati amoris retineat. Quum omnia fecerit, quæ facienda sciverit, nihil se fecisse sentiat, neve magni pendat quòd magnus haberi possit, sed verè inutilem servum se pronunciet, sicut veritas ait. Quum feceritis omnia quæ vobis præcepta sunt, tamen ita dicitote: Servi sumus inutiles. Tum demum animo inops & nudus erit, eique cum vate illo dicere licebit. Solus & inops ego sum. Et tamen illo nemo ditior, nemo liberior, nemo potentior, qui & se & omnia relinquere sciat, & ad infima se dejicere.

De Christi cruce ferenda.

CAP. XII.

DUrum multis videtur dictum hoc: Abnega teipsum, tolle crucem tuam, & Iesum sequere. Sed multo durius erit illud ultimum; Ite hinc execrabiles in ignem æternum. Qui enim nunc libenter audiunt & sequuntur dictum crucis, ii tunc non horrebunt tristem illam æterni supplicii sententiam. Atque hoc signum crucis erit in cœlo, quum Dominus ad judi-

judicandum veniet. Tunc omnes servi crucis, qui vitam crucifixo congruam vixerint, ad Christum accedent judicem cum magna fiducia. Quid igitur crucem tollere dubitas, per quam itur ad regnum? In cruce salus est, in cruce vita, in cruce præsidium adversus hostes, in cruce infusio supernæ suavitatis, in cruce robur mentis, in cruce gaudium spiritus, in cruce virtus summa, in cruce perfectio sanctitatis, denique absque cruce nec animæ salus, nec æternæ vitæ spes est. Tolle ergo crucem tuam, & sequere Iesum, & ibis in vitam æternam. Processit ille ferens crucem suam, & in cruce pro te mortuus est, ut tu quoque crucem feras, & in cruce mori cupias. Nam si unà cum eo mortuus fueris, unà etiam vives: & si socius fueris supplicii, socius eris & gloriæ.

Etenim ut hoc scias, in cruce atque in moriendo sita sunt omnia, nec ad vitam veramque pacem animi ulla alia via est quàm crucis, & quotidianæ enectionis sui. Quocunque te vertas, in quamcunque patrem conjicias oculos, nullam usquam suprà infràve vel altiorem vel tutiorem viam invenies, quàm crucis. Omnia arbitrio judicioque tuo componas licet atque compares, fieri non poterit quin tibi vel volenti vel inuito semper sit aliquid patiendum, semperque in crucem incurras. Aut enim corporis dolorem experiere: animi ægritudine cruciabere: interdum à Deo derelin-

queris, interdum ab altero exerceberis: & quod gravius est, sæpe tibimetipsi gravis eris: idque ita ut nullo remedio queas aut solatio liberari, quin tibi, quandiu volet Deus, id sit perferendum. Vult enim Deus, ut miseriam sine consolatione pati discas, eique te totum subjicias, & modestior calamitate fias. Christi supplicium nemo sic animo sentit, ut is cui similia pati contingit. Crux igitur semper parata est, & ubique te manet, nec effugere potes, quocunque curras: nam quocunque veneris, teipsum tecum portas, & semper teipsum invenies.

Converte te sursum, converte deorsum, converte extrorsum & introrsum, ubicunque crucem invenies, ac necesse est ut ubicunque patientiam teneas, si animi pace frui, & perpetuam obtinere vis coronam. Si tu crucem libenter portabis, ipsa te vicissim portabit, & ad optatum finem perducet, ubi videlicet patiendi finis erit, qui quidem hic futurus non est. Sin invitus portabis, onus tibi facies, & teipsum magis gravabis, & tamen ferendum erit. Si crucem unam abjicies, in alteram profectò incurres, & quidem forsitan graviorem. Téne speras evasurum, quod nulli mortalium licuit declinare? Quis sanctorum virorum in orbe sine cruce fuit & miseria? Ipse dominus noster Jesus Christus nullam horam fuit expers doloris & cruciatus, quandiu in hoc orbe vixit. Oportebat enim Christum pati, & à mortuis resurgere, atque

atque ita gloriam suam inire, & tu aliam viam quæres, ac non regiam hanc viam crucis? Tota vita Christi crux fuit & cruciatus, & tu tibi requiem quæres & lætitiam? Erras, erras, si aliud quæris quàm calamitatum perpessionem: quippe cùm tota hæc vita mortalis plena sit miseriis, & circumsepta crucibus, ac quanto quisque in rebus divinis majores progressus habet, tanto sæpius in graviores cruces incidit, utpote cùm calamitatis dolor magis amore crescat. Neque tamen tam multiplicibus calamitatibus pressus hic de quo loquor, caret levamento consolationis, quandoquidem ex hac cruce sua uberem fructum percipere se sentit. Nam dum se cruci sponte subjicit, fit ut omne calamitatis onus in divinæ consolationis fiduciam convertatur: ac quanto magis labefactatur calamitate caro, tanto magis animi consolatione corroboratur spiritus, adeoque nonnunquam confirmatur sensu calamitatis & rerum adversarum [tantus est amor similitudinis crucis Christi] ut dolore & miseria vacare non optet: quoniam tanto se Deo acceptiorem esse credit, quanto plura & graviora pro eo ferre potest. Neque verò fit illud hominis virtute, sed Christi beneficio, quod tantum potest, tantumque perficit in carne fragili, ut quod naturaliter semper abhorret & fugit homo, id ardore spiritus aggrediatur & amet. Non humanæ facultatis est crucem ferre, crucem ama-

re, corpus domare & subigere, fugere honores, libenter ferre contumelias, seipsum despicere, & despici optare, adversa quæque cum damnis perpeti, & nihil prosperitatis in hoc orbe cupere. Horum tu nihil tuo marte poteris, si à teipso pendebis: sin Domino confides, dabitur tibi de cœlo fortitudo, tuæque ditioni subjicietur Mundus & caro, quin ne Diaboli quidem inimicitias timebis, si fide armatus, & Iesu cruce signatus eris. Quamobrem applica te, sicuti fidelem bonumque Christi servum decet, ad ferendam viriliter crucem domini tui, pro te præ amore in crucem sublati. Paratus esto ad toleranda multa adversa & varia incommoda in hac misera vita: siquidem sic tecum agetur ubicunque deges, eritque tibi omnino hæc ferenda conditio, ubiubi latebis, nec ulla usquam via est evadendi calamitatum dolorumque miseriam: quin ea perpetienda est. Tu Domini calicem avidè pota, si ejus amicus & consors esse cupis: quod ad consolationes attinet, eas Deo committe, iis ipse utatur arbitrio suo, tu ferendis calamitatibus deditus esto, easque pro maximis solatiis ducito. Neque enim pares sunt hujus temporis calamitates futuræ gloriæ, quâ sumus aliquando afficiendi, etiamsi solus tu omnes perferre posses. Postquam eò perveneris, ubi tibi pro Christo adversa ferre dulce sit & jucundum, tunc tecum bene agi existimato, qui cœleste regnum inveneris in terris.

Rur-

Rursum quamdiu ferre gravaberis, & fugitabis, tamdiu malè tecum agetur, teque ubique vexabit fuga calamitatis. Sin te ad officium tuum, hoc est, ad patiendum moriendumque applicabis, brevi sublevaberis, & pacem invenies. Etiamsi vel in tertium cœlum cum Paulo raptus fueris, non ideò exploratum habebis, nihil tibi adversi esse eventurum. Ego (inquit Iesus) ei ostendam quantum ei sit meo nomine patiendum. Itaque ut patiare necesse est, si Iesum diligere, & ei perpetuò servire placet. Atque utinam dignus sis, qui pro Iesu nomine aliquid patiaris: quanta inde & tibi gloria, & sanctis omnibus lætitia, & hominibus utilitas existet? Nam patientiam commendant omnes, licet pauci pati velint. Equidem magna causa est, cur pro Christo paululum pati velis, quum multò graviora patiare pro Mundo. Atque illud certò scito, tibi moriendo vivendum esse: ac quanto quisque sibi magis moritur, tanto eundem Deo magis vivescere. Nemo aptus est ad comprehendenda cœlestia, nisi qui se submiserit ad adversa pro Christo ferenda. Denique nihil vel Deo acceptius, vel tibi salutarius in hac vita, quàm libenter pati pro Christo: adeò ut si tibi detur optio, malle debeas pro Christo adversa pati, quàm multis consolationibus recreari: ita enim & Christo, & omnibus ejus cultoribus sanctis similior existes. Neque enim in copia voluptatum, & consolationum situm

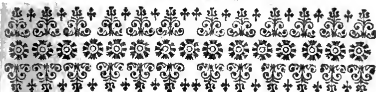
est

eſt meritum noſtrum officiique profectus, ſed potius in gravibus malis calamitatibusque perferendis. Quòd ſi quid melius aut homini ſalutarius eſſet quàm adverſa pati, utique Chriſtus id & verbis & factis oſtendiſſet. Nunc & diſcipulos ſectatores ſuos, & omnes ſui ſequendi cupidos manifeſtò ad crucem ferendam hortatur in hunc modum: Si quis poſt me venire vult, abneget ſemetipſum, tollat crucem ſuam, & me ſequatur. Igitur omnibus perlectis & exploratis ſit hæc orationis concluſio. Per multas calamitates nobis in Dei regnum intrandum eſt.

FINIS LIBRI SECUNDI.

LIB. III.

LIBER TERTIUS.

DE

INTERIORE CHRISTI COLLOQUUTIONE CUM INTERIORE ANIMA FIDELI.

CAP. I.

AUdiam quid in me loquatur dominus Deus. Beata anima, quæ loquentem in se Dominum audit,& ex ejus ore sermonem consolationis accipit. Beatæ aures, quæ divini susurri sonitum accipiunt, & hujus mundi susurrationes nihil advertunt. Beatæ planè aures,quæ non foris sonantem vocem auscultant, sed loquentem interius docentemque veritatem. Beati oculi, qui exterioribus clausi, interioribus sunt intenti. Beati qui ad interiora penetrant, & ad capienda arcana cœlestia magis magisque quotidianis exercitationibus sese student præparare. Beati qui Deo vacare gestiunt, & ab omni humano impedimento se excutiunt.

Hæc

cum ſilentio audienda, cumque omni modeſtia atque aviditate accipienda. SERVUS. Beatus eſt quem tu erudis Domine, & de lege tua doces, ut ei calamitatis tempore opituleris, ne peſſum eat. DOMINUS. Ego & olim vates docui, & nunc etiamnum omnes alloqui non intermitto: ſed multi ad vocem meam ſurdi ſunt & duri. Plerique mundum libentius audiunt quàm Deum, faciliusque carnis ſuæ appetitui, quàm Dei voluntati obſequuntur. Promittit Mundus & temporalia & parva, & ſervitur ei magna aviditate: ego ſumma æternaque promitto: & torpent corda mortalium. Quis mihi tanta cura in omnibus ſervit & obedit, quanta Mundo Mundique dominis ſervitur? Pudeat te, & ſi cauſam quæris, audi. Ob exiguum ſtipendium longa via à multis curritur: & ob æternam vitam vix à paucis pes ſemel attollitur. Vile precium ſtudioſè quæritur: pro uno nuño interdum turpiter litigatur: & pro re inani parvaque promiſſione dies noctesque fatigari non dubitatur: at pro bono immutabili, pro præmio inæſtimabili, pro ſummo honore, & gloria immortali, vel tantulum laborare piget. Pudeat igitur te, ſerve piger & querule, quod illi ad interitum, quàm tu ad vitam, paratiores exiſtunt: magisque vanitate, quàm tu veritate gaudent. Et illi quidem ſpe ſua nonnunquam fruſtrantur: at mea promiſſio neminem fallit, nec mihi confidentem re infecta dimittit. Ego quod

ver-

verbis promitto atque pronuncio, idem reipsa præsto atque impleo, si quis modò ad finem usque in amore perseveret. Ego bonorum omnium remunerator, ego idem religiosorum omnium vehemens sum explorator. Inscribe verba mea cordi tuo, eaque diligenter pertracta: erunt enim tentationis tempore valde necessaria. Quæ tu legens non intelligis, eadem curationis tempore cognosces. Soleo autem electos meos duobus modis curare, videlicet tentatione & consolatione: eosque duabus rationibus quotidie instituo, primùm eorum vitam reprehendendo: deinde eos ad virtutum incrementa cohortando. Qui verba mea habet, eademque spernit, habet à quo damnetur in novissimo die.

Precatio, qua divina doctrina & religio imploratur. CAP. IV.

DOmine mi Deus, qui meum omne bonum es, quis ego sum, ut te alloqui audeam? pauperrimus ego servulus tuus & abjectus vermiculus, multo & pauperior & vilior, quàm vel scio, vel dicere audeo. Et tamen vel hoc ipsum memento, Domine, me nihil esse, nihil habere, nihil valere. Tu solus bonus, tu justus, tu sanctus, omnia imples, solos sontes relinquens inanes. Recordare misericordiæ tuæ Domine, & imple animum meum favore tuo, qui opera tua vacua esse non vis. Nam qui possim in misera

hac vita consistere, nisi me tua misericordia favorque confirmet? Noli vultum tuum à me avertere: noli tuam mei curationem procrastinare: noli consolationem tuam abstrahere, ne tibi fiat anima mea, qualis terra est humoris expers. Domine doce me exequi voluntatem tuam: doce me coram te dignè submisseque versari. Nam tu mea sapientia es, meque verè & cognoscis & cognovisti antequam non solùm ego in Mundo natus sum, verum etiam antequam Mundus ipse factus est.

Veritatem modestiamque coram Deo colendam esse.

CAP. V.

NAte veritatem coram me colito, meque semper cum animi simplicitate quærito. Qui veritatem in meo conspectu colit, is à mali incursibus defendetur, eumque veritas à deceptoribus & improborum calumniis liberabit. Quòd si te veritas liberaverit, verè liber eris, nec hominum inania verba curabis. Servus. Est ut dicis, domine, atque ut ita mecum agatur, quæso, videlicet ut me tua veritas doceat, custodiat, & ad felicem exitum perducat. Eadem me ab omni prava cupidine, & intemperato amore liberet: ita fiet ut magna animi libertate erga te utar. Veritas. Et ego te quid rectum quidque mihi acceptum sit docebo. Recole cum magno animi dolore ac mœrore peccata tua, néve

tibi

tibi ob tua recte facta quicquam arroges. Nam revera nocens es & multis animi morbis obnoxius atque implicitus, qui tuapte natura semper ad nihilum tendas, facilèque labaris, facilè vincaris, facilè turberis & pessunderis. Denique nihil habes quo gloriari possis: sed potius multa ob quæ te parvifacere debeas, quippe multo infirmior quàm ut id percipere queas. Quocirca fac ut omnium operum tuorum nihil magnum tibi videatur, nihil grande, nihil pretiosum & admirabile, nihil denique suspiciendum censeas, nihil altum, nihil verè laudabile & appetendum, nisi quod æternum est. Tibi supra omnia placeat æterna veritas, displiceat tua summa vilitas, nihil sic timeas, nihil sic vituperes, & fugias, ut vitia peccataque tua, quæ magis displicere debent, quàm cujusvis rei jactura. Qvidam se mihi non sinceros præbent: quin quadam curiositate & arrogantia ducti, arcana mea, arduasque res studiosè rimantur, se suamque salutem negligentes, hi sæpe in graves tentationes & peccata propter suam curiositatem & superbiam, me eis adversante, labuntur. At tu omnipotentis Dei sententiam, iramque pavidus time, néve Supremi opera excute, sed vitia tua perscrutare, quantum vel mali feceris, vel boni neglexeris. Nonnulli suam omnẽ religionem solùm in libris, alii in picturis, nonnulli in exterioribus signis figurisque circumferunt, alii in ore me gestant, in corde non item. Sunt

contrà qui mente perſpicaces,& animo puri, ad æterna ſemper anhelant, de terreſtribus inviti audiunt,naturæ neceſſitatibus dolenter inſerviunt: & hi quidem quid veritatis ſpiritus in ipſis loquatur ſentiunt, quippe qui eos terreſtribus deſpectis amare cœleſtia, mundoque contempto, cœlum dies noctesq; appetere doceat.

Dei laudatio, & de ejus beneficiis gratiarum actio: itemque de vi amoris Dei.

CAP. VI.

COllaudo te pater cœleſtis, pater Domini mei Jeſu Chriſti, qui mei inopis dignatus fueris recordari. O miſericordiæ pater, omniſque conſolationis *D*eus, ago tibi gratias, qui me omni indignum conſolatione, quandoque tua recreas conſolatione. Te ego perpetuò collaudo atque concelebro, nec non unigenitum filium tuum, & confirmatorem Spiritum Sanctum, in omnem ſeculorum perpetuitatem. Eja domine Deus,mei amator ſancte,ubi in animum meum veneris, toto pectore exultabo. Tu mea gloria, meique cordis exultatio es: tu mea ſpes & perfugium tempore calamitoſo. Sed quia adhuc amore debili & virtute ſum imperfecta,neceſſe habeo à te confirmari afficique conſolatione: quocirca viſe me ſæpius, ſanctaque inſtrue diſciplina. Libera me à pravi animi perturbationibus,animumque meum ab omnibus effrenatis cupidinibus & vitiis ſana, ut

intus

intus ſanatus, & probè purgatus aptus efficiat ad amandum, fortis ad patiendum, conſtans ad perſeverandum. Magna res eſt amor, magnum omnino bonum, quod ſolum & leve reddit quicquid oneroſum, & æqualiter fert, quicquid eſt inæquale. Nam onus ſine onere portat, & amara omnia in dulcia ſapidaque convertit. Ille, inquam, Jeſu nobilis amor ad magna facienda impellit: excitatque ad appetenda ſemper perfectiora. Amor vult eſſe ſurſum, nec ullis humilibus rebus retineri. Amor vult eſſe liber, & ab omni mundana affectione alienus, ne ejus interior impediatur aſpectus, néve temporali aliquo vel commodo implicetur, vel incommodo ſuccumbat. Amore nihil dulcius, nihil fortius, nihil altius, nihil latius, nihil jucundius, nihil plenius, nihil vel in cœlo, vel in terra melius, quippe qui Deo ſit natus, nec niſi in Deo ſuper omnia creata poſſit requieſcere. Amans volat, currit, lætatur, liber eſt, neque tenetur: omnia dat pro omnibus & habet in omnibus omnia, utpote qui in uno ſummo ſupra omnia quieſcat, ex quo manat & oritur omne bonum. Non dona ſpectat, ſed ad donantem ſe convertit ſupra omnia bona. Amor modum nullum novit, ſed ſupra omnem modum fervet. Amor onus non ſentit, labores nihili facit, ſupra vires conatur, utrum fieri id poſſit an ſecus, nihil penſi habens, quippe cùm ſibi nihil arduum, nihil illicitum arbitretur. Ergo valet ad o-

omnia, multaque ad finem perducit, ubi non deficit & jacet amans. Amor vigilat, & dormiens non dormitat: laborans non lassatur, pressus non opprimitur, territus non perturbatur, sed quasi vivida flamma, ardensque facula sursum erumpit, tutoque penetrat. Si quis amat, novit quid hæc vox clamet. Magnus clamor in auribus Dei est ipse ardens affectus animi, dum dicit, Mi Deus, mi amor, tu totus meus, ego totus sum tuus, gigne in me amorem copiosum, ut discam interiore cordis ore degustare, quàm suave sit amare, & in amore quasi liquefactum natare. Fac ut ita amore flagrem, ut studii ardore meipsum superem. Cantem amoris canticum, in sublime te sequar amicum meum, tuasque laudes tanto amore decantem, ut me deficiat animus.

Te plus quàm meipsum amem: quin neque me, neque cæterorum quenquam, qui te verè amant, nisi & propter te, & in te amem, sicuti jubet lex amoris ex te relucens. Est amor velox, sincerus, pius, jucundus & amœnus, fortis, patiens, fidelis, prudens, tolerans, utilis, & sibi nunquam studens.

Ubi enim sibi quis studet, ibi cadit amor. Est amor circumspectus, modestus, rectus, non mollis, non levis, nec vanis rebus addictus, sobrius, castus, constans, quietus, & in cunctis sensibus temperans. Est amor subjectus & obediens majoribus, sibi vilis & despectus, erga

Deum

Deum religiosus & gratus, confidens semperque sperans etiam tum, cùm à Deo fastiditur: quandoquidem sine dolore non vivitur in amore. Qui non est paratus omnia pati, seque amici voluntati accommodare, indignus est qui amator appelletur. Denique amantem oportet omnia dura & amara propter amicum amplecti, nec adversis casibus ab eo avocari.

De veri amatoris exploratione, & quomodo sit hosti resistendum.

CAP. VII.

NATE nondum fortis es & prudens amator. SER. Quare domine? DOM. Quia vel ob exiguum insultum cœpto desistis, & nimis avidè consolationem quæris. Fortis amator consistit in tentationibus, nec callidis credit suasionibus inimici: itaque rebus secundis delectatur, ut adversis non offendatur. Prudens amator non tam amantis donum, quàm donantis amorem spectat, idem animum potius quàm censum attendit, & amico omnia munera postponit. Non in dono, sed in me supra omne donum acquiescit nobilis amator. Neque verò continuò despondendum est animum, si quando vel de me vel de mei cultoribus sanctis minus bene sentis, quàm velles. Affectus ille bonus & dulcis, quo interdum permulceris, affectus est favoris præsentis, & prægustatio quædam patriæ cœlestis, cui prægustationi non ni-

mis innitendum eſt, ut quæ viciſſitudinem habeat. Sed adverſus animi pravos motus certare, Diabolique ſolicitationes ſpernere: hoc verò virtutis opus, magnaque mercede dignum eſt. Itaq; non eſt quòd te usque adeò urant abſurdæ iſtæ imaginationes, ex quavis occaſione occurſare ſolitæ: perſevera conſtanter in inſtituto, & erga Deum animo eſto ſincero. Neque verò illuſio eſt, quòd aliquando in ſublime ſubitò raperis, & mox ad animi ſolitas ineptias reverteris: quas quidem quoniam invitus potius pateris, quàm earum authores, quandiu diſplicent & reniteris, utiles potius ſunt quàm pernicioſæ. Scito antiquum illum hoſtem in id omnino incumbere, ut tuum boni ſtudium impediat, teque ab omni religionis exercitatione avocet, videlicet à pia ſupplicii Chriſti memoria, ab animi tui cuſtodia, à firmo propoſito proficiendi in virtute. Multas malas cogitationes injicit, ut tibi tædium horroremque incutiat, quo te à precibus ſacrarumque literarum lectione revocet. Diſplicet ei ſummiſſa peccatorum confeſſio, & ſi poſſet, communione te revocaret. Ei tu ne credito, néve eum cures, licet tibi ſæpius fallaces intendat laqueos. In ipſum mala turpiaque ingerentem retorqueto, eique ſic dicito: Abi immunde ſpiritus, erubeſce miſer, impuriſſime tu, qui talia infers auribus meis, faceſſe à me, impoſtor peſſime, nihil apud me efficies. Jeſus enim mihi fortis bella-

tor

tor aderit, & tu fœdè vincéris. Malo mori, & quidvis ferre, quàm tibi assentiri. Tace & obmutesce, jam ego te non audiam, etiamsi plura mihi facessas negotia. Dominus mea lux & salus est; ecquem metuam? Dominus meæ vitæ firmamentum est, ecquem formidem? Si contra me castra fiant, non metuam animo, Domino me adjuvante atque liberante. Certa more militis: quòd si quando ob infirmitatem cecideris, resumito vires prioribus fortiores, de meo erga te favore etiam majore bene sperans: & inanem arrogantiam superbiamque etiam atq; etiam caveto, quæ in causa est ut multi in errorem ducantur & in cæcitatem penè incurabilem quandoque labantur. Afferat tibi cautionem perpetuamque modestiam ruina illa superborum, stultè sibi nimis arrogantium.

De Dei beneficiis modestè occultandis.

CAP. VIII.

NAte utile tibi & tutum est, collatum tibi divinitùs religionis studium dissimulare, nec id insolentius jactando verbis efferre, aut supra modum extollere, sed potius teipsum despicere, & tanquam illis in indignum collatis timere. Non est ei affectioni tenacius inhærendum, quæ citò mutari potest in contrarium. Cogita dum tibi Dei adest gratia, quàm miser & inops esse soleas sine gratia: nec in eo duntaxat sitos esse progressus vitæ spiritualis, si divinæ conso-

ſolationis beneficio frueris, ſed etiam ſi ejuſdem ſubtractionem modeſtè, temperanter patienterque feras, ita ut tunc in precum ſtudio non torpeſcas, nec reliqua opera tua conſueta omnino dilabi permittas, quin quam optimè poteris & ſcies, libenter quod in te erit facias, nec propter illam quam ſentis mentis ariditatem aut anxietatem officium prorſus negligas. Multi enim, ſi quando eis non bene ſucceſſit, protinus impatientes fiunt aut deſides. Non ſemper eſt arbitrii hominis ſuis rebus moderari: ſed Dei eſt & dare, & conſolari & quando vult, & quantum vult, & cui vult, idque ut ipſi demum libet. Nonnulli ſeipſos ob collatum in ſe religionis ſtudium incerti perdiderunt, dum ſupra vires conando pravitatem ſuam non perpendunt, ſed magis animi affectum, quàm rationis judicium ſequuntur. Hi quia majora quàm Deo placitum fuit, ſuſceperunt, divinum favorem citò amiſerunt: & qui ſibi in cœlo nidum poſuerant, iidem inopes, viles, derelicti evaſerunt, ut depreſſi ac depauperati non alis ſuis volare, ſed pennis meis niti diſcerent. Qui adhuc tyrones ſunt, & viæ Domini imperiti, ii niſi prudentiorum conſilio obtemperent, facilius decipi peſſundarique poſſunt: iidemque ſi opinioni ſuæ potius obſequuti ſunt, quàm exercitatis obtemperarunt, in majore verſantur periculo; qui à concepta ſemel opinione retrahi noluerint. Raro fit, ut qui ſibi ſapere videtur, is al-

is alterius imperium modestè ferat. Itaque præstat parum sapere cum modestia, exiguaque rerum perspicientia, quàm abundanter scientia sibi nimium placere, præstat minus habere, quàm multum habentem superbire. Non satis circumspectè agit, qui se totum lætitiæ tradit, oblitus pristinæ suæ inopiæ, castique timoris Domini, qui ne collata sibi beneficia amittat, solet metuere. Nec ille quidem satis cum virtute sapit, qui adverso difficilique tempore nimium desperanter se gerit, & de me minus fidenter quàm debet, cogitat atque sentit. Qui pacis tempore nimis securum se præbet, is belli tempore sæpe nimis dejectus & formidolosus existit. Si semper modestum te animique demissi præstare, spiritusque tuos bene moderari ac regere scires, haud tam facilè in periculum & offensam incideres. Consultum est ardoris spiritu concepto cogitare quid futurum sit, si lux discesserit: rursumque ubi id contigerit, eandem reverti posse cogitare, à me ideò subtractam, ut & tu cautior, & ego reddar gloriosior. Est enim sæpe talis exploratio conducibilior, quàm si rebus secundis perpetuò fruereris arbitratu tuo. Neque enim in eo sita sunt virtutis opera, si divinis visis & consolationibus abundes, aut literarum sis peritus, aut in sublimi gradu colloceris: sed si vera modestia nitaris, si divina charitate sis plenus: si Dei gloriæ castè & sincerè perpetuò studeas: teipsum nihili

facias,

facias, vereque despicias, neque non ab aliis quoque despici, deprimique magis, quàm honorari gaudeas.

De seipso in Dei oculis parvifaciendo.

CAP. IX.

Dominum meum alloqui audeo, ipse pulvis & cinis: qui si me pluris fecero, tu mihi contrà stas, & dicunt contra me verùm testimonium mea crimina, cui non possum contradicere. Sin meipsum vilipendens in nihilum redegero, abjectaque omni de me existimatione meipsum pro pulvere, ut sum, habuero, erit mihi propitia gratia tua, & vicina cordi meo tua lux: atque ita fiet ut si me vel tantuli feci, etiam illud ipsum tantulum, me prorsus in nihilum depresso, evanescat in perpetuum. Hic tu me mihi ostendes quid sim, quid fuerim, & unde venerim, nihil videlicet & de nihilo, qui si mihimetipsi relinquor, continuò nihil sum nisi mera infirmitas. Sin tu me subitò respexisti, statim fortis efficior, novaque repleor lætitia, & admodum mirum est me sic repentè sublevari, te tam benignè complectente, qui meopte pondere semper ad ima feror: facit hoc amor tuus me gratis præveniens, & in tot necessitatibus subveniens, meque à gravibus periculis tutans, & ex innumeris (ut verè dicam) malis eripiens. Nam & meipsum malè amando perdidi: & te solùm quærendo sincereque amando tum mei-

psum, tum te inveni, eoque amore meipsum etiam magis in nihilum demersi. Nam tu, ô mihi dulcissime, plura in me confers non solùm quàm promereri queam, verùm etiam quàm sperare, ne dicam rogare, audeam. Ago tibi gratias, mi Deus, quòd licet ego sim omni indignus bono, tua tamen nobilitas & immensa bonitas etiam ingratis & à te longè aversis benefacere nunquam intermittit. Converte nos ad te, ut simus grati, summissi, religiosi, tu qui nostra salus, & virtus, & fortitudo es.

Omnia ad Deum, ceu ad finem ultimum, esse referenda.

CAP. X.

NAte supremus tibi ultimusque finis ego sim oportet, si beatus esse cupis. Hac intentione expiabitur ingenium tuum, sæpius ad seipsum & ad res creatas malè propensum. Nam simulatque in re quapiam tibi ipsi studes, in teipso deficis & arescis. Itaque omnia ad me unum referas oportet, quippe qui omnia dederim, & singula ex me summo bono manare scias, ideoque ad me, ceu originem suam, esse revocanda. Ex me parvus æquè ac magnus, pauper æquè ac dives, tanquam ex vivo fonte vivam aquam hauriunt: & qui mihi spontè & liberaliter serviunt, ii beneficiis aliis super alia cumulabuntur. Sed extra me si quis gloriari, aut aliquo privato bono delectari voluerit, is perpetuo

tuo veroque gaudio, animique lætitia non potietur, sed in varia incommoda & angores incurret. Itaque nihil boni, nihil virtutis vel tibi vel omnino ulli mortalium adscribere debes, sed omnia Deo, sine quo nihil habet homo, accepta ferre. Ego omnia dedi, ego idem omnia mihi jure vendico, magnaque cum severitate gratiarum actionem exigo. Hæc veritas est, qua fugatur humanæ gloriæ vanitas.

Quòd si quis cœlesti favore veraque charitate præditus erit, hunc nec invidia, nec animi dejectio, nec amor sui occupabit. Vincit enim omnia, animique vires omnes explicat divina charitas. Quòd si rectè sapis, in me solo gaudebis, in me solo sperabis, quemadmodum unus Deus bonus est, super omnia laudandus, & in omnibus celebrandus.

Dulce esse contempto Mundo servire Deo.
CAP. XI.

NUnc iterum loquar Domine, neque silebo; inque mei & Dei & Domini & regis sublime cœlum incolentis auribus in hunc modum fabor: O quanta est, Domine, voluptas illa, quam tui reverentibus, repositam habes? nedum amantibus, nedum toto animo tibi servientibus. Vere ineffabilis est tui contemplandi dulcedo, quam largiris amatoribus tuis. Atque in eo maximè charitatis tuæ dulcedinem exeruisti, quòd cùm non essem, tu me

feci-

fecisti,& postea longè à te errantem in viam reduxisti,ut tibi servirem: utque te amem præcepisti. O fons amoris perpetui,quid de te dicam, aut tui oblivisci qui possim? qui mei recordari dignatus fueris: qui tua erga me,postquam jam contabueram atque perieram, contra spem omnem, misericordia usus fueris, & nihil promeritum, favore amicitiaque demerueris, pro qua quidem beneficentia quam tibi gratiam referam? Serviam videlicet tibi, sed quid magnum est ei servire,cui omnis rerum natura servire debet? Illud potius magnum mihi & admirandum videtur, quod tam inopem, tam indignum in servitutem admittere, & in dilectorum tibi servorum numerum cooptare dignaris. En tua sunt omnia quæcunque habeo, & quibus tibi servio. Sed quid quòd magis tu mihi servis,quàm ego tibi? En cœlum ipsum & terra,à te ad hominis usus condita, præstò sunt, & quotidie quicquid à te mandatum est, exequuntur. Quin etiam angelos ad hominis usus creasti atq; ordinasti. Sed omnium longè maximum est, quòd tuipse servire homini dignatus es,& teipsum ei daturum promisisti. Pro quibus innumeris beneficiis quamnam tibi gratiam referam? Utinam tibi per omnem vitam servire possim: utinam is sim,qui vel unius diei dignum servitium exhibeam. Verè tu omni servitio, omni honore & æterna laude dignus ea. Verè tu Domin9 meus,& ego tenuis servus tuus sũ, qui

tibi totis viribus ſervire, laudibusque tuis nunquam ſatiari debeo. Et quidem ſic volo, ſic cupio, & quicquid mihi deeſt, tu ſupplere dignare. Magnus honor, magna gloria tibi ſervire, & omnia propter te contemnere. Magnam enim mercedem reportabunt, qui ſe ſanctiſſimæ iſti ſervituti ſponte ſubjecerint, invenientque ſuaviſſimam ſancti ſpiritus conſolationem, qui amore tui humanas abjecerint voluptates. Magnam animi libertatem conſequentur, qui arctam pro nomine tuo ingreſſi viam, mundanas curas omnes contempſerint. O gratam jucundamque Dei ſervitutem, qua homo verè liber & ſanctus efficitur. O ſacrum ſtatum religioſi famulatus, qui hominem angelis reddit æqualem, Deo acceptum, dæmonibus terribilem, cunctisque fidelibus commendatum. O amplectendum & ſemper optandum ſervitium, quo & ſummum bonum paratur, & gaudium quæritur ſine fine manſurum.

Animi cupiditates examinandas eſſe & moderandas.

CAP. XII.

NAte multa tibi adſcribenda reſtant. S. Quænam, Domine? D. Ut cupiditatem tuam arbitrio meo planè ſubjicias, & non jam tui amator, ſed meæ voluntatis exequendæ ſis cupidus. Sæpe te cupidines accendunt, & vehementer impellunt: hic tu conſiderato, utrum honore meo,

meo, an commodo tuo magis moveare. Nam si mea causa cupis, boni consules quicquid ego statuero: sin privati quæstus aliqua cupido latet, idipsum est quod te impedit & gravat. Cave ergo ne conceptæ, inconsulto me, cupiditati nimium innitaris, ne fortè postea pœniteat, ac quod primò placuerit, quodque ceu optimum affectaveris, idem deinde displiceat. Nam nec omnis affectio, quæ bona videtur, statim est sequenda, nec contraria primo aspectu fugienda. Expedit interdum etiam bonis studiis & cupiditatib9 frænos adhibere, ne vel animi importunitate modum transeas, vel aliis intemperantia tua offensioni sis, vel iisdem resistentibus subitò turbatus labaris. Nonnunquam violentia uti convenit, & appetitui repugnare, neque quid velit, quidve nolit caro, rationem habere, quin potius operam dare, ut vel invita spiritui obtemperet, & tamdiu coerceatur servitutemque ferat, donec parata sit ad omnia: paucisque contenta esse, & tenui conditione delectari, nec adversus ullum incommodum obmurmurare condiscat.

De ratione patientiæ, & certamine adversus cupiditates.

CAP. XIII.

Ergo quantum audio, mi Domine Deus, est mihi perquam necessaria patientia: multa enim in hac vita accidunt adversa: ut licet pa-

cem omni ratione appetam, fieri tamen nequeat, ut sine bello & dolore vitam degam. D. Ita est, nate. Nolo autem te eam pacem quærere, quæ tentationibus careat, aut adversa non sentiat: sed tunc quoque pacem à te inventam existimare, cum variis multisq; miseriarum rerumq; adversarum calamitatibus exagitantibus explorare. Quòd si te multa pati posse negabis, æternum ignis cruciatum ferre qui poteris? De duobus malis semper minus est eligendum. Ut ergo æterna illa futura supplicia evadas, mala præsentia pro Deo æquo animo ferre studeto. An putas seculi hujus homines aut nihil malorum aut parum pati? ne delicatissimos quidem à malis immunes esse comperies. Dices: Sed fruuntur multis voluptatibus, suæque voluntati obsequuntur, ideoque miserias suas parvi pendunt, finge eis omnia ex animi sententia succedere, quamdiu id duraturum est? Nimirum fimi ritu peribunt, qui in hac vita copiosi sunt, ita ut præteritorum gaudiorum nulla supersit recordatio. Quin & adhuc superstites non sine acerbitate & molestia ac timore illis fruuntur. Etenim quibus ex rebus voluptatem capiunt, ex iisdem dolorem non rarò concipiunt: & meritò; ut qui intemperanter voluptates consectantur, iidem non sine acerbitate & preturbatione eas percipiant. Sunt illæ sanè perbreves omnes, & falsæ, & intemperantes, & turpes: sed hoc illi præ ebrietate & cæcitate

non

non vident: quin brutorum animalium ritu ob exiguam vitæ mortalis delectationem, animæ mortem ſibi conciliant. Quocirca tu nate cupiditates tuas ſequi noli, ſed voluntatem tuam averſare. Delectare Domino, & animi tui poſtulata tibi concedet. Etenim ſi verè delectari, largamque conſolationem à me vis percipere, ſcito tibi in rerum omnium mundanarum contemptu, infirmarumque iſtarum voluptatum abjectione ſitam eſſe felicitatem, amplumque præmium conſolationis: quantoque tu te magis ab omni humanarum rerum ſolatio ſubtraxeris, tanto ſuaviores majoreſque conſolationes in me inventurum eſſe. Sed ad eas non ſine triſtitia & labore certaminis pervenies: obſtat enim inolita conſuetudo, ſed ea meliori conſuetudine vincetur: obmurmurabit caro, ſed ea ſpiritus ardore frenabitur: inſtigabit te & exacerbabit ſerpens antiquus, ſed precibus fugabitur, & inſuper & utili labore magnus ei aditus obſtruetur.

De obediendo majoribus exemplo Jeſu Chriſti.
CAP. XIV.

NAte qui ſe obedientiæ ſubducit, is ſe divino favori ſubducit: & qui privata quærit, amittit communia. Qui non libenter & ſponte ſuperiori ſe ſubdit, hoc ipſo indicat ſuam ſe carnem nondum prorſus habere dicto audientem, ſed eam ſæpe recalcitrare & obmurmurare.

Quocirca disce celeriter superiori te submittere, si carnem tuam domare cupis. Citius namque vincitur exterior inimicus, si interior homo est illabefactus. Nullus animæ molestior aut pejor hostis est quàm tute tibi non concordans cum spiritu. Oportet enim te verum adhibere contemptum tui, si vis carne & sangvine superior evadere: quandoquidem adhuc intemperantius amas, ideoque te totum alienæ voluntati committere horres. Sed quid magnum, tu pulvis, & nihil præstas, si propter Deum te subdis homini? cùm ego ille omnipotens & supremus, qui ex nihilo omnia creavi, homini me tua causa submissè subjecerim, factus omnium humilimus & infimus, ut tu superbiam istam humilitate mea vinceres? Disce obtemperare, pulvis: disce te deprimere, terra & lime, omniumque pedibus subjicere: disce voluntatem tuam fraudare, & omnibus subjectum te præbere. Exardesce contra teipsum, neve patere fastum in te vivere, sed ita subjectum parvumque te præbe, ut te pervadere, & luti vicorum ritu conculcare possint omnes. Quid habes, inanis homo, quod conquereraris? quid est ô impure, quod vituperantibus contradicas, cùm toties offenso Deo, toties Stygias pœnas meritus sis? Sed ego tibi benignus peperci, animam tuam habens in pretio, ut tu cognito meo erga te amore, gratum te de beneficiis meis semper præberes, veræque obedientiæ & modestiæ per-

perpetuò addictus, tui contemptum patienter ferres.

De occultis Dei judiciis considerandis, ne bonis expellamur.

CAP. XV.

TUtuis judiciis in me tonans, Domine, omnia membra mea timore concutis ac tremore, animumque meum supra modum perterres. Attonitus ego illud considero, cœlos ipsos in tuo conspectu non esse mundos, quod si in angelis ipsis vitium deprehendisti, nec eis pepercisti, quid de me futurum est? si stellæ ipsæ de cœlo cecidere, ego pulvis quid sperem? Quorũ opera videbantur laudabilia, ii ad ima deciderunt: & qui angelorum pane vescebantur, eos vidi porcorum siliquis delectari. Nulla est ergo sanctitas, si tu manum tuam, Domine, retrahas: nulla prodest sapientia, si tu gubernare desistas: nulla juvat fortitudo, si tu conservare desinas: nulla prodest sui custodia, nisi tua adsit sacra vigilantia.

Nam relicti mergimur & perimus: iidem te curante erecti vivimus: inconstantes nos quidem, sed qui à te confirmemur: tepidi, sed qui à te accendamur.

Enimverò mihi de meipso humillimè & abjectissimè sentiendum est, planeque nihili pendendum, si quid boni videor habere; debeo, inquam, meipsum tuis illis inexhaustis judiciis

submississimè subjugare, ubi me nihil aliud quàm nihil de nihilo esse comperio. O pondus immensum: ô pelagus intranabile, ubi me nihil nisi totum nihili esse comperio. Ubinam est igitur latebra gloriæ? ubi pactæ gloriæ confidentia? Absorpta est omnis vana gloria in tuorum de me judiciorum gurgite. Quid sunt mortales omnes in tuo conspectu? scilicet glorietur lutum adversus figulum. Potestne vanis laudibus insolescere, cujus animus in veritate Deo subjectus est? non si universus eum mundus extollat, postquam eum sibi subjecit veritas: nullo inquam laudantium ore movebitur, qui spem suam omnem fixit in Deo. Nam & illi ipsi qui loquuntur, omnes nihil sunt, & cum verborum suorum sonitu defecturi sunt. At Domini veritas æterna manet.

Quo animo esse, & quid dicere oporteat in rebus expetendis.

CAP. XVI.

NAte omnibus in rebus sic tibi dicendum est: Domine si tibi placitum fuerit, hoc ita fiat. Domine si hoc tibi honori futurum est, fiat in tuo nomine. Domine si hoc mihi expedire & utile fore vides, effice ut eo utar ad honorem tuum: sin mihi non salutare, sed noxium fore nosti, aufer à me cupiditatem hanc. Neque enim à spiritu sancto est omnis cupiditas, etiã si homini recta bonaque esse videatur: est-

eſtque difficile certò judicare bonusne an diverſus ſpiritus impellat ad hoc aut illud avendum: an potius tuo ipſius ſpiritu moveare. Multi ad extremum decepti ſunt, qui primò ſpiritu bono videbantur inſtigati. Itaque ſemper cum Dei metu animique ſummiſſione cupiendum eſt, quicquid animo optandum occurrit: cumque mera objurgatione ſui tota res committenda Deo, atque ita dicendum: *Domine utrum magis expediat, tu ſcis: utrum ipſe voles facito.* Da quod vis, & quantum vis, & quando vis, age mecum ut agendum noſti, utque tibi placet, & quod tibi maximam gloriam pariat. Ibi me colloca ubi voles, & mecum omnibus in rebus liberè agito. In manu tua ego ſum: verte verſaque me in omnem partem. Ecce me ſervum tuum ad omnia paratum: quandoquidem non mihi, ſed tibi [utinam dignè & perfectè] vivere cupio.

Preces ob Dei voluntatem exequendam.

CAP. XVII.

CONcede mihi, benigniſſime Jeſu, favorem tuum, qui mihi adſit, mecum laboret, mecum ad finem usque perſeveret. Da mihi ſemper velle & cupere, quæ tibi accepta charaque ſint. Tua voluntas mea ſit, meaque tuam ſemper ſequatur, & cum ea optimè concordet. Sit mihi idem velle & nolle tecum, ita ut nihil niſi quod tu velis aut nolis; ego velle aut nolle queam. Da mihi ut omnibus quæcun-

que ſunt in mundo moriar, ac propter te in hoc ſeculo contemni amem, & ne ſciri. Da mihi ſuper omnia optata in te acquieſcere, animumque pacatum habere: tu vera pax cordis, tu ſola requies: extra te omnia dura ſunt & inquieta, in hac pace, hoc eſt, in uno te ſummo æternoque bono dormiam & requieſcam.

Verum ſolatium in ſolo Deo eſſe quærendum.

CAP. XVIII.

QUicquid ſolatii optare aut cogitare poſſum, id non hic, ſed in futurum expecto, quòd ſi vel omnia quæ usquam ſunt ſolatia ſolus haberem, omnibusque deliciis frui poſſem, certum eſt eas diu durare non poſſe. Itaque plenam conſolationem conſequi, perfecteque recreari non niſi in Deo potes, ô anima mea, inopum conſolatore, modeſtorumque opitulatore. Expecta pauliſper, anima mea, expecta divinum promiſſum, & conſequeris in cœlo copiam omnium bonorum. Quòd ſi præſentia iſta intemperantius appetes, æterna cœleſtiaque perdes. Sint tibi temporalia in uſu, æterna in cupiditate. Nullo tu temporali bono ſatiari potes, quippe ad quod fruendum non ſis creata. Etiamſi omnia bona creata haberes, non tamen beata fores: quin in omnium creatore Deo ſita eſt tua felicitas: non illa quidem qualis ſtultis mundi amatoribus videtur & laudatur: ſed qualem expectant boni fidentesque Chriſti diſcipuli,

ſcipuli,qualemque prægustant interdum ſpirituales & mundi cordis homines, quorum obverſatio in cœlo eſt. Vanum & breve eſt omne humanum ſolatium: beatum & verum, quod intꝰ à veritate percipitur. Religioſus homo ubique circumfert conſolatorem ſuum Jeſum, eumque ſic alloquitur: Adeſto mihi Domine Jeſu, omni & loco & tempore. Hæc mihi ſit conſolatio libenter carere, aut ſi quando aberit tua conſolatio, ſit mihi tua voluntas, iſtaque exploratio pro ſummo ſolatio. Neque enim tu is es, qui perpetuò iraſcaris aut terrefacias.

Omnem ſolicitudinem eſſe Deo committendam.

CAP. XIX.

NAte ſine me tecum agere, quod volo: ſcio ego quid è re tua ſit. Tu cogitas ut homo, & in multis ſic ſentis, ut tibi humana mens ſuadet. S. Domine vera dicis: majorem tu mei curam geris, quàm ego ipſe poſſem, nam caducè ſanè ſtat, qui non omnem ſuam ſolicitudinem tibi committit. Domine dummodò recta firmaque permaneat erga te mea voluntas, utere me arbitrio tuo, nam non niſi bonum eſſe poteſt, quicquid de me ſtatueris. Igitur ſive me in tenebris eſſe vis, laudo: ſive me in luce, id quoque laudo. Sive me dignaris conſolari, laudo: ſive rebus adverſis vis premi, hoc quoque laudo. D. Nate ſic te animatum eſſe oportet, ſi mecum cupis habere negotium: nec minus ad

patiendum quàm ad gaudendum alacris, illibentius inops & pauper, quàm plenus & dives esse debes. S. Domine libenter pro te patiar, quicquid tu mihi evenire volueris: voloque de manu tua bonum juxtà ac malum, dulce ac amarum, lætum ac triste accipere, & pro omnibus quæ mihi acciderint gratias agere. Tuere me ab omni peccato, & nec mortem nec orcum timebo, modò tu me in perpetuum non repudies, aut de libro vitæ deleas, nulla mihi calamitas nocebit.

Hujus vitæ miserias Christi exemplo ferendas esse æquo animo.

CAP. XX

NAte ego ob salutem tuam de cœlo descendi, tuasque miserias non necessitate, sed charitate trahente suscepi, quo tu patientiam disceres, & temporales miserias non indignanter ferres. Nam à qua hora natus sum, donec in cruce vitam finii, nunquam defuere quos ferrem dolores: rerum necessariarum magnam penuriam tuli: multas de me querimonias frequenter audivi: ignominias & probra comiter tuli: pro beneficiis ingratitudinem reportavi: pro miraculis maledicta: pro doctrina reprehensiones. S. Domine, quandoquidem tu te in vita patientem præbuisti (in quo quidem maximè patris tui præceptum exequutus es) æquum est ut miser ego & nocens secundum volunta-

luntatem tuam patientem me præbeam, ac quamdiu ipse voles, vitæ mortalis onus pro salute mea portem. Nam etsi onerosa sentitur vita præsens, tamen tuo jam beneficio facta est levior, & tum tuo exemplo, tum sanctorum tuorum vestigiis tolerabilior, infirmis[que] clarior, quin & multo magis consolatoria, quàm fuit olim in lege veteri, quum & cœli porta clausa manebat, & obscurior via videbatur, & tam pauci regnum cœleste quærere curabant; quinetiam qui tunc justi servandique erant, ii ante supplicium tuum, sacræque mortis meritum in cœleste regnum intrare non poterant. Quantam ego tibi gratiam debeo, quod tum mihi, tum cunctis fidentibus rectam bonamque ad æternum regnum tuum viam dignatus es ostendere? Nam via tua, via nostra est, & per sanctam patientiam ad te, coronam nostram, contendimus: qui nisi nos antecessisses atque docuisses, quis sequi curaret? quam multi non solum pone, sed etiam procul manerent, nisi tua præclara ista exempla inspicerent. En etiam tuis tot signis & præceptis auditis, tamen tepidi sumus, quid fieret si tantum lumen ad te sequendum non haberemus?

De injuriarum tolerantia, & quemnam verè patientem esse constet.

CAP. XXI.

QUidnam istud est quod loqueris, fili? desine con-

conqueri : considera tum meum tum cæterorum sanctorum supplicium, nondum ad sanguinem usque restitisti. Parum est quod tu pateris, si cum illis conferaris, qui tam multa passi sunt, tam vehementer tentati, tam graviter afflicti, tot modis explorati & exercitati. Itaque tibi in memoriam revocandi sunt aliorum casus graviores, ut levius feras tuos tantulos, aut si tibi tantuli non videntur, vide ne & hoc tua faciat impatientia: atque omnino sive parvi sunt, sive magni, da operam ut omnes patienter feras Nam quanto te melius ad patiendum composueris, tanto & sapientius egeris, & majora mereberis, & facilius feres, animo & usu ad hoc non segniter paratus. Neque verò ita dixeris: Hoc ab illo homine pati nec possum nec debeo, nam & grave damnum intulit, & quæ nunquam cogitavi, de aliis me criminatur: ab alio quidem libenter feram quæ ferenda videro. Insipientiæ est ista cogitatio, neque patientiæ virtutem considerat, nec à quo coronanda sit, sed magis personas & illatas sibi injurias perpendit. Non verè patiens est, qui non nisi quantum & à quo libeat, vult pati. At verè patiens homo nihil pensi habet à quonam homine: majorene, an æquali, an inferiori: bonone & sancto, an perverso & improbo exerceatur: quin quicquid ei ab ullo mortalium adversi infertur, quantum & quotiescunque id fit, id grato animo, ceu de Dei manu accipit, &

in lucro ponit: quia nihil tantum tantulumve est, si id pro Deo patiatur, quin mercedem mereatur. Quapropter esto ad pugnam accinctus, si vis potiri victoria. Sine certamine quidem patientiæ coronam nunquam obtinebis. Quòd si pati non vis, coronari recusas: sin coronari cupis, viriliter certato, pugnamque patienter sustineto. Nam nec sine labore requies, nec sine pugna paratur victoria. S. Effice Domine, ut tuo beneficio præstare queam, quod natura posse non videor. Scis me alioquin parum posse pati, & vel levi casu facilè dejici: fac ut mihi omnis rerum adversarum miseria pro tuo nomine amabilis sit & optanda: nam pro te pati & vexari, est animæ meæ admodum salutare.

De infirmitatis suæ confessione, & hujus vitæ miseriis.

CAP. XXII.

INjustitiam infirmitatemque meam tibi, Domine, confitebor. Sæpe me parva res dejicit, & mœrore afficit. Interdum fortem me præstare statuo: & mox vel exiguo casu tentatus, in magna versor angustia. Nonnunquam ex re vilissima existit gravissima tentatio: ac qui me, quum eam non sentirem, non intutum esse putavi, idem me nonnunquam levi statu penè labefactari video. Quamobrem aspice, Domine, humilitatem fragilitatemque meam tibi

cogni-

cognitissimam: miserere mei, meque ex hoc luto eripe, ne submersus funditùs peream. Urit hoc me subinde, & coram te pudefacit, quòd tam sum caducus, & ad resistendum perturbationibus infirmus: quæ etsi me non omnino ad assensionem pertrahunt, tamen mihi molesta & gravis est earum infestatio, tædetque admodum sic quotidie in lite vivere. Atque hinc mihi perspicua fit infirmitas mea, quòd me multo facilius invadunt sceleratæ cogitationes, quàm discedunt. Utinam tu meos labores & dolores, ô fortissime Deus Israelitarum, & fidelium animarum cupidissime, respicias, meaque cœpta omnia secundes. Robora me cœlesti fortitudine, ne vetus homo, misera caro, spiritui nondum planè subjecta, dominetur, adversꝰ quam certandum erit, quamdiu in hac miserrima vita spirabitur: miserrima, inquam, quippe in qua nunquam desint calamitates & miseriæ, in qua plena laqueis & hostibus sint omnia. Nam succedunt tentationes tentationibus, quin etiam adhuc durante priore conflictu, superveniunt nec opinanti plures alii. Poteſtne igitur amari vita, quæ tot habet amaritudines, totque calamitatibus & miseriis subjecta est? aut poteſtne etiam vita dici, quæ tot mortes pestesque gignat? Et tamen amatur, & in ea voluptates multi consectantur. Vituperatur frequenter mundus, quòd tam fallax sit & vanus: nec tamen facilè relinquitur, nimium dominan-

minantibus carnis cupiditatibus. Nimirum alia ad eum amandum, alia ad contemnendum alliciunt, ad amandum allicit carnis oculorumque cupido, & vitæ superbia: ejusdem odium tædiumque pariunt pœnæ & miseriæ subsequentes. Sed vincit, proh dolor, voluptas pravam mentem mundo addictam, ita ut sensuum titillationibus delinita retineatur, quando Dei suavitatem, interioremque virtutis dulcedinem neque vidit, neque gustavit. Verùm qui mundum planè contemnunt, & Deo sub sancta disciplina vivere student, ii divinam dulcedinem iis qui seipsos verè abnegaverint, promissam non ignorant, & quàm graviter mundus erret, quamque variè fallatur, vident.

In Deo supra omnia bona donaque acquiescendum esse. CAP. XXIII.

SUpra omnia & in omnibus semper in Domino acquiesce, anima mea: siquidem ipse est sanctorum æterna requies. Da mihi, dulcissime & amantissime Jesu, in te supra omnem rerum naturam acquiescere: supra omnem salutem & pulchritudinem, supra omnem gloriam & honorem, supra omnem potentiam & dignitatem, supra omnem scientiam & solertiam, supra omnes divitias & artes, supra omnem lætitiam & exultationem, supra omnem famam & laudem, supra omnem suavitatem & solatium, supra omnem spem & promissionem,

supra

ſupra omne meritum & cupiditatem, ſupra omnia dona & munera, quæ tu dare potes & fundere, ſupra omne gaudium & jubilum, quod mens capere poteſt & ſentire, denique ſupra omnes angelos & archangelos, ſupra omnem cœli exercitum, ſupra omnia viſibilia & inviſibilia, & ſupra quicquid tu, mi Deus, non es. Nam tu mi Deus omnium optimus es: tu ſolus potentisſimus: tu ſolus copioſiſſimus & pleniſſimus: tu ſolus ſuaviſſimus & ſolatii efficientiſſimus, tu ſolus pulcherrimus & amabiliſſimus: tu ſolus omnium nobiliſſimus & glorioſiſſimus: in te uno omnia bona, eaque perfecta & ſunt & fuerunt & futura ſunt: ideoque & minus & parum eſt quicquid tu præter teipſum mihi donas, aut de teipſo patefacis promittisve, non viſo nec plenè adepto. Siquidem non poteſt animus meus verè quieſcere, nec eo quod adeſt, ſatis contentus eſſe, niſi omnia dona omnemque rerum naturam prætergreſſus, in te acquieſcat. O mi dulciſſime ſponſe Jeſu Chriſte, amator puriſſime, dominator univerſi, utinam veræ libertatis alas habeam ut ad te volem, & in te requieſcam. O quando licebit planè vacare mihi, & videre quàm tu ſis ſuavis, Domine mi Deus? Quando tandem me in te planè colligam, ita ut præ tui amore non jam meipſum, ad te ſolum incredibili ſentiendi modo, eoque non cuivis cognito, ſentiam? Nunc frequenter gemo, & infelicitatem meam cum dolore fero, quia multa

multa mala in hac miseriarum valle occurrunt, quæ me sæpius conturbant, contristant, obnubilant, sæpius impediunt, distrahunt, alliciunt, implicant, ne liberum ad te aditum habeam, néve jucundis fruar amplexibus, præsens semper beatis spiritibus. Moveant te mea tot suspiria, tot ærumnæ, quas in terris perfero.

O Jesu splendor æternæ gloriæ, solamen peregrinantis animæ, apud te est os meum vocis expers, teque meum alloquitur silentium. Quousque tardat adventum suum Dominus meus? veniat ad me pauperculum suum, lætumque faciat: & porrecta manu miserum ex omni angustia eripiat.

Veni, veni: nam sine te nulla dies, hora nulla erit quieta, quippe qui mea sis lætitia, sine quo vacua est mens mea.

Miser ego sum, & nescio quo pacto quasi carcere compedibusque premor, donec tu me luce præsentiæ tuæ reficias, ac libertate dones, amicumque vultum ostendas. Quærant alii pro te quicquid libuerit: mihi quidem aliud nihil nec placet nec placebit, nisi tu, mi Deus, mea spes & salus æterna. Nunquam tacebo, nunquam precari desinam, donec tuus revertatur favor, meque domi alloquaris. JESUS. En adsum ego tibi, quia me invocasti: tuæ me lachrymæ, animique cupido & dejectio atque angor, ad te me commovendo devocarunt. S. Ego te Domine, tui fruendi cupidus invocavi, propter

te omnia respuere paratus. Tu enim prior me ad te quærendum excitasti: qua equidem de re tibi, Domine, gratias ago, qui pro tua singulari misericordia tum me tanto affeceris beneficio. Denique quid pluribus opus est, aut quid superest, nisi ut me tibi modestissimè submittam, injustitiæ vilitatisque meæ perpetuò memor? Tui enim nullus usquam in omnibus, quæ cœlo terraque admiranda continentur, similis est. Tua opera supra modum bona sunt, Domine, sententiæ veræ, & providentia tua reguntur universa.

Quamobrem laudibus & gloria afficiaris, ô patris sapientia! te animusque osque meum unà cum universa rerum natura collaudet atque concelebret.

De tot Dei beneficiorum recordatione.

CAP. XXIV.

APeri, Domine, meæ mentis oculos, meque secundùm legis tuæ præcepta vivere doce. Effice ut voluntatem tuam intelligam, magnaque cum reverentia ac diligenti consideratione tua cùm in universos tum in me collata beneficia recolam, ut inde dignas tibi gratias agam. Quanquam, ut verum fatear, ne minimam quidem eorum partem laudibus æquare possim, tantumque abest ut tot collatis in me bonis par sim, ut dum liberalitatem tuam considero, præ ejus magnitudine deficiat me spiritus. Nam quæ-

quæcunque vel animi vel corporis,ſive extra ſive intus, tum naturaliter tum contra naturam poſſidemus, tua ſunt beneficia, tuamque beneficentiam, benignitatem, bonitatem commendant, à quo bona omnia acceperimus. Quòd ſi alius alio plura aut pauciora accepit, omnia quidem tua ſunt,&ſine te ne minimum quidem haberi poteſt. Quòd ſi quis majora adeptus eſt, non poteſt de merito ſuo gloriari, neque ſe ſupra cæteros extollere, aut minori inſultare: ſiquidem tanto quisque major meliorque eſt, quanto ſibi minus adſcribit,quantoque eſt in agendis gratiis modeſtior & religioſior: ac quo ſe quisque magis omnium viliſſimum indigniſſimumque exiſtimat, eo eſt majoribus obtinendis aptior. Rurſum ſi quis pauciora adeptus eſt, dolere, aut id indignè ferre, aut ditiori invidere non debet, ſed te potius intueri, tuamque bonitatem maximè laudare, quod tam copiosè, tam libenter, nullo perſonarum diſcrimine, tua largiaris. A te omnia, ideoque in omnibus laudandus es: ac quid cuique donari expediat, tu ſcis:& cur hic minus, ille plus habeat, dijudicare non noſtrum!, ſed tuum eſt,quicquid cuiq; conveniat,perſpectũ habes.Itaq;,*D*omine Deꝰ, magni etiam beneficii loco habeo, non multa habere quæ humano more laudanda & glorioſa eſſe videantur: atque ita cenſeo, debere homines ſua vilitate & inopia non modò non angi & dolere, animumque dejicere,verùm etiam magnum

gnum inde solatium hilaritatemque percipere: quia tu, Deus, inopes & humiles, vulgoque despectos, tibi familiares domesticosque cooptes. Testes sunt ipsi apostoli tui, qui à te totius orbis principes constituti, ita modestos, ita simplices se & omnis malitiæ dolique expertes præstitere, ut non modò à querelis abstinerent, verùm etiam contumeliis pro tuo nomine affici se gauderent, & à quibus homines abhorrent, ea ipsi avidissimè amplexarentur. Nihil ergo tui amatorem tuorumque beneficiorum agnoscentem, æque exhilarare debet, ut tuæ voluntatis, æternique decreti cognitio, quo quidem ita contentus esse, itaque id boni consulere debet, ut non minus minimum, quàm alius maximum se esse cupiat, nec minus infimum, quàm summum locum boni consulat, nec minus libenter despectus sit & abjectus, nulliusque nominis homuncio, quàm vel omnium illustrissimus atque maximus. Nam voluntas tua, & amor honoris tui, omnia superare debet, eumque magis consolari, & ei magis placere, quàm omnia in ipsum vel collata vel conferenda beneficia.

De quatuor pacem conciliantibus.

CAP. XXV.

Nunc te, fili, viam veræ pacis & libertatis docebo. S. Fac Domine quod dicis: nam istud audire mihi gratum est. D. Da operam, fili, ut alterius potius, quàm tuam voluntatem

tatem facias. Semper minus quàm plus habere malis. Semper infimum locum quære,& omnibus parere cupias. Semper opta oraque ut Dei voluntas in te planè fiat. Hæc qui præstat, eum scito in fines pacis & quietis ingredi. S. Domine iste tuus sermo multum continet perfectionis : estque dictu exiguus ille quidem, sed & mente plenus, & fructu copiosus. Quòd si ei fideliter obtemperem , equidem non tam facilè existeret in me perturbatio ; ac quoties me impacatum pravatumque sentio, ab hac doctrina me deflexisse comperio. Sed tu qui omnia potes, & humanæ animæ profectum semper amas, auge tuam erga me beneficentiam, ut & tua dicta exequi, & salutem assequi valeam.

Precatio adversus malas cogitationes.
CAP. XXVI.

DOmine mi Deus,noli à me discedere : mi Deus, vide ut mihi opem feras : nam existunt in me pravæ cogitationes, & timores qui animum meum vexent : quas ego cogitationes quonam pacto illæsus transeam aut perfringam ? D. Ego tibi præibo, humanamque potentiam deprimam ; & aperto carceris ostio arcana abditaque tibi pandam. S. Ita facito, Domine, omnesque parvas cogitationes tuo vultu fugato. Hæc mihi unica spes est & consolatio, ad te in omni calamitate confugere, tibi confidere, te

te intimis ſenſibus invocare, & patienter conſolationem tuam expectare.

Preces ad mentis illuminationem obtinendam.

CAP. XXVII.

Colluſtra me, bone Jeſu, ſplendore luminis æterni, & ex animi mei quaſi domicilio disſipa tenebras univerſas. Cohibe tot evagationes, & violentas tentationes retunde. Pugna pro me fortiter & expugna malas beſtias, nempe illecebrarum cupiditates, ut virtute tua pax fiat, ſanctaque aula, hoc eſt, mundatus animus meus, laudibus tuis perſonet. Impera ventis & tempeſtatibus, jube mare pacari, jube flatum aquilonis ſedari, & erit magna tranquillitas. Mitte lucem veritatemque tuam, quæ terram colluſtret: nam ego terra ſum rudis & iners, donec tu me illumines. Effunde favorem tuum deſuper: perfunde animum meum beneficentia cœleſti: ſuppedita religionis aquam, quæ irrigata terræ ſuperficie bonum, vel potius optimum fructum eliciat. Eleva mentem preſſam mole peccatorum, & ad cœleſtia totam cupiditatem meam ſuſpende, ut guſtata ſuavitate ſupernæ felicitatis, tædeat de terrenis cogitare. Eripe, vel potius rape me ex omni rerum humanarum non durabili conſolatione: nam appetitum meum planè ſedare & ſolari nulla res creata poteſt. Junge me tibi indiſſoluto amoris vinculo: nam tu ſolus

lus amanti sufficis, & absque te frivola sunt universa.

De vitanda curiosa inquisitione in vitam alterius. CAP. XXVIII.

NAte noli esse curiosus, supervacaneas habere solicitudines: quid hoc aut illud ad te? tu me sequere. Quid enim tua refert, qualis quisque sit, quidve quisque agat aut loquatur? Non necesse habes, aliorum causam agere: pro teipso rationem reddas oportet, quid ergo te alienis implicas? Ego omnes novi, & omnia quæcunque sub sole fiunt, video: ac quomodo cum quoque agatur scio, quid cogitet, quid velit, & quò tendat ejus consilium. Itaque mihi committenda sunt omnia: tu pacem colito, & inquietos quidlibet agitare finito, suorum omnium factorum dictorumque rationem utique reddituros, neque enim fallere me possunt. Néve magni nominis umbra, néve multorum familiaritas, néve privata hominum amicitia tibi sit curæ. Nam animi distractiones ista gignunt, eumque atra caligine circumfundunt. Equidem libenter tibi dicta mea eloquerer, & arcana detegerem, si adventum meum diligenter observares, & animi ostium mihi aperires.

In quibusnam firma pax animi, verusque profectus consistat. CAP. XXIX.

FIli, ego sic loquutus sum: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, non quomodo

mundus dat, ego do vobis. Pacem omnes cupiunt: sed quæ ad veram pacem necessaria sunt, non omnes curant. Pax mea cum modestis, & animi mansueti hominibus rem habet. Pax tua in magna patientia sita est, eaque multa frui tibi licebit, si me audieris, & vocem meam sequutus fueris. Quamobrem omnibus in rebus attende quid agas aut dicas, & hoc unum age, ut mihi placeas, & extra me nihil cupias aut quæras. De aliorum quidem dictis factisve nihil temerè judices, néve rebus tibi non commissis te implices, hac ratione fiet, ut & parum & rarò turberis. Nam nullam unquam sentire perturbationem, nec ulla animi aut corporis affici molestia, præsentis temporis non est, sed status æternæ quietis. Quare ne existima te veram pacem invenisse, si nihil molesti sentis: aut totum esse bonum si nullum pateris adversarium: aut perfectum, si omnia ex animi tui sententia succedunt: neve te magni aliquid esse putes, aut unicè amari existimes, si in magna religione versaris & dulcedine. Neque enim ex istis cognoscetur verus amator virtutis, nec in istis consistit hominis profectus & perfectio. In quonam igitur? nimirum in offerendo teipsum toto animo voluntati divinæ, nullaque in re tanta tantulave, nec in tempore nec in æternitate tibi ipsi studendo: ita ut inter prospera & adversa eundem vultum cum gratiarum actione perpetuò retineas, omnia æqua lance pensando. Denique

quæ si tam fortem te tamque perseverantis fidei præstiteris, ut subtracta interiori consolatione animum tuum vel ad majora perferenda præpares, nec te justum sanctumque prædicesatque collaudes, fiet ut vera rectaque pacis via gradiare, sitque indubitata spes fore ut rursus vultum meum cum læto cantu videas. Quòd si ad plenum tui contemptum perveneris, scito futurum esse ut pace tanta fruare, quanta maxima cadit in istam mortalitatem.

De libera mentis excellentia: itemque supplicem precationem præstare lectioni.

CAP. XXX.

ESt hoc sanè opus perfecti viri, Domine, nunquam cœlestium rerum tractatione animum relaxare, & inter multas curas quasi sine cura transire, non more torpentis, sed præstabilitate liberæ mentis, nihil humanæ rei intemperatiore cupidine adhærendo. Obsecro te, mi clementissime Deus, tuere me ab hujus vitæ curis, ne tot corporis necessitatibus nimis implicer, néve earum rerum quæ animæ officiunt, voluptate capiar, néve molestiis fractus dejiciar. Non de rebus illis loquor, quas toto animo ambit mundana levitas: sed de miseriis illis, quæ animum meum communi mortalitatis infelicitate pœnali gravant, retardantque quo minus in libertatem spiritus quoties libet, intrare queat. O mi Deus, dulcedo ineffabilis, verte mihi in

amaritudinem omne carnale solatium, quod ab æternorum amore me abstrahit, intuitu nescio cujus præsentis delectantisque boni allicit. Ne me vincat, mi Deus, ne vincat caro & sangvis, ne me mundus ejusque brevis gloria decipiat: ne me diabolus astutia sua supplantet. Da mihi ad resistendum fortitudinem, ad tolerandum patientiam, ad perseverandum constantiam. Da pro omnibus mundi solatiis suavissimam tui spiritus unctionem: & pro carnali amore infunde tui nominis amorem. Ipse cibus & potio, & vestis, & cætera ad corporis alimoniam necessaria, ardenti spiritui sunt onerosa. Effice ut hujusmodi alimentis temperatè utar, non cupidine eorum nimia implicer. Omnia quidem abjicere non licet, quippe cùm sustentanda sit natura: rursum superflua & jucundissima quæque appetere, lex sancta vetat: nam alioquin caro adversus spiritum insolesceret. Inter hæc quæso manus tua me regat & doceat, ne quid nimium fiat.

Amore sui à summo bono maximè retardari homines.

CAP. XXXI.

Filli, totum toto emas oportet, neque quicquam tui retineas, nam ut hoc scias, plus tibi nocet amor tui, quàm quicquid usquam est: fitque ut secundùm eum quem geris amorem & cupiditatem, res magis minusve adhæreat.

Quòd

Quòd si puro, simplici, temperato amore præditus eris, carebis servitute rerum. Noli concupiscere quod non licet habere. Noli habere quod te impedire, & animi libertate privare potest. Mirum quòd non teipsum cum omnibus quæ optare, aut habere potes, mihi toto animo penitus committis: cur vano mœrore consumeris? cur superfluis curis fatigaris? Præbe te arbitrio meo obtemperantem, & nullum patiere detrimentum. Nam si, ut commoda tua compares, optatisque potiare, animum rebus quærendis applicueris, locumque mutare concupiveris, nunquam quietem assequéris, nec à solicitudine liber eris, nam in omni re erit quod desideres. & in omni loco erit qui adversetur. Juvat igitur res quæque, non adepta aut copiosè aucta, sed potiùs contempta, & ex animo radicitùs excisa: id quod non tantùm de censu æris aut divitiarum dictum accipias velim, verum etiam de honoris ambitione, vanæque laudis cupiditate, quæ omnia cum mundo intereunt. Locus quoque hominem parum munit, si deest ardens spiritus: nec diu consistit pax illa extrinsecus quæsita, si vacat vero fundamento constitutionis animi: hoc est, nisi in me steteris, locum non animum mutaveris. Nam orta sumptaque occasione non solùm quæ fugeris, sed etiam plura invenies.

Preces ad animi munditiem, cœlestemque sapientiam obtinendam.

CAP. XXXII.

Confirma me, Deus, dono sancti spiritus: da mihi virtutem tantam, ut corroborato interiore homine, animum ab omni inutili sollicitudine & languore evacuem, nec ullius rei, sive vilis, sive pretiosæ, variis cupiditatibus trahar: sed & meipsum & cætera omnia pro perituris habeam: quandoquidem nihil sub sole perpetuum est: quin vana sunt omnia, & animi excrucìantia. Hæc qui sic accipit, is inprimis sapit. Da mihi, Domine cœlestem sapientiam, ut te supra omnia quærere & invenire: te supra omnia sapere & diligere, & cætera secundùm ordinem sapientiæ tuæ uti sunt, sic accipere condiscam. Da & prudenter declinare adulantes, & patienter ferre adversantes: nec quavis verborum aura moveri, nec aurem blandienti præbere Sireni: ea demum sapientia est, atque ita demum tutò pergitur cœpta via.

In maledicos. CAP. XXXIII.

Fili, si qui de te malè senserint aut dixerint, id tu ægrè ferre noli: quin ipsemet de teipso deteriora sentito, & neminem te infirmiorem esse credito. Si animi occulta virtutis via incedes, volantia verba haud magni pendes. Est non parva prudentia silere adverso tempore, animumque suum ad me convertere, nec humano ju-

no judicio perturbari. Non in hominum sententia tibi debet esse posita pax: apud quos sive bene, sive malè audias, non idcirco es alius. In me, in me, inquam, vera gloria veraque pax sita est, eaque multa fruetur, si quis hominibus nec placere concupiverit, nec displicere metuerit. Ex intemperato quidem amore, & vano timore oritur animi omnis inquietudo, sensuumque distractio.

In rebus adversis quomodo sit invocandus laudandusque Deus.

CAP. XXXIV.

COllaudetur nomen tuum, Domine, in perpetuum, qui me hac calamitate tentari volueris: quam equidem effugere non possum, sed ad te confugere necesse habeo, ut me adjuves, & hæc res mihi ut bono sit efficias. Domine nunc in calamitate sum, nec animo meo bene est, quin præsenti casu multum vexor. Itaque quid dicam, pater charissime? teneor angustiis: vindica me ab hac hora, in quam quidem ideo veni, ut tu celebreris, me tantopere depresso, deinde tua ope liberato. Quæso te, Domine, ut me ex hoc malo velis eripere, inopem, & sine te quò me vertam nescientem. Da mihi, Domine, nunc quoque patientiam, adjuva me, mi Deus, & feram vel gravissimos casus intrepidè. Enimverò inter hæc quid dicam? Domine fiat voluntas tua, ego malum hoc atque angorem

rem ſum ſanè meritus, ideoque mihi ferendum eſt (atque utinam id patienter faciam] donec finita tempeſtate lætiora ſuccedant. Poteſt autem omnipotens manus tua hanc quoque tentationem à me amovere,& ejus impetum mitigare, ne planè ſuccumbam, quemadmodum antea quoque ſæpe mecum egiſti, mi Deus, pro tua erga me miſericordia. Quanto autem difficiliori caſu premor, tanto ſuavius ope tuæ ſupremæ dexteræ recreabor.

De divino petendo auxilio, & confidentia recuperandæ gratiæ.

CAP. XXXV.

NAte, ego ſum Dominus ille hominum confirmator in rebus adverſis,ad quem tu te recipias ſi quando tibi non bene eſt. Illud autem cœleſtem conſolationem maximè impedit, quòd tu te tardius ad preces convertis. Nam antequam me ſedulò ores, multa interim ſolatia quæris, teque rebus externis recreas,ideoque fit ut parum proſint omnia, donec advertas eum eſſe me, qui eos ex malis eripiam, qui ſpem ſuam in me collocarunt, extra quem nullum validum ſit auxilium, nec utile conſilium, nec durabile remedium. Sed jam reſumpto ſpiritu,poſt tempeſtatem rurſus convaleſce in luce meæ miſericordiæ, nam præſtò adſum (inquit Dominus) ad univerſa non ſolùm in integrum reſtituenda, verùm etiam cumulatè inſtauranda,

da. Nunquid mihi quicquam est difficile? aut eorum similis sum, qui promissa non præstant? ubi est fides tua? sta firmiter & perseveranter: præsta te virum tolerantem atque fortem, aderit tibi suo tempore consolatio. Expecta, expecta me, veniam & te curabo, tentatio est quæ te vexat, & solicitudo vana, quæ exterret: quid confert solicitudo de futuris casibus, nisi ut dolorem super dolorem habeas? Satis est suum diei malum: vanum est & inutile de futuris vel turbari, vel lætari, quæ forsan nunquam evenient. Sed humanum est hujusmodi imaginationibus illudi, & parvi adhuc animi signum tam facilè hostis solicitudine trahi. Ipse quidem verisne an falsis illudat ac decipiat, & præsentiumne amore, an futurorum formidine prosternat hominem, nihil pensi habet.

Quare noli animo turbari aut formidare: crede mihi, & in misericordia mea fiduciam habeto. Sæpe tibi propè adsum, quum tu me procul abesse putas, quumque omnia tibi periisse arbitraris, sæpe tanto majus instat lucrum. Non idcirco perierunt omnia, si res in contrarium cecidit. Non debes ex præsentium malorum sensu judicare, neque orta alicunde calamitate sic affici, atq; percelli, quasi spes omnis sublata sit emergendi. Noli te prorsus derelictum putare, si quando ego tibi ad tempus vel calamitatem misi, vel etiam optatam subtraxi consolationem: sic enim pergitur ad cœleste regnum:

&

&hoc profectò magis è re tua est, cæterorumq; cultorum meorum ut adversis excitemini, quàm si vobis omnia ex animi sententia succederent. Ego abditas cogitationes ita novi, ut sciam tuæ salutis magnopere interesse, ut interdum in tristibus relinquare, ut fortè secundo successu elatus in eo tibi placeas, quod non es. Ego quod dedi auferre, & iterum reddere possum quando libet. Si dedi, meum est: si ademi, tuum non ademi, cùm omne munus bonum perfectumque donum meum sit. Igitur si quando tibi mali adversique aliquid mitto, noli indignari, aut animo concidere: ego idem te citò sublevare, & omnia tristia in gaudium mutare queo. Cæterum in eo quod sic tecum ago, justus sum, multumque commendandus, quòd si sapis, & factum hoc meum verè perpendis, nunquam ob res adversas tam dejectè dolere debes, sed potius gaudere, & mihi gratias agere: quinimò hoc unicè gaudendum judicare, quòd ego te doloribus affligens tibi non parco. Sicut dilexit me pater, ego vos diligo, dixi meis illis charissimis discipulis, quos utique non ad peritura gaudia misi, sed ad magna certamina: non ad honores, sed ad infamiam: non ad otium, sed ad labores: non ad requiem, sed ad copiosum fructum cum patientia ferendum. Horum memento, fili mi, verborum.

De

De spernendis omnibus rebus humanis, ut creator possit inveniri. CAP. XXXVI.

MI Domine, longè majore adhuc tuo favore indigeo, ut quidem eò perveniam, ut me neque hominum quisquam, neque res ulla creata possit impedire. Nam quamdiu me res ulla retinet, ad te liberè volare nequeo. Cupiebat ille liberè volare, qui dicebat, Utinam columbæ ritu alas habeam, ut in requietem avolem. Quid simplici oculo quietius? aut quid eo liberius, qui in terris nihil concupiscit? Oportet igitur omnes pertransire res creatas, & seipsum eò usque promovere, ut extra seipsum raptus homo, videat te conditorem nihil cum rebus creatis habere simile. Quòd nisi ab omnibus rebus creatis sit expeditus homo, divinis liberè vacare non potest. Ideò enim pauci extant rebus divinis contemplandis addicti, quia pauci à perituris rebus humanis se totos semovere sciunt, quam quidem ad rem magno opus est favore divino, qui animum attollat, & supra seipsum rapiat. Atqui nisi homo spiritu attollitur, & ab omnibus rebus humanis liberatus, totus Deo conjungitur, haud magni ponderis est quicquid vel scit, vel habet. Diu parvus erit, & humi jacebit, qui rem ullam magni æstimat præter unum immensum æternum bonum. Quicquid quidem Deus non est, id nihil est, proque nihilo ducendum. Multum sanè

differt inter hominis divinitùs illuminati ac religiosi sapientiam, & literati eruditique scientiam: estque multò nobilior illa doctrina quæ supernè manat ex divina scaturigine, quàm quæ humano ingenio laboriosè quæritur. Existunt equidem multi rem divinam contemplandi cupidi: sed qui quæ ad eam rem necessaria sunt, exercere non studeant Est & illud magnum impedimentum, quòd in signis & rebus sensibilibus statur, & perfectæ interfectioni sui exigua opera impenditur. Nescio quid sit, & quo spiritu ducamur, & quid nobis in mentem veniat, qui spirituales dicimur, quòd summa ope & solicitudine in res perituras atque viles incumbimus: iidemque de animi nostri negotiis vix raro collectis plenè sensibus cogitamus. Quid quòd post exiguam collectionem statim foras erumpimus, nec opera nostra severiori examinatione trutinamus? Ubinam versentur affectus nostri non attendimus, & quod tam impura sint omnia nostra non deploramus. Sunt enim omnium hominum corrupti mores, quæ olim causa fuit tanti diluvii. Corrupto igitur intus affectu, necesse est ut & sequens actio, index vacuitatis vigoris, corrumpatur. Nam ex puro animo bonæ vitæ fructus proficiscitur. Quantum quis faciat quæritur: sed quanta virtute faciat, non tam studiosè perpenditur. Num dives sit, num fortis, num pulcher, num strenuus, bonusque scriptor,

ptor, aut cantor, aut agricola, investigatur: quàm pauper sit spiritu, quàm patiens & mitis, quàm religiosus & interior, à multis tacetur. Natura hominis exteriora intuetur: gratia ad interiora se convertit: illa frequenter fallitur, hæc in Deo spem habet, ne decipiatur.

De sui abnegatione, & omnis cupiditatis abdicatione. CAP. XXXVII.

NAte libertatem perfectè adipisci non potes, nisi te ipsum totum abneges. Captivi sunt omnes avari & sui amantes, cupidi, curiosi, vagi, voluptatum non Jesu Christi semper studiosi, & sæpè non statura molientes, quippe cùm periturum sit quicquid ex Deo ortum non est. Accipe breve absolutumque dictum: Omnia relinque, & omnia invenies, relinque cupiditatem, & invenies requiem. Hoc mente pertracta, & postquam omnia impleveris, intelliges. S. Domine non est hoc opus unius diei, aut puerorum ludus: quin in eo paucis comprehenditur omnis religiosi hominis perfectio. D. Nate, non protinus averti, aut animum despondere debes, audito nomine perfectionis: sed potiùs ad sublimiora provocari, & ad ea saltem cupiditate suspirare. Utinam eo loco essent res tuæ, eòque pervenisses, ut tui ipsius amans non esses, sed arbitrio meo planè pareres: ita fieret ut mihi valdè placeres, omnemq; vitam cum gaudio & pace transigeres.

Habes adhuc multa relinquenda, quæ nisi mihi prorsus tradideris, non adipisceris quod postulas. Suadeo tibi ut à me emas aurum igne candens, quo locuples fias: hoc est sapientiam cœlestem, omnia humilia conculcantem. Abjice terrenam sapientiam, hoc est, desine tibi humano more placere & blandiri. Dixi tibi vilissima emenda pretiosis, & quæ in rebus humanis magni fiunt Nam vilis & parva, ac penè oblivioni tradita videtur illa vera cœlestis sapientia, quæ sibi non multum arrogat, nec in terris magni cupit fieri: quam quidem multi ore prædicantes, vita longè dissentiunt : & tamen ea est pretiosa illa, & multis abdita margarita.

De humani animi instabilitate, deq; Deo sibi unice omnia proponendo.

CAP. XXXVIII.

NAte noli ei in quo nunc es, affectui credere, quippe mox in alium mutando. Quamdiu enim vives, mutabilitati subjectus eris etiam nolens. ut modò lætus, modò tristis, modò pacatus, modò turbatus, nunc religiosus, nunc contrà, nunc sedulus, nunc piger, nunc gravis, nunc levis existas. Sed supra mutabilia ista stat sapiens ille & spiritu ritè doctus, non attendens quid in se sentiat, aut qua parte flet ventus instabilitatis, sed omne mentis institutum ad quem debet finem, hoc est, ad optimum intendens. Nam ita fit ut possit homo hujusmodi idem-

demque inconcussus permanere, simplici intentionis oculo per tot & tam varios eventus ad me sine intermissione directo. Quantò autem purior est intentionis oculus, tantò constantiùs inter diversas itur procellas, sed in multis caligat ille oculus, facilèque in objectam aliquam voluptatem intuetur, ut raro reperiatur qui ab amoris sui nævo totus sit immunis. Sic Judæi olim Bethaniam ad Martham & Mariam venerant, non propter Jesum tantùm, sed ut Lazarum viderent. Mundandus ergò est intentionis oculus, ut simplex sit & rectus, atq; ultra omnia quæ varia interveniunt, ad me dirigendus.

Deum amanti, supra omnia & in omnibus esse jucundum.

CAP. XXXIX.

ECce Deus meus & omnia: quid amplius volo? aut quid felicius optare possum? O sapidum & dulce verbum; sed amanti verbum non mundum, nec ea quæ in mundo sunt. Deus meus & omnia: intelligenti satis dictum est: & idem sæpè repetere, jucundum est amanti. Te siquidem præsente jucunda sunt omnia: eodem absente molesta. Tu animum efficis tranquillum & magnam pacem festinamq; lætitiam. Tu facis ut de omnibus benè sentiatur, & in omnibus tu laudere: neq; quicquam sine te diu placere potest: quin ut aliquid gratum sapidumq; sit, favor tuus adsit oportet, & il-

& illud ſapientia tua condiatur. Cui tu ſapis, quid ei non ſapiat ? rurſum cui tu non ſapis; quid ei voluptatem afferre queat ? Sed in tua ſapientia deficiunt mundi ſapientes, & qui carnem ſapiunt: quippe hic mors, illic plurima vanitas invenitur. Verùm qui te per mundanorum contemptum carnisque interfectionem ſequuntur, ii verè ſapientes cenſendi ſunt, utpote qui de vanitate ad veritatem, de carne ad ſpiritum transferantur. His ſapit Deus: & quidquid in rebus creatis extat, id totum referunt ad laudem conditoris. Diſſimilis tamen eſt, & quidem admodum diſſimilis ſapor creatoris & creaturæ, æternitatis & temporis, lucis increatæ, & lucis illuminatæ. O æterna lux, & quæ cuncta creata ſuperas lumina, affulge mihi: tuaque coruſcatione omnia animi mei intima penetra, expia, exhilara, colluſtra, vivifica ſpiritum meum cum ſuis facultatibus, quò tibi cum geſtientis lætitiæ cantu adhæreſcam. O quando veniet beata illa & optanda hora, qua tu me ſic tua præſentia ſaties, ut mihi ſis in omnibus omnia. Hoc quidem quamdiu non dabitur, ne gaudium quidem plenum erit. Adhuc (id quod mihi dolet) vivit in me vetus homo, nondum totus crucifixus, nondum planè mortuus. Adhuc vehementer concupiſcit adverſus ſpiritum, bella movet inteſtina, nec regnum animæ quietum eſſe patitur. Sed tu qui maris poteſtati dominaris, eiusq; fluctuum mo-

motus componis, age adjuva me. Dissipa gentes belli cupidas, easque virtute tua contere: exere magnitudinem tuam, istamque dextram nobilita: nam mihi nulla usquam spes, nullum perfugium est, nisi in te, Domine mi Deus.

Hanc vitam nunquam à tentationibus esse tutam. CAP. XL.

NAte nunquam in hac vita periculis carebis, quin quoad vives semper tibi necessaria erunt arma spiritualia. Inter hostes versaris: dextra sinistraque oppugnaris. Itaque nisi undique sapientiæ scuto protegaris, non eris diu sine vulnere. Præterea nisi animum tuum in me defixeris, cum sincera voluntate cuncta propter me patiendi, ardorem istum ferre, aut beatorum palmam consequi nequibis. Quamobrem omnia viriliter pervadas oportet, & valida manu utaris adversus objecta. Nam vincenti datur manna: torpenti verò relinquitur multa miseria Quòd si quæris in hac vita requiem, quomodo tunc pervenies ad æternã? Addice te non quieti, sed patientiæ, quære veram pacem non in terris, sed in cœlis: non in hominibus cæterisve rebus humanis, sed in solo Deo. Dei amore debes omnia libenter subire, labores, dolores, tentationes, vexationes, anxietates, necessitates, infirmitates, injurias, obloquutiones, reprehensiones, depressiones, probra, correctiones, despectiones.

 Hæc

Hæc ad virtutes invitant, hæc Christi tironem explorant, hæc fabricant cœlestem coronam: huic ego homini pro brevi labore æternam mercedem, pro intereunte probro sempiternam gloriam persolvam. Tene putas spiritualia semper habiturum arbitrio tuo solatia? Non ea fuit olim meorum illorum sanctorum conditio: quin gravia multa, variasque tentationes, & ingentes clades pertulerunt: in quibus tamen omnibus patientes se præstiterunt, Deo magis quàm seipsis confisi, scientes hujus temporis adversa nequaquam esse futuræ ipsorum gloriæ paria. Visne tu statim habere, quod multi post multas lachrymas & labores vix tandem obtinuerunt? Expecta Dominum, virum te præbe, néve diffidentia cœpto desistito, sed pro Dei gloria corpus animamque constanter impendito. Ego te cumulatissimè remunerabor, tibique in omni calamitate adero.

Contra hominum vana judicia.

CAP. XLI.

NAte animum tuum in Dominum constanter conjicito, néve humanum judicium metuito, ubi tua te conscientia pium insontemque pronunciat. Ista pati conducibile beatumque est, neque id modesto animo, & Deo magis quàm sibimetipsi confidenti grave est. Multi multa loquuntur, ideòque eis parum adhibendum est fidei: & ut omnibus satisfiat fieri

fieri non poteſt. Et quanquam ſtuduit Paulus omnibus placere, ſeque omnibus omnia præbuit, tamen idem humano judicio cenſeri minimi facit. Præſtitit ille quidem ad aliorum utilitatem ſalutemque pro virili quod potuit: ſed quô minùs aliorum judicio damnaretur aut deſpiceretur, prohiberi non potuit, ideòque totum negotium Deo, qui totum noverat, commiſit, & adverſus improborum ſummaque cum licentia mentientium calumnias & maledicta, patientia ſe modeſtiaque defendit. Reſpondit tamen interdum, ne infirmis taciturnitate ſua pareret offenſionem. Cur tu tandem ab homine mortali damnari reformides? qui hodiè vigens, cras nuſquam comparet. Deum time, & homines non expaveſces. Quid in te verbis injuriiſve poteſt quiſquam? Sibi potiùs quàm tibi nocet, nec Dei judicium effugere poterit, quicunque tandem ille eſt. Habe tu Deum ob oculos, & querulis verbis noli contendere. Quòd ſi in præſentia immerita infamia opprimi videris, id ægrè ferre noli, aut impatientia coronam tuam minuere, ſed ad me potiùs in cœlum intuere, qui poſſum hominem ab omni probro & injuria vindicare, & pro ſuis quemq; factis remunerari.

De pura integraque traditione ſui, ad animi libertatem obtinendam. CAP. XLII.

NAte relinque teipſum, & me invenies, fac

ut nihil tibi vendices : nihil proprium habeas, semper lucraberis. Nam majoribus insuper donabere, simul atque teipsum non revocaturus tradideris. S. Domine quoties me tradam, & in quibus me relinquam? D. Semper & omni hora, tum in parvis tum in magnis rebus. Nihil excipio : quin in omnibus nudatum te inveniri volo. Alioquin quî possis esse meus, & ego tuus, nisi sis ab omni propria voluntate intus forisque spoliatus? Hoc quantò celeriùs egeris, tantò meliùs tecum agetur: & quantò pleniùs & sinceriùs, tantò & magis mihi placebis, plus lucrabere. Nonnulli sese tradunt illi quidem, sed cum aliqua exceptione. Neque enim plenè Deo confidunt, ideòque ut sibi provideant dant operam. Alii primò etiam totos se dedunt: sed postea pulsante tentatione ad sua redeunt, ideòque in virtute minimè proficiunt. Hi ad veram puri cordis libertatem, & jucundissimum meæ familiaritatis beneficium nunquam aspirabunt, nisi antegressa fuerit sui integra traditio immolatioque quotidiana, sine qua ut Dei conjunctione fruaris nec fit, nec futurum est. Dixi tibi sæpissimè, & nunc iterum dico: relinque tradeque teipsum & frueris alta pace animi. Da totum pro toto, nihil exige, nihil repete; in me merè & citra hæsitationem mane, & me habebis, animoque liber, & à tenebris immunis eris. Hoc conare, hoc ora, hoc ut optes operam dato, ut

to,ut teipſo planè exutus nudus nudum Jeſum ſequare,tibiq; mortuus mihi vivas in perpetuum. Tunc abeunt & vanæ imaginationes , & improbæ perturbationes , & curæ ſuperfluæ: tunc & immoderatus timor faceſſet,& intemperans morietur amor.

De rebus externis ritè adminiſtrandis, deq; confugiendo ad Deum in periculis.

CAP. XLIII.

NAte illud tibi diligenter curandum eſt, vt in omni & loco & externa actione atq; negotio animum liberum & ſui compotem habeas, omniaq; tibi,non te illis ſubjicias, actionumq; tuarum non ſervus ſis aut mancipium, ſed dominus, ſed rector,ſed verè manumiſſus, & Hebræus, in liberorum Dei ſortem libertatemque translatus,qui præſentia calcantes, æterna ſpeculantur, & mortalia ſiniſtro,cœleſtia dextro oculo intuentur:. quos temporalia non trahunt ad inhærendum : ſed potius ea ipſi trahunt ad benè ſerviendum,ſicut & à Deo & à ſummo opifice conſtituta ſunt,qui nihil inordinatum reliquit in rebus à ſe conditis. Jam verò ſi in omni caſu non rei ſpeciei inhæſeris , neq; carnali oculo viſa auditave luſtraveris,ſed in quaq; re protinꝰ in tabernaculum ad conſulendum Dominũ cum Moyſe intraveris,audies nonnunquam divinum reſponſum,deq; multis tum præſentibus tũ futuris doctus redibis.Semper enim Moyſes ad

ad tabernaculum se recepit in dubiis & quæstionibus solvendis, confugitque ad precationis opem, ad pericula hominumque improbitatem propulsandam. Sic & tu in cordis penetrale debes confugere, divinam opem intentiùs implorando. Nam propterea deceptos à Gabaonitis Josuam cæterosque Israelitas fuisse memoriæ proditum extat, quòd Dominum non priùs consuluerunt: sed dulcedini verborum creduli pietatis specie delusi sunt.

Ne importunus sit homo in negotiis.

CAP. XLIV.

NAte causam tuam mihi semper committito: ego eam suo tempore ritè componam. Expecta decretum meum, & senties inde profectum. S. Domine libenter equidem rem omnem tibi committo, quia parum mea proficit cognitio. Atque utinam non sic essem de futuris casibus solicitus, sed me incunctanter arbitrio tuo subjicerem. D. Nate sæpè rei cujuspiam cupidus homo eam affectat: deinde eandem adeptus aliter sentire incipit: quippe cùm durabiles non sint ejusdem rei cupiditates, sed vos ad alia atque alia impellant. Itaque vel in minimis seipsum relinquere non est minimum, estque verus hominis profectus in sui abnegatione positus, ut qui id præstiterit, is liberrimus sit atque tutissimus. Sed antiquus ille hostis omnibus bonis adversans à tentatione nunquam

quam cessat, & noctes diesque graves molitur insidias, si fortè incautos in fraudis laqueum præcipitare possit. Quare vigilate & orate, inquit Dominus, ne intretis in tentationem.

Hominem nihil ex seipso habere boni, neque de ulla re gloriari posse. CAP XLV.

DOmine quid est homo ut tu sis ejus memor? quid est homine natus, ut eum cures? quid promeruit ut eum favore tuo prosequereris? Domine quid possum conqueri, si me deserueris? aut quid meritò expostulare, si mihi postulata non concesseris? Certè hoc mihi verè cogitare licet ac dicere: Domine nihil ego sum, nihil per me boni habeo, quin omnium inops ad nihil semper tendo. Quòd nisi à te adjutus, & intus in animo instructus fuero, totus efficior tepidus & dissolutus. Tu verò Domine semper idem es, idemque permanes in æternum, semper bonus, justus, sanctus, qui omnia benè, justè, sanctè facias, & cum sapientia componas. At ego ad defectum magis quàm ad profectum pronus, non semper in eodem statu perduro, quippe temporis vicissitudinibus obnoxius. Sed idem tamen, te manum adjutricem porrigente, facilè recreor, quandoquidem solus sine ulla humana ope auxiliari potes, meque usque adeò confirmare, ut vultus meus jam in diversa non mutetur, sed in te uno animus meus corrigatur & acquiescat.

Ita-

Itaque si dum vel animi religionem desidero, vel aliqua necessitate ad te quærendum (quippe cùm nemo sit qui me consoletur) impellor, omnem humanam consolationem scirem abjicere, equidem de favore tuo meritò benè sperare, nonnunquam consolationis donum cum lætitia expectare possem. Denique tui est beneficii quicquid unquam mihi benè succedit: ego tibi vanus & nihili homuncio sum, inconstans & infirmus.

Igitur gloriari unde possim? aut cur suscipi cupiam? de nihilo videlicet: at id quidem vanissimum est. Verè pestilentissima & inanissima res est ambitio, quæ hominem & à vera gloria abstrahat, & cœlesti favore spoliet. Nam dum sibi placet homo, tibi displicet: dum humanis laudibus inhiat, veris virtutibus privatur. Est autem vera gloria, sanctaq; lætitia, de te, non de seipso gloriari: deque tuo nomine, non de sua virtute gaudere, aut re ulla nisi propter te delectari. Ergo tuum, non meum nomen laudetur: tuum, non meum opus extollatur: tuum illud sanctum nomen ita celebretur, ut ego nulla hominum laude afficiar. De te perpetuò lætus gloriabor: de me nihil nisi de infirmitatibus meis. Appetant Judæi mutuam inter se gloriam: ego ei studebo quæ à solo Deo est. Omnis quidem humana gloria, omnis honor mortalis, omnis mundana excelsitas, si cum tua ista æterna gloria conferatur, vanitas est & stultitia. O mea

veri-

veritas, mea misericordia, mi Deus, beata trinitas, tibi soli laus, virtus, honor, gloria, in omnem seculorum perpetuitatem. Amen.

De mortalis honoris contemptu.

CAP. XLVI.

NAte tua nihil referre putato, si alios honorari & extolli, te verò despici contemnique videas. Erige ad me in cœlum animum, & ab hominibus in terris contemni non ægrè feres. S. Domine in cæcitate sumus, & vanitate, facilè seducimur. Si rectè me ipsum inspicio, nunquam mihi ab ulla re est injuria, quo fit ut quod de te meritò conquerar non habeam. Sed quia in te & frequenter & graviter peccavi, meritò armatur in me omnis rerum natura. Igitur mihi infamia & contemptus, tibi laus, honor, gloria debetur. Ac nisi me sic comparavero, ut me ab omnibus despici atque derelinqui, planèque nullo loco haberi æquo animo feram, non possum nec animum consequi pacatum atque stabilem, neque divinitùs illustrari, nec tibi plenè conjungi.

Pacem sibi in omnibus non esse collocandam.

CAP. XLVII.

NAte si tibi pacem in quoquam mortalium propter tuam cum illo concordiam atque consuetudinem collocaveris, instabilis eris, & inquietus. Sin te ad sempiternam immortalemque

que veritatem receperis, amici discessu obituve non cruciabere. Tantò enim magis Deo propinquat homo, quantò ab omni solatio terreno longiùs recedit: tantòque in Deum altiùs ascendit, quantò in se profundiùs descendit, quantòque magis sibi vilescit. Qui verò boni quidpiam sibi arrogat, is Dei favorem in se vigere prohibet, quippe cum Sancti spiritus favor submissum animum semper quærat. Si tu teipsum planè in nihilum redigere, atque ab omni creato amore eximere scires, equidem in te magna cum beneficentia defluerem. Sed dum tu in res creatas intueris, subtrahitur tibi creatoris aspectus. Disce te ipsum in omnibus ob creatorem vincere: ita fiet ut ad Dei cognitionem pervenias. Vel quantulacunque res si intemperanter amatur & respicitur, à summo bono retardat, hominemque vitiat.

In vanam secularemque scientiam.
CAP. XLVIII.

NAte elegantibus acutisque hominum dictis moveri nolito, neque enim in sermone, sed in virtute, situm est regnum Dei. Attende verba mea quæ & animos accendunt, & mentes illuminant, & igniculos injiciunt, & veram afferunt consolationem. Nunquam quicquam eo consilio legas, ut ditior aut sapientior esse videare: sed ut vitia interimas operam dato: hoc enim tibi plus proderit, quàm multarum diffi-

difficilium quæstionum notitia. Ubi multa legeris cognoverisque, ad unum tandem veniendum erit principium. Ego is sum qui homines scientiam doceo , & parvulis perspicaciorem intelligentiam concilio , quàm à quoquam hominum doceri queat: ita ut quos alloquar, facilè sapientes evadant , & in spiritu multum proficiant. Væ illis qui curiosa multa ex hominibus quærunt, & viam mihi serviendi parùm curant. Veniet tempus illud quum existet magister magistrorum Christus dominus angelorum, qui ab omnibus rationes exigat, omniumque conscientiam examinet: cùm quidem Jerosolyma adhibitis lucernis perscrutabitur , fientque manifesta quæ in tenebris latuerint, tacentibus lingvarum argutiis. Ego is sum qui demissam mentem uno momento sic attollo, ut veritatis æternæ plures capiat rationes, quā quis vel decem annornm studio literario consequi possit. Ego doceo sine strepitu verborum, sine turba opinionum, sine fastu ambitionis, sine pugna argumentorum.

Ego is sum qui doceo terrena despicere, præsentia fastidire , æterna quærere & sapere, fugere honores, ferre offensiones, omnem spem in me ponere, extra me nihil cupere, & me super omnia ardenter amare. Nam amando me quidam divina penitùs ita didicit , ut mira loqueretur , plusque omnia relinquendo profecit, quàm ulla studiorum subtilitate potuisset. Sed

aliis communia, aliis singularia eloquor: nonnullis in signis & figuris suaviter appareo: aliis in multo lumine arcana patefacio, librorum quidem una vox est, quæ non omnes æquè instruat. At ego intùs sum doctor veritatis, animorum scrutans, cogitationum intelligens, actionum promovens, & tantum cuique tribuens, quantum æquum esse judico.

De non attrahendo ad se res exteriores.

CAP. XLIX.

NAte in multis inscium te esse oportet, & pro mortuo in terris te ducere, proque eo cui totus orbis sit crucifixus. Multa etiam surda aure prætereunda sunt, & quæ ad pacem tuam pertineant cogitanda. Utilius est oculos ab iis quæ displicent, avertere, & suam cuique sententiam relinquere, quàm contentiosis sermonibus servire. Si cum Deo tibi probè convenerit, inque ejus judicium intuitus fueris, faciliùs vinci te sustinebis. S. O Domine quò deventum est? en breve damnum defletur, ob exiguum quæstum laboratur & curritur, vixque tandem sub noctem domum reditur, & spirituale detrimentum oblivioni traditur. Quod parum, ne dicam nihil prodest, huic studetur: & quod summè necessarium est, negligenter præteritur: usque adeò totus in externa effluit homo, & nisi citò resipiscat, libens in exterioribus jacet.

Non

Non omnibus esse credendum, itemque de facilitate lapsus verborum.

CAP. L.

OPitulare mihi, Domine, in hac calamitate: nam hominum quidem inane est præsidium. Quàm sæpè ibi non inveni fidem, ubi fore putavi? rursumque ibi reperi, ubi minùs sperassem? usque adeò vana spes est in hominibus & in te uno, Deus, salus est posita justorum. Agimus tibi gratias, Domine Deus, ob omnia quæ nobis accidunt infirmis & instabilibus, quique facilè fallamur & mutemur. Quis est qui se omnibus in rebus ita cautum circumspectumq; præbere queat, ut non aliquando in aliquam fraudem difficultatemque veniat? Sed tibi, Domine, qui confidit, animoque simplici studet, is non ita facilè labitur, aut si in aliquam incidit calamitatem, quantacunque tandem difficultate implicetur, citò à te vel inde eripitur, vel consolatione confirmatur, quippe qui eos qui in te spem habent, ad extremum non deseras. Equidem rari sunt fidi amici, qui in omnibus perseverent rebus adversis: tu, Domine, tu solus es fidelissimus in omnibus, neque quisquam tui similis est. O quàm sapuit sancta illa anima quæ dixit: Confirmata est mea mens, & in Christo fundata. Si sic mecum ageretur, non tam facilè me solicitaret humanus timor, nec verborum jacula moverent. Sed quis omnia prævi-

dere, quis cavere futura mala queat? Quòd si quamvis prævisa, tamen sæpè lædunt, quantò feriunt improvisa graviùs? Sed cur mihi miser non melius prospexi? aut cur aliis tam facilè credidi? Verùm homines sumus, & quidem fragiles, etiamsi à multis angeli existimemur & dicamur. Cui verò credam, Domine, cui nisi tibi, qui ipsa veritas es, neque fallis neque falli potes. Nam homines quidem omnes sunt mendaces, infirmi, instabiles, caduci, maximè in verbis, ut non temerè protinùs credi debeat quicquid veri speciem præ se fert, quo fit ut prudenter præmonueris cavendos esse homines: & suos cujusque domesticos esse ipsius inimicos, neque credendum esse dicentibus, hic adest, aut illic adest. Doctus sum damno meo, atque utinam cautior inde, non insipientior afficiar. Cautus esto [inquit quidam] cautus esto, & quod dico, tacitè habeto. Deinde tacente me, & illud occultum credente ipsemet silere non potuit, quod sileri jusserat, sed statim & me & se prodito abiit. Ab hujusmodi fabulis & incautis hominibus tuere me, Domine, ne unquam in eorum manus incidam, aut talia committam. Suggere ori meo vera stabiliaque dicta, callidamque linguam à me procul amove. Nam quod mihi fieri nolim, id alteri ne faciam omninò cavere debeo. Quàm bona quàmque tranquilla res est de aliis silere, neque omnia nullo discrimine credere, neque facilè plusc-

pluſculum eloqui, paucisque ſe indicare, ſemperque te animorum cognoſcentem quærere, neque quovis verborum vento circumferri, ſed omnia tum interiora tum exteriora arbitrio nutuque tuo cupere perfici. Quàm tutum eſt ad Dei favorem retinendum humanum fugere ſplendorem, nec ea appetere, quæ ſua ſpecie ſunt admirationi: ſed illa omni diligentia ſectari, quæ vitæ correctionem & pietatis ardorem afferunt. Quàm multis nocuit cognita & & præproperè laudata virtus? rurſum quàm profuit eadem ſilentio ſervata in hac fragili vita, quæ tota tentatio fertur & malitia?

De habenda in Deo confidentia, ſi maledictorum jaculis appetare.

CAP. LI.

NAte conſtantem te præbeto, in me ſpem ſitam habeto, quid enim ſunt verba niſi verba? quæ per aerem volantia lapidem non lædant. Si ſons es, vide ut te corrigere velis. Sin nullius tibi peccati conſcius es, da operam ut calumniam in Dei gratiam æquo animo feras, & ſaltem verba interdum toleres, qui verberum aſperitatem tolerare nondum queas. Cur verò tantula animum tuum commovent, niſi quia adhuc carnalis es, & hominum majorem quàm debes rationem habes? Nam quia deſpici metuis, reprehendi ob delicta non vis, & excuſationum quæris umbracula. Sed inſpice te diligen-

ligentiùs,& cognoſces vivere adhuc in te mundum, & vanum amorem placendi hominibus. Cùm enim ob commiſſa tua contundi pudefierique refugias,ex eo utique perſpicuum fit nec verè modeſtum te,nec verè vel mundo te, vel tibi mundum eſſe mortuum. Sed audi verba mea, & non curabis vel decem millium hominum verba. En ſi in te dicerentur quæcunq; vel fingi malitioſiſſimè poſſunt, quid tibi ea nocerent,ſi ea ferri ſineres, neque pluris quàm feſtucam penderes? nunquid vel pilum tibi evellerent? Sed qui & parvi animi eſt, nec Deum habet ob oculos, is facilè maledicto movetur. Qui verò mihi confidit, nec à ſuo judicio pendet, is humano terrore vacat. Ego enim arcanorum omnium judex ſum & cognitor:ego quo pacto ſit acta res, ſcio, ego & injurium & injuriam paſſum novi, à me ortum eſt iſtud negotium meque permittente accidit, ut multorum hominum mentes patefiant. Ego & de ſonte judicabo: ſed prius utrumque occulto judicio explorare volui. Hominum teſtimonium ſæpè fallit: meum judicium verax eſt, idemque conſiſtet non evertendum, & latet illud quidem plerumque atque à paucis penitùs perſpicitur: ſed nunquam vel errat, vel errare poteſt,etiamſi inſipientibus parùm æquum eſſe videatur. Itaque ad me confugiendum eſt in omni judicio, nec ſuo cuique utendum eſt arbitrio. Juſtus quidem nullo ſibi divinitòs obla-

oblato casu perturbatur, neque vel calumnias admodum curat, vel ob aliorum justas sui excusationes inaniter exultat. Perpendit enim eum esse me, qui corda renesque scruter, neque ex aspectu aut humana specie judicem. Nam sæpè in oculis meis culpandum reperitur, quod hominum judicio laudandum est. S. Domine Deus judex juste, fortis, patiens, qui hominum fragilitatem pravitatemque nosti, esto robur meum omnisque fiducia. Neque enim mihi satis est conscientia mea: tu nosti ignota mihi, itaque in omni reprehensione submittere me, eamque molliter ferre debui: quòd si quando non præstiti, ignosce mihi propitius, meque iterum hoc beneficio affice, ut me patientiorem deinceps præbeam. Nam conducibilior est mihi tua singularis misericordia ad veniæ consequutionem, quàm meæ justitiæ opinio ad latentis conscientiæ defensionem. Ac licet mihi nullius peccati sim conscius, non tamen idcircò sum absolvendus, quippe cùm remota misericordia tua, nullus apud te mortalium sit absolvendus.

Ob æternam vitam omnia gravia esse toleranda.

CAP. LII.

NAte noli vel laboribus frangi, quos mea causa susceperis, vel rebus adversis usque adeò dejici: quin te mea promissio in omnibus

casibus roboret atque consoletur, qui satis idoneus sum ad immensa præmia reddenda. Non tu hic diu laboribus, neque semper vexabere doloribus, expecta paulisper, & videbis celerem finem malorum, eritque cùm cessabit omnis labor & tumultus. Exiguum & breve est quicquid tempore finem habet. Quocirca age ut agis, labora fideliter in vinea mea, ego ero merces tua. Scribe, lege, canta, geme, tace, ora, patere viriliter adversa, digna est his omnibus & majoribus præliis vita æterna. Veniet pax una die quæ nota est Domino, & erit non dies aut noxi hujus scilicet temporis, sed lux perpetua, claritas infinita, pax firma, tuta requies. Tunc non dices illud: Utinam liberer ab hujus mortis corpore, neque item clamabis: Heu mihi cui tamdiu sit hic habitandum, nam & mors pessundabitur, & salus erit nunquam intermoritura, angor nullus, lætitia beata, societas dulcis & honesta. O si vidisses sanctorum in cœlo coronas perpetuas, quantaque nunc quoque gestiant gloria, qui isti mundo olim contempti, vel ipsa vita indigni putabantur: profectò tu te protinùs ad terram dejiceres, mallesque vel omnibus parêre, quàm vel uni imperare, nec istius vitæ lætos dies concupisceres: quin potius Dei causâ adversis premi gauderes, & nullo loco inter homines haberi maximum lucrum duceres.

Quòd si tibi hæc arriderent, & altiùs in animum

mum

mum dimitterentur, ne semel quidem conqueri auderes. Scilicet, ob æternam vitam non omnia sint laboriosa toleranda: aut divinum regnum vel adipisci vel amittere tantula res est.

Attolle in cœlum oculos: en unà mecum omnes sancti mei, qui in ista vita acre certamen obiere, nunc gaudent, nunc consolationem percipiunt, nunc tuti sunt, nunc requiescunt mecum in regno patris mei, sine fine permansuri.

De æternitatis die, & hujus vitæ angoribus,
CAP. LIII.

O Supernæ civitatis mansio beatissima, ô dies æternitatis clarissima, quam nulla nox obscurat, sed summa veritas semper irradiat: dies semper læta, semper tuta statu nunquàm in contraria mutando. O utinam illuxisset illa dies, & omnia hæc mortalia finem adepta forent. Lucet illa quidem sanctis perpetua claritate splendens, sed non nisi procul ac velut in speculo, quippe peregrinantibus in terra. Norunt cœli cives quàm læta sit illa: gemunt exules Evæ nati, quòd tam amara plenaque molestiarum sit hæc dies hujus temporis & parvi, & mali, plenique doloribus & angoribus, ubi homo tot peccatis inquinatur, tot malis irretitur, tot urgetur timoribus, tot curis distenditur, tot curiositatibus distrahitur, tot implicatur vanitatibus, tot erroribus circumfunditur, tot labo-

ribus atteritur, premitur tentationibus, enervatur deliciis, egeſtate cruciatur. O quando finis erit horum tot laborum ? quando tandem liberabor à miſera hac ſervitute vitiorum? quando unius tui, Domine, memor ero ? quando in te plenè lætabor? quando omni impedimento carens, vera libertate fruar, ſine ulla vel mentis vel corporis moleſtia ? quando erit pax ſolida, pax imperturbabilis atque tuta, pax intùs & foris, pax ex omni parte ſirma? Jeſu bone quando te coram videbo ? quando regni tui gloriam contemplabor? quando eris mihi omnia in omnibus ? aut quando tecum degam in regno tuo, quod ab omni æternitate tibi dilectis præparaſti? Relictus ſum inops & exul in hoſtili ſolo, ubi quotidiana bella, ubi vigent infortunia maxima. Solare exilium meum, mitiga dolorem, quando ad te ſumma animi cupiditate anhelo. Nam ab hoc quidem mundo quicquid offertur ad ſolatium, id mihi eſt oneri. Te penitus frui cupio, ſed apprehendere nequeo. Opto inhærere cœleſtibus, ſed deprimunt res temporales, & non interemptæ affectiones. Mente omnia ſuperare volo, ſed carni invitus ſubjacere cogor. Sic ego infelix homo mecum ipſe pugno, ſumque mihimetipſi gravis, dum ſurſum ſpiritus, deorſum caro tendit. Quantum intùs certamen patior, dum mente tracto cœleſtia, & mox oranti occurrit turba carnalium? Mi Deus noli à me procul diſcedere, neve

præ

præ ira tuum me averſare. Diſſipa fulguris tui ſplendore omnes quæ ab hoſte injiciuntur imaginationes, easque jactis ſagittis diſturba, recollige ad te ſenſus meos, fac ut mundanorum omnium obliviſcar, utque vitiorum imaginationes citò abjiciam atque contemnam. Succurre mihi, æterna veritas, ut nulla me moveat vanitas. Adveni cœleſtis ſuavitas, fugiente adventu tuo omni impuritate. Illud quoque mihi miſericorditer ignoſce, veniam da, quoties in precibus aliud quàm te revolvo. Etenim ut verum fatear, admodum diſtrahi ſoleo, ac ſæpenumerò ibi non ſum, ubi corpore ſto aut ſedeo: ſed potiùs quò cogitationibus feror, ibi ſum, inquam, ubi mea eſt cogitatio, ubi mea frequenter verſatur cogitatio, ibi eſt quod amo, quodque me aut naturaliter delectat, aut ex conſuetudine placet, id mihi facilè occurrit. Hanc ob cauſam tu veritas apertè dixiſti: Ubi eſt theſaurus tuus, ibidem & animus. Si cœlum amo, cœleſtia libenter perpendo. Sin mundum amo, mundi rebus ſecundis gratulor, & ejusdem res adverſas doleo. Si carnem amo, carnalia ſubinde imaginor: ſin ſpiritum, de ſpiritualibus cogitare me delectat. Quæcunque enim amo, de iis libenter & loquor & audio, eorumque imagines domum mecum reporto. Enimverò beatus ille qui propter te, Domine, humana omnia miſſa facit, naturæ vim infert, carnisque cupiditates ſpiritus ardore crucifigit.

cifigit, ut ſerenata conſcientia, puras tibi preces libet, dignusque ſit qui angelorum cœtibus interſit, omnibus terrenis tum foris tum intùs excluſis.

De æterna vitæ deſiderio, & quanta ſint certantibus bona promiſſa.

CAP. LIV.

NAte quum tibi beatitudinis æternæ deſiderium deſuper infundi ſentis, & ex tabernaculo corporis exire concupiſcis, ut claritatem meam ſine viciſſitudinis umbra contemplari poſſis, aperi animum tuum, & ſanctum hunc afflatum avidiſſimè accipe. Age ſummas supernæ bonitati gratias, quæ tecum benignè agat, te tam clementer inviſat, tam ardenter excitet, tam validè ſublevet, ne tuopte pondere ad terreſtria labaris. Neque enim id cogitatione conatuve tuo conſequeris, ſed ſola dignatione ſupernæ gratiæ aſpectusque divini, ut cùm in cæteris virtutibus, tum in primis in modeſtia proficias, & ad futura certamina te præpares, operamque des, ut mihi totius animi viribus adhæreas, ardentique voluntate ſervias. Nate ſæpè ignis ardet, ſed flammæ ſemper comes eſt fumus, ſic & nonnulli deſiderio flagrant rerum cœleſtium, & tamen à carnalium affectionum tentatione liberi non ſunt, ideòque non planè ob ſolam Dei gloriam ea faciunt, ad quæ ferenda ejus opem tam cupidè petunt. Tale eſt

est & tuum sæpè desiderium, cujus tamen summam esse sinceritatem præ te fers. Neque enim purum perfectumque est, quod privata commoditate est infectum. Petito non quod tibi jucundum commodumque, sed quod mihi acceptum sit & gloriosum, nam si rectè judicas, decretum meum & desiderio tuo, & omnibus quæ desiderantur, præferre sequique debes. Novi desiderium tuum frequentesque gemitus audivi: jam velles esse in gloriosa libertate natorum Dei: jam te delectat æterna domus, & cœlestis patria plena gaudio: sed nondum venit hora illa, quin adhuc aliud tempus est, belli videlicet, laboris, & explorationis, optas summo repleri bono: sed id assequi nondum tibi licet. Ego is sum (inquit Dominus) quem expectare debes donec veniat regnum Dei. Explorandus es adhuc in terris, & in multis exercendus. Concedetur equidem tibi interdum consolatio, sed plena satietas non item. Quocirca constantem te fortemque præbeto tum in agendo, tum in patiendo naturæ contraria. Oportet te novum induere hominem, & in alterum virum mutari, sæpèque tibi & facienda sunt quæ nolis: & omittenda quæ velis. Aliis sui conatus succedent, tibi non item, aliorum dicta audientur, tua pro nihilo ducentur, alii petentes impetrabunt, tu repulsam patiere, alii hominum ore magni celebrabuntur, de te tacebitur: aliis munia obeunda committentur, tu

ad

ad nihil utilis judicabere. Has ob causas nonnunquam docebit natura tua, magnumque certamen tolerabit: sed magnum bonum inde consequéris, si id silentio tuleris. His & hujus generis aliis explorari solet fidelis Domini servus, & qui seipsum abnegare, & in omnibus frangere queat, ac vix quicquam est in quo mori æquè è re tua sit, ac in eo, ut quæ voluntati tuæ adversentur, ea videas & perpetiaris, maximè dum absurda & tuo judicio minùs utilia imperantur: in quibus quia majoris potestati, cui subjectus es, resistere non audes, fit ut alterius nutui omni tua sententia obtemperare durum tibi videatur. Sed considera nate, quis fructus, quantum præmium, quàm brevi labores istos sit sequuturum, & non ægrè feres, sed patientiæ solatium percipies maximum.

Nam pro brevi ista, quam nunc sponte reliqueris voluntate, fruéris in cœlo perpetua. Ibi quippe quicquid voles, quidquid optare poteris, invenies: ibi bonorum omnium copiam nullo amittendi timore habebis, ibi tua voluntas una mecum nihil unquam extraneum privatumve cupiet: ibi nullus tibi resistet, nemo de te conqueretur, nemo te impediet, quin optata universa præstò aderunt, animæque tuæ cupiditatem cumulatissimè explebunt. Ibi reddam gloriam pro tolerata contumelia, laudis amictum pro mœrore, pro infimo loco, regiam sedem, in sempiternum. Ibi apparebit fructus obe-

obedientiæ, gaudebit labor pœnitentiæ, modestaque subjectio gloriosè coronabitur. Quam ob rem nunc te omnium imperio modestè subigito, neque quis dicat aut jubeat curato, sed illud in primis operam dato, ut sive superior aliquis, sive æqualis, sive etiam inferior aliquid à te postularit, aut etiam innuerit, omnia boni consulas, & sincera voluntate exequi studeas. Quærant alii alia, glorientur alii in aliis, laudenturque vel ab innumeris: tu non nisi in tui contemptu & in meo imperio exequendo, meaque gloria curanda gaude, atque illud unicè optato, ut sive per vitam, sive per mortem Deus in te semper honoretur.

Quemadmodum malis pressus homo sese Deo tradere debeat.

CAP. LV.

AGo tibi Deus sancte pater, immortales gratias, quòd quæ tu vis [vis autem nihil nisi bonum] fiunt. In te lætor ego tuus, non vel in me, vel in quoquam alio: nam tu solus vera lætitia, tu mea spes & corona, tu gaudium honorque meus, Domine: denique nihil nisi à te acceptum habeo, idque nullo meo merito: tua sunt quæcunque vel dedisti vel fecisti. Ego inops, & laboribus ab ineunte ætate agitatus animo doleo, idque nonnunquam ita, ut erumpant lachrymæ, utque ob imminentia mala perturber. Desidero pacis gaudium, pacem

nato-

natorum tuorum flagito, qui consolationis tuæ lumine pascuntur. Si tu pacem dederis, si gaudium fuderis, animum habebo plenum modulationis, laudesque tuas religiosè cantantem. Sin tu te [uti sæpissimè soles] subtraxeris, præceptorum tuorum via currere non potero, sed potiùs in genua lapsus pectus tundam, quia mecum non sic agetur ut antea, quum lucerna tua mihi desuper illucente, sub alarum tuarum umbra protegebar adversus irruentia mala. Pater juste, semperque laudande, venit hora qua ego tuus explorer. Pater amande, æquum est ut hac hora aliquid tua causa patiar. Pater perpetuò venerande, venit hora quam tu ab omni æternitate futuram sciebas, ut ego ad exiguum tempus sic foris succumbam, ut intùs semper apud te te vivam, utque paulisper contemnar, deprimar, deficiam coram hominibus, malisque & languoribus affligar, quò denuò tecum in aurora novæ lucis resurgam, & in cœlestibus illustris efficiar. Pater sancte tu sic statuisti, sic voluisti, quodque fieri præcepisti, id factum est. Hoc enim beneficii à te confertur in amicum tuum, ut amore tui malis afficiatur in hac vita, quoties, & quomodo tu fieri permiseris. Nam nec sine consilio providentiaque tua, nec sine causa quicquam fit in terris. Et quidem è re mea est, Domine, quòd me depressisti, ut instituta tua discam, & omnem animi fastum atque arrogantiam abjiciam. Mihi utile

tile est pudorem fuisse suffusum, ut à te potiùs quàm ab hominibus consolationem petam. Neque non ex eo imperVestigabile judicium tuum expavescere didici, qui justos unà cum impiis affligas, sed non sine æquitate & justitia. Ago tibi gratias, qui me malis afficere nihil peperceris, sed acerbos cruciatus, dolores, angores foris intùsque mihi inflixeris, in quibus qui me consoletur, ex omnibus qui sub cœlo sunt nullus est, sed tu solus is es, mi Domine & Deus, cœlestis animarum medicus, qui & vulneras & sanas, qui ad inferos deducis, & idem reducis. Tua me correctio petit, tua virga docet: en ego me, pater charissime, correctionis tuæ virgæ subjicio: feri dorsum cervicemque meam, ut pravitatem meam sub tuam voluntatem flectam, fac me pium, modestumque discipulum, sicuti probè facere consuevisti, ut tibi ad nutum planè obtemperem. Tibi me meaque omnia ad corrigendum commendo, quando hic quàm in posterum corrigi præstat. Universa tu & singula scis, neque te quicquam latet in humana conscientia. Tu futura antequam fiant nosti, neque est quod te de iis quæ in terris geruntur, doceat, admoneatve quisquam. Tu scis quid mihi ad proficiendum conducat, quantùmque prosint res adversæ ad vitiorum quasi rubiginem abstergendam, utere ergo me judicio arbitrioque tuo, néve me ob nocentem vitam meam nulli meliùs aut clariùs, imò nulli

prorsus nisi tibi uni notam, despicito. Da mihi, Domine, scire quæ scienda sunt, amare quæ amanda, laudare quæ tibi summè placent: suscipere quæ tuo judicio pretiosa sunt, & vituperare quæ oculis tuis sordent. Noli committere ut ego vel ex exteriorum oculorum aspectu judicem, vel ex imperitarum aurium auditu sententiam feram: sed vero judicio tum visibilia tum spiritualia discernam, & ante omnia tuæ voluntatis arbitrium semper exquiram. Falluntur sæpè hominum sensus in judicando, falluntur & hujus amatores seculi tantùm visibilia amando. Nunquid tanto melior est homo, quanto homini major habetur? fallax fallacem, vanus vanum, cæcum cæcus, infirmum infirmus decipit dum extollit, verèque probro afficit, dum inaniter laudat. Nam quantus quisque tuo judicio est, tantus rè vera, ac non major est, ut ritè dixit quidam.

Humilibus operibus insistendum esse, quum deficitur à summis.

CAP. LVI.

NA te non potes perpetuò in ardentissimo virtutum studio, summoque res divinas contemplandi gradu consistere, quin necesse est ob originalem corruptionem, ut interdum ad inferiora descendas, & vitæ mortalis onus etiam invitus & cum tædio feras. Quamdiu mortale corpus circumferes, corporis tædium

um gravitatemque senties. Itaque sæpè tibi in carne de carnis onere gemendum est, quòd spiritualibus studiis & divinæ contemplationi sine intermissione inhærere non potes. Hic tibi ad humilia & exteriora opera confugere expedit, teque in bonis actionibus recreare, & dum ego supernè ad te visendum veniam firma cum confidentia expectare, exiliumque tuum & mentis jejunitatem patienter ferre, donec iterum à me invisaris, & ab omnibus angoribus libereris. Nam faciam te laborum oblivisci, & interiore quiete perfrui. Aperiam tibi divinarum literarum campum, ut gestienti animo percurrere incipias viam præceptorum meorum, atque ita dicas: Non sunt conferendæ temporis hujus calamitates cum futura gloria nobis exhibenda.

Debere hominem non consolatione, sed verberibus dignum se existimare.

CAP. LVII.

DOmine non sum consolatione, aut ulla spirituali cura tua dignus: itaque æquum te mihi præbes, dum inopem me & consolationis expertem relinquis. Nam etiamsi mare lachrymarum funderem, nec sic quidem consolatione tua dignus essem: quin non nisi flagris pœnisque dignus sum, qui te tam graviter tam sæpè offenderim, inque te tam multis tantopere deliquerim. Itaque si res ritè perpendatur, ne

ne tantula quidem consolatione dignus sum. Et tamen tu clemens & misericors Deus, qui opera tua perire non vis, ad exerendas tuæ bonitatis opes in vasa misericordiæ tuæ, dignaris me nullo meo merito supra humanum modum consolari. Neque enim humanarum consabulationum similes sunt tuæ consolationes. Quid verò feci ut me ulla cœlesti consolatione prosequereris? Equidem nihil me boni fecisse recolo, sed semper & ad peccata pronum, & ad correctionem pigrum fuisse, id quod adeò verum est, ut si negem, tu refellas, neque me possit quisquam defendere. Quid peccatis meis merui, nisi Orcum & ignem æternum? Equidem verè confiteor dignum esse me omni ludibrio atque contemptu, neque decere ut inter religiosos tuos degam. Equidem ægrè adducor ut faciam: sed quia verum est, faciam ut mea ipse peccata arguam, quò faciliùs misericordiam tuam impetrem. Quid verò dicam nocens ego, & omni probro plenus? Equidem nihil habeo quod eloquar, nisi hoc unum: Peccavi, Domine, peccavi, miserere mei, ignosce mihi, sine ut calamitatem meam paulisper deplorem, antequam in tenebrosam & opertam mortis caligine terram migrem. Quid tu verò à sonte miseroque homine aliud exigis, quàm ut sese ob delicta sua affligat atque deprimat? Nam in vera sui afflictione, animique depressione, nascitur spes veniæ, reconciliatur Deo perturbata con-

conſcientia, recuperatur Dei favor amiſſus, defenditur homo ab ira futura, ſibique mutuò occurrunt cum ſancto oſculo Deus, & pœnitentiam agens hominis anima. Submiſſus, inquam, nocentis hominis peccatorum dolor, ſacrificium eſt, tibi, Domine, acceptum, longèque ſuavius fragrans quàm thuris ſuffitus. Idem jucundum illud ungventum eſt, quo ſacros pedes tuos perfundi voluiſti, qui afflictum depreſſumque hominis animum nunquam aſpernaris. Hic locus eſt perfugii adverſus hoſtis iram: hic corrigitur & abluitur quicquid aliunde depravatum eſt & inquinatum.

Dei favorem cum iis, quorum mens terreſtris eſt, nihil habere negotii.

CAP. LVIII.

NAte pretioſior eſt favor meus, quàm ut ſe rebus extraneis, terrenisque conſolationibus admiſceri patiatur. Itaque quicquid ei impedimento eſt, abjicias oportet ſi te eo perfundi cupis. Quære ſeceſſum, ama ſolus habitare tecum, nullius require confabulationem, ſed potiùs religioſas ad Deum funde preces, ut & tua mens extimuletur, & animus benè ſibi conſcius ſit. Totum orbem nihili facito, Deiq; vacationem omnibus exterioribus anteponito. Neque enim ſimul & mihi vacare, & pereuntibus delectari potes. A notis & charis amicis diſcedendum eſt, & ab omni mortali

solatio avocandus animus: sic Christi discipulos admonet Petrus, ut se in hoc mundo pro advenis gerant & peregrinis. O quanta futura est morituro fiducia, quem nullius rei cupido in mundo detinet. Verùm sic ab omnibus semotum habere animum, hominis est non ægri, neque novit interioris hominis libertatem animalis homo. Enimverò si spiritualem se fieri vult, renunciet oportet tum remotis tum propinquis, sibique à nemine magis, quàm à seipso caveat. Si teipsum perfectè viceris, cætera faciliùs subegeris, nam de seipso triumphare, perfecta victoria est. Qui enim se sibi sic subjectum habet, ut & appetitus rationi, & ratio mihi in cunctis obediat, hic verè & sui victor, & mundi dominus est, ad quod quidem fastigium si scandere cupis, viriliter incipiendum est & securis admovenda radici, ut tum tui, tum omnis privati carnalisque boni occultum intemperansq; studium excidas & extirpes. Nam ex hoc uno hominis intemperatiore amore sui pendet, quicquid ferè homini radicitùs extirpandum est, quo malo devicto & subacto, magna pax perpetuaque tranquillitas subsequetur. Sed quia pauci sibimetipsis perfectè mori, & ex seipsis plenè exire conantur, fit ut plerique in seipsis impliciti remaneant, neque supra se spiritu evehi queant. Qui verò mecum liberè cupit versari, necesse est ut is pravas & intemperatas affectiones suas omnes interimat,

neque

neque ulli creatæ rei privato amore cupidè inhæreat.

De natura & gratia motibus diversis.

CAP. LIX.

NAte naturæ & gratiæ motus diligenter adverte: nam ita subtili & inter se contrario modo moventur, ut nisi à spirituali & penitùs illuminato homine vix discerni queant. Omnes quidem bonum appetunt, inque suis dictis factisque boni aliquid præ se ferunt, ideòque boni specie multi falluntur. Natura callida est & multos trahit, illaqueat, decipit, semperque se finem actionum esse vult. At gratia simpliciter se gerit, & omne mali genus declinat: fallaciam nullam adhibet, omniaque planè propter Deum facit, in eoque ad extremum requiescit. Natura mori, premi, superari, parére, subjici recusat. Gratia sui interfectioni studet: appetitui resistit: subjici vincique cupit, neque sua libertate vult uti: sub magisterio haberi amat, neque in quenquam dominari cupit, sed sub Deo semper vivere, degere, esse, Deique causa omnibus rebus humanis submissè subjici parata est. Natura suo commodo studet, & quid sibi lucri ex altero proveniat attendit: at gratia non quid sibi utile sit & commodum, sed quid multis prosit, magis considerat. Natura honore & gloria libenter afficitur: at gratia Deo honorem omnem gloriamque tribuit. Na-

tura probrum contemptumque timet: at gratia ob Christi nomen contumelia se affici gaudet. Natura otium quietemque corporis amat: gratia otiari nescia, laborem libenter amplectitur. Natura curiosa pulchraque ambit, & à vilibus crassisque abhorret: gratia simplicibus humilibusque delectatur, aspera non aspernatur, nec ab induendo obsoletos pannos refugit. Natura peritura intuetur, terrenis lucris gaudet, dolet damno, & quovis contumelioso verbo irritatur: at gratia æternorum rationem habet, perituris non inhæret, jactura non turbatur, neque durioribus exacerbatur: quippe quæ sibi in cælo, ubi nihil perit, thesaurum collocaverit. Natura cupida est, & libentiùs accipit quàm donat, privati commodi amans. At gratia benigna est & liberalis, privati commodi fugiens, paucis contenta, dare quàm accipere beatius judicans. Natura ad res conditas, ad carnem, ad vanitatem, ad vagationes proclivis est: at gratia ad Deum & virtutes allicit, valedicit rebus conditis, fugit mundum, carnis cupiditates odit, vagationes cohibet, & in publico apparere erubescit. Natura externa solatia ambit, quorum illecebris permulceatur, at gratia in solo Deo quærit solatium, summoque bono supra omnia visibilia sese oblectat. Natura omnia privati lucri commodique causa, nihil gratis facit, semperque aut par aut majus præmium, aut laudem favoremve pro benefa-

ctis

ctis ſperat, ſuaque facta & dona magni pendi cupit. At gratia nihil mortale quærit, nec aliam quàm Deum ſolum ſibi mercedem poſtulat: neque rerum ad vitam hanc neceſſariarum plus appetit, quàm quantum ad æternam conſequendam neceſſarium eſt. Natura amicorum propinquorumque multitudine gaudet, nobilitate generiſque ſui natalibus gloriatur, arridet potentibus, blanditur divitibus, applaudit ſui ſimilibus. At gratia & inimicos amat, nec amicorum turba ſuperbit, nec natalium locum ortumve ſuſpicit, niſi fortè major ibi virtus extitit. Eadem pauperi magis quàm diviti favet: innocentis quàm potentis vicem magis dolet: veraci non fallaci gratulatur: bonos ſemper exhortatur ad optima quæque dona maximè ſectanda, Deique filium virtutibus effingendum. Natura de egeſtate inopiaque facilè conqueritur: gratia inopiam fert conſtanter. Natura ad ſe omnia refert, proque ſe certat & contendit: at gratia ad Deum, unde originem ducit, omnia refert, ſibi nihil boni adſcribit, non arrogans contentioſa eſt, nec ſuam ſententiam aliis præfert, ſed in omni veri indagatione divinæ ſapientiæ judicioq; ſeſe ſubmittit. Natura ſcire avet, & nova audire myſteria: oſtentatrix ſui, & multa ſenſibus experiendi cupida: cognoſci cupit, & ea facere, unde laudem admirationemque conſequatur.

Atgratia novis curiosisque rebus percipiendis operam non impendit, quippe cùm illud totum ex antiqua illa labe ortum habeat, cùm nihil novum sit in terris durabile. Itaque hominem docet cohibere vanam delectationem, ab ostentatione abstinere, laudanda & pro sua dignitate admiranda modestè occultare, & ex omni re atque scientia utilitatis fructum, Deique laudem & honorem quærere. Non se neque sua vult prædicari, sed Deo ob dona sua gratias agi cupit, qui mera charitate omnia largiatur. Hæc gratia lumen est supra naturam positum, & Dei donum quoddam singulare, ac propriè electorum nota & pignus salutis æternæ, quod hominem de terrestribus ad cœlestia amando evehit, & ex carnali spiritualem efficit. Itaque quanto natura acriùs premitur & vincitur, tanto major gratia infunditur, & interior homo novis dotibus secundum Dei imaginem quotidiè reformatur.

De natura corruptione, & divina gratia viribus. CAP. LX.

DOmine mi Deus, qui me tui similem ad imaginem tui creasti, concede mihi beneficium illud (quod quidem mihi tam necessarium, tantique ad salutem momenti esse ostendisti) ut vincam naturam meam, ita pravam, ut me ad peccata interitumque trahat. Sentio enim in carne mea legem peccati, quæ legi mentis meæ repu-

repugnet, meque appetitui in multis obedire cogit, ita ut ejus insultibus resistere nequeam, nisi mihi opituletur tua illa sanctissima gratia, animo meo ardenter infusa. Opus est inquam tua gratia, & quidem magna, ut vincatur natura, semper ad malum ab ineunte ætate prona. Nam primi hominis vitio lapsa vitiataque per peccatum natura manavit hujus labis pœna in omnes homines, ut ipsa natura quæ bona & recta à te condita fuerat, pro vitio jam & infirmitate corruptæ naturæ dicatur, quia relictus ei motus ad malum & inferiora trahat. Nam quod ad exiguam illam vim attinet, quæ in ea remansit, ea est tanquam scintilla quædam latens in cinere. Hæc est ipsa ratio naturalis, atra caligine circumfusa, sic tamẽ ut adhuc boni malique, & veri falsique judicium ac discrimen habeat, tametsi nec quicquid approbat, præstare potest, nec pleno jam lumine veritatis, nec sanitate affectionum suarum ponitur. Hinc fit, mi Deus, ut lege tua quod ad interiorem hominem attinet, delecter, sciens præcepta tua esse bona, justa, sancta, & quæ omne malum ac peccatum arguant, fugiendumque doceant. Sed carne servio legi peccati, dum appetitui magis quàm rationi obedio. Hinc fit ut adsit quidem mihi voluntas: sed præstandi facultatem non invenio. Hinc sæpè multa benè facere statuo: sed quia deest divinus favor, qui infirmitatem meam adjuvet, fit ut vel ob levem repugnantiam resi-

resiliam ac defetiscar. Hinc fit ut perfectionis v am agnoscam equidem, & quid sit officii mei satis perspicuè videam: sed meæ labis pondere pressus ad perfectiora non assurgam. O quàm mihi necessaria est, Domine, tua gratia, tum ad inchoandum bonum, tum ad progrediendum atque perficiendum, nam neque sine ea quicquam possum, & eadem me confirmante, omnia in te possum, ô verè cœlestis gratia, sine qua nulla hominis merita, nulla naturæ dona ullo in pretio sunt habenda. Nihil artes, divitiæ, nihil pulchritudo, aut fortitudo, nihil ingenium aut eloquentia apud te momenti habent, *Domine*, sine gratia, nam naturæ quidem dona bonis cum malis sunt communia, at gratia donum est electorum proprium, qua præditi æterna vita digni habentur, denique tanti est, ut sine ea nec vaticinandi donum, nec miraculorum effectio, nec abstrusissima rerum arcanarum perspicientia, ullius sit pretii: quin neque fides, neque spes, neque virtutes cæteræ tibi sine charitate & gratia acceptæ sunt. O beata gratia, quæ spiritu pauperem, virtutibus divitem facis: eademque bonis divitem reddis animo summissum. Veni, descende ad me, reple me manè consolatione tua, ne me præ mentis lassitudine ac jejunitate deficiat animus. Quæso te, Domine, dignare me tua gratia: ea enim mihi satis est, quamvis cæteris quæ natura cupit, non impetratis. Ea, inquam, mihi si adsit,

sit, nullius tentationis, nu'liuscalamitatis malum metuam. Hæc mihi fortitudo est: hæc eadem universis & hostibus potentior, & sapientibus sapientior est. Magistra est veritatis, doctrix disciplinæ, lumen animi, angorum solamen, tristitiæ fugatrix, timoris sublatrix, nutrix religionis, parens lachrymarum. Denique sine ea quid ego sum nisi aridum lignum, & stirps inutilis atque abjicienda? Hæc igitur tua gratia, Domine, me semper & antecedat & sequatur, efficiatque ut rectè factis perpetuò incumbam, per Jesum Christum filium tuum. Amen.

Nos ipsos abnegare Christumque per crucem imitari debemus.

CAP. LXI.

NAte quantum à teipso discesseris, tantum ad me transieris. Quemadmodum nihil foris concupiscere interiorem pacem parit, sic seipsum interim relinquere, hominem Deo conjungit. Volo te discere perfectam abnegationem tui in voluntate mea, sine ulla contradictione & querela. Sequere me: ego sum via, veritas, & vita. Sine via non ambulatur, sine veritate nescitur, sine vita non vivitur. Ego sum via qua incedere, veritas cui credere, vita quam sperare debes. Ego sum via inviolabilis, veritas nunquam fallens, vita infinita. Ego sum via rectissima, veritas suprema, vita vera

vera beata, increata. In via mea si perseveraveris, veritatem cognosces, teque veritas ita liberabit, ut æternam vitam consequare. Vitam si vis adipisci, præceptis obedito. Veritatem si nosse vis, mihi credito. Perfectus fieri si vis, omnia vendito. Meus discipulus esse si vis, teipsum abnegato. Beatam vitam consequi si vis, præsentem vitam contemnito. In cœlo si vis extolli, in terris teipsum deprimito. Mecum regnare si vis, mecum crucem portato. Soli enim crucis servi beatitudinis, veræ beatæque lucis viam inveniunt. S. Domine Jesu Christe, quandoquidem arcta mundoque invisa est via tua, fac ut ego tecum mundum despiciam. Neque enim major est domino servus, neque magistro superior discipulus. Exerceatur servus tuus in via tua, postquam ibi mihi salus est veraque sanctitas. Extra eam quicquid ego vel lego vel audio, id me planè non recreat aut delectat. D. Nate postquam ista omnia & legisti, & scis, beatus eris, ea si præstiteris. Præcepta mea qui & tenet & exequitur, is me amat, & egó vicissim eum amabo, meque ei patefaciam, efficiamque ut mecum sedeat in regno patris mei. S. Domine effice igitur ut ista mihi contingant, quæ tu dixisti & promisisti. Crucem ego de manu tua accepi: eam ad mortem usque perferam, quemadmodum tu mihi injunxisti. Certè veri Christiani vita crux est: sed hac via i-

tur

tur in paradiſum: retrocedere, aut cœpto deſiſtere non licet.

Eia fratres, pergamus unà: aderit nobis Jeſus. Propter Jeſum crucem hanc ſuſcepimus, propter Jeſum in cruce perſeverèmus. Erit nobis idem auditor, qui & dux eſt, & anteit. En ante nos ingreditur rex noſter pro nobis pugnaturus. Sequamur viriliter: nemo terrore percellatur: ſimus parati fortiter in bello mori: neve à cruce refugiendo, gloriæ noſtræ maculam inuramus.

Ne nimium dejiciatur homo, ſi quando in aliquod delictum lapſus eſt.

CAP. LXII.

NAte magis mihi placet patientia, animique ſummiſſio in rebus adverſis, quàm multum ſolatium & religio in ſecundis. Cur tantula re contra te dicta cruciaris? quæ etiamſi major eſſet, commoveri non deberes. Noli iſtud curare: nec primum nec novum eſt, nec ultimum erit, ſi diutiùs vixeris. Satis tu virilis es, quamdiu nihil occurrit adverſi: benè etiam conſulis cæteris, eoſque verbis confirmare noſti: ſed cùm tibi pro foribus adeſt repentina calamitas, & conſilio & fortitudine deficeris. Animadverte quanta ſit tua fragilitas, quam ſæpiùs experiris in parvis caſibus. Atqui & iſta & cætera iſtis ſimilia tibi ſalutaria ſunt. Abjice iſta ex animo tuo, ſicuti faciendum eſſe noſti: quòd

quòd si te tangunt, da operam ne vel dejiciant, vel diu distineant: eaque si cum gaudio non potes, saltem patienter ferto. Quòd si talia mino libenter audis, indignationemque sentis, reprime te, néve aliquid ex ore tuo prodire patere, unde parvuli offendantur. Ita fiet ut & mox sedetur ista commotio, & animi dolor reverso Dei favore dulcescat. Vivo adhuc ego, inquit Dominus, adjuvare te paratus, & plus solito consolari, si in me confisus religiosè invocaveris. Esto æquiore animo, & ad majorem tolerantiam accingere. Non ideò despondendum est, si te sæpiùs affligi, graviterq; tentari vides. Homo es, non Deus: caro, non angelus. Tune possis semper in eodem virtutis statu manere? cùm & angelo in cœlo, & primo homini in paradiso defuerit, quippe non diu constiterint. Ego is sum qui & mœrentes erigam sospitate, & eos qui suam infirmitatem agnoscunt, ad meam eveham dignitatem. S. Domine, ago tuis dictis gratias, mihi melle mellisque favo dulcioribus. Quid facerem in tantis calamitatibus & angoribus, nisi tu me sancta ista oratione confirmares? Dummodò tandem ad portum salutis perveniam, quid refert quæ & quanta patiar? Da finem bonum: da felicem ex hac vita discessum: memento mei, mi Deus, meque recta via in regnum tuum dirige, Amen.

De altioribus rebus, occultisque Dei judiciis non scrutandis.

CAP. LXIII.

NAte de arduis rebus, occultisque Dei judiciis caveto ne disputes, cur hic ita derelinquatur, ille tanto favore augeatur: hic usque adeò crucietur, ille extollatur. Ista humanum captum excedunt, nec ad pervestigandum divinum consilium ulla ratio aut disputatio satis est idonea. Igitur si quando ista tibi suggerit hostis, aut etiam curiosi quidam sciscitantur homines, respondeto illud vatis: Justus es, Domine, rectumque est tuum judicium, itemque illud: Judicia Domini vera, & æquitate apta sunt; metuenda sunt, non discutienda mea judicia, utpote quæ humanum captum excedant. Ne de sanctorum quidem meritis quærere aut disputare velis, quis cæteris sanctior aut in cœlesti regno major fuerit. Hæc enim sæpè lites & contentiones gignunt inutiles: superbiam quoque & ambitionem alunt, unde invidiæ & dissensiones oriuntur, dum alius alium cæteris sanctiorem esse superbè contendit. Harum rerum discendi cupiditas & investigatio nullum fructum affert: quinimò sanctis displicet. Neque enim dissensionis ego, sed pacis Deus sum, quæ pax in vera modestia, non in arrogantia sita est. Nonnulli charitatis studio in hos quàm illos sunt propensiores: sed id humano

potiùs quàm divino affectu faciunt. Ego is sum qui sanctos omnes condidi, qui eosdem dotavi, gloriaque affeci: ego singulorum merita novi, ego illos suavissimis muneribus provocavi: ego amandos ante omnem ævi seriem præscivi: ego eos ex mundo, non ipsi me elegerunt: ego meo favore vocavi, misericordia attraxi: ego eos per varias tentationes perduxi, præclarisque consolationibus perfudi: ego eis perseverantiam dedi, eorumque patientiam coronavi: ego & primum & novissimum novi: ego omnes incredibili amore complector: ego in omnibus sanctis meis laudandus, & in singulis supra omnia celebrandus atque honorandus, quos à me destinatos tam gloriosè evexerim, nullis eorum meritis antegressis. Itaque qui vel minimum meorum contemnit, is ne magnum quidem honorat, quippe cùm parvos æquè ac magnos ego idem fecerim, ut qui ulli sanctorum derogat, idem & mihi & omnibus cœlestis regni consortibus deroget. Omnes enim unum sunt charitatis vinculo, idem sentientes, idem volentes, simulque omnes mutuo se amore prosequentes. Quinimò (quod multò altius est) plus me quàm se suaque merita diligunt: nam supra se rapti, & extra sui amorem tracti toti in amorem mei pergunt, inque ejus fruitione conquiescunt, ita ut nihil eos evertere aut deprimere queat, quippe qui æterna veritate pleni, igne ardeant charitatis inextinctæ. Desinant

nant igitur carnales homines de sanctorum statu disserere, qui non nisi privata gaudia diligere sciunt. Multi adhuc naturali affectu, & humano amore in hos aut illos trahuntur: ac quomodo in inferioribus animati sunt, ita & de cœlestibus imaginantur. Enimverò dici non potest, quanto inter sese distent discrimine, quæ imperfecti cogitant, & quæ divinitus illuminati homines desuper sibi patefacta speculantur. Quamobrem cave, nate, ne ea curiosiùs tractes, quæ ingenii tui captum excedunt: sed in id potiùs incumbe, ut vel minimus in regno Dei inveniaris. Jam verò si quis sciret, quinam in regno cœlesti cæteris sanctiores aut majores habeantur, quid ei prodesset ejꝰ rei notitia nisi se mihi tantò magis submitteret, & in majorem nominis mei laudem exsurgeret? Multò acceptiorem rem Dei facit, qui de suorum peccatorum magnitudine, virtutumque exiguitate cogitat, ac quàm longè à sanctorum perfectione distet, quàm qui de sanctorum magnitudine aut parvitate disputat. Non gloriantur illi de suis meritis, quippe qui sibi nihil bonitatis adscribunt, sed mihi omnia accepta ferunt, utpote qui eis omnia pro immensa mea charitate donaverim. Et quidem tanto amore divinitatis, tantaque lætitia circumfluunt, ut nihil eis gloriæ, nihil felicitatis desit. Omnes sancti quantò gloria sublimiores, tantò modestiores, mihique & viciniores & chariores sunt. Atque

hanc ob causam scriptum est illud, eos coronas suas ante Deum abjecisse, & prono coram agno vultu, adorasse viventem in omnia secula. Quærunt multi quisnam sit in regno Dei maximus, ignari an ipsi in minimorum numero sint habendi. In cœlo vel minimum esse magnum est, ubi omnes magni sunt: omnes enim filii Dei & vocabuntur & erunt. Minimus in mille propagabitur, & qui centenarius pœnas dabit, juvenis morietur. Cùm enim quærerent discipuli, quisnam esset in regno cælesti maximus, hoc audivere responsum: Nisi mutati fueritis & parvulorum similes evaseritis, non intrabitis in regnum cœleste. Itaque quisquis sese instar hujus pueri depresserit, is erit in regno cœlesti maximus. Væ eis qui cum parvulis submittere sese dedignantur: nam humilior est regni cœlestis janua, quàm ut per eam intrare possint. Væ & divitibus qui suas habent consolationes: nam pauperibus in Dei regnum ingressis, ipsi foris stabunt ejulantes. Gaudete humiles: exultate pauperes: nam vestrum est regnum Dei, si tamen veritati obtemperatis.

Omnem spem & fiduciam in solum Deum esse defigendam.

CAP. LXIV.

Domine in quonam mihi sita est in hac vita fiducia: aut quidnam mihi maximo solatio est ex omnibus rebus quæ usquam sub cœlo con-

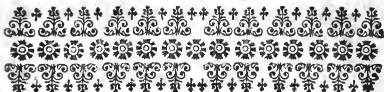
constant? Nonne tu Domine mi Deus, immensa prædite misericordia? Quando mihi vel sine te benè, vel te præsente malè fuit? Equidem propter te pauper quàm sine te dives esse malo: potiùsque tecum in terra peregrinari quàm sine te cælum possidere. Ubi tu es, ibi cœlum est: rursumque ubi tu non es, ibi mors & orcus est. Tu mihi in desiderio es, ideòque ad te gemere, clamare, orare necesse habeo. Nulli denique plenè possum confidere, qui mihi in meis necessitatibus oportunè auxilietur, nisi tibi soli Deo meo: tu mea spes, tu fiducia, tu consolator, & in omnibus fidelissimus. Omnes suis rebus student: tu nihil nisi salutem profectumque meum expetis, mihique omnia in bonum convertis. Quòd verò variis me tentationibus & casibus objicis, id omne ad utilitatem meam constituis, mille modis tibi dilectos explorare solitus, qua quidem in exploratione non minùs diligi debes, & laudari, quàm si me cælestibus consolationibus repleres. In te ergò, domine Deus, spem omnem perfugiumque mihi colloco: in te calamitates omnes, angoresq; meos constituo: nam extra te quicquid conspicio, id omne infirmum & instabile invenio. Siquidem nec amici prodesse nec fortes opem ferre queunt, nec prudentes utile dare consilium, nec doctorum libri consolari, nec ulla opum copia liberare, nec abditus locus tutari, nisi tu ipse adsis, adjuves, confirmes, consoleris,

instruas,& custodias. Etenim omnia quæ videntur ad pacem ac felicitatem consequendam pertinere, te absente nihil sunt, nihilque felicitatis re vera afferunt. Itaque omnium bonorum finis, & vitæ culmen, & omnis orationis profundum tu es, & in te supra omnia spem habere, validissimum est solatium cultorum tuorum. In te conjectos habeo oculos: tibi confido, mi Deus, misericordiæ pater. Felicita, sanctamque effice animam meam cœlesti felicitate, ut ea fiat tua sancta habitatio, & sedes æternæ gloriæ, nihilque in templo tuo sordium inveniatur, quod oculos tuæ majestatis offendat. Pro tuæ bonitatis magnitudine, misericordiæque multitudine respice me, & preces exaudi inopis servi tui, procul exulantis in regione ferali. Protege & conserva animam servuli tui, inter tot mortalis vitæ discrimina, meque ductu favoris tui dirige per viam pacis, in patriam sempiternæ claritatis.

FINIS LIBRI TERTII.

NB. Librum quartum, in Castellionis Editionibus hactenus desideratum, nunc subjungere placuit, & quidem ex recensione Hereberti Rosweidi Soc. Jesu.

THO-

THOMAE A KEMPIS
CANONICI REGULARIS Ordinis S. AUGUSTINI
DE
IMITATIONE CHRISTI
LIBER QUARTUS.
DE SACRAMENTO EUCHARISTIAE.

Devota exhortatio, ad sacram Communionem.

VOX CHRISTI.

VEnite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos, dicit Dominus. Panis, quem ego dabo, caro mea est, pro mundi vita. Accipite & comedite, hoc est Corpus meum, quod pro vobis traditur: Hoc facite in meam commemorationem. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo.

Verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt.

CAP. I.

Cum quanta reverentia Christus sit suscipiendus

VOX DISCIPULI.

HÆc sunt verba tua Christe, veritas æterna, quamvis non uno tempore prolata, nec uno in loco conscripta. Quia ergò tua sunt, & vera, gratanter mihi & fideliter cuncta sunt accipienda. Tua sunt, & tu ea protulisti: & mea quoque sunt, quia pro salute mea ea edidisti. Libenter suscipio ea ex ore tuo, ut arctiùs inserantur cordi meo. Excitant me verba tantæ pietatis, plena dulcedinis & dilectionis. Sed terrent me delicta propria: & ad capienda tanta mysteria, me reverberat impura conscientia. Provocat me dulcedo verborum tuorum, sed onerat me multitudo vitiorum meorum.

2. Jubes, ut fiducialiter ad te accedam, si tecum velim habere partem: & ut immortalitatis accipiam alimoniam, si æternam cupiam obtinere vitam & gloriam. Venite, inquis, ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. O dulce & amicabile verbum in aure peccatoris, quòd tu, Domine Deus meus, egenum & pauperem invitas, ad communionem tui sanctissimi Corporis. Sed quis ego sum, Domine, ut ad te præsumam accedere? Ecce, cœli cœ-

li cœlorum te non capiunt, & tu dicis: Venite ad me omnes.

3. Quid sibi vult ista piissima dignatio, & tam amicabilis invitatio? Quomodo ausus ero venire, qui nihil boni mihi conscius sum, unde possim præsumere? Quomodo te introducam in domum meam, qui sæpiùs offendi benignissimam faciem tuam? Reverentur Angeli & Archangeli, metuunt Sancti & justi,& tu dicis: Venite ad me omnes? Nisi tu Domine hoc diceres, quis verum esse crederet? Et nisi tu juberes, quis accedere attentaret? Ecce, Noe vir justus in arcæ fabrica centum annis laboravit, ut cum paucis salvaretur: & ego quomodo me potero una hora præparare, ut mundi fabricatorem cum reverentia sumam?

4. Moyses famulus tuus magnus, & specialis amicus tuus, arcam ex lignis imputribilibus fecit, quam & mundissimo vestivit auro, ut tabulas Legis in ea reponeret: & ego putrida creatura, audebo te conditorem legis, ac vitæ datorem, tam facilè suscipere? Salomon sapientissimus Regum Israel, templum magnificum septem annis, in laudem nominis tui ædificavit: & octo diebus festum dedicationis ejus celebravit: mille hostias pacificas obtulit: & arcam fœderis in clangore buccinæ & jubilo in locum sibi præparatum solenniter collocavit. Et ego infelix & pauperrimus hominum, quomodo te in domum meam introducam, qui vix medi-

am expendere devotè novi horam ? & utinam vel semel dignè ferè mediam!

5. O mi Deus, quantum illi, ad placendum tibi, agere studuerunt! Heu, quàm pusillum est, quod ago! quàm breve expleo tempus, cùm me ad communicandum dispono! Raró totus collectus, rarissimè ab omni distractione purgatus. Et certè in tua salutari Deitatis præsentia, nulla deberet occurrere indecens cogitatio, nulla etiam occupare creatura: quia non Angelum, sed Angelorum Dominum, susccepturus sum hospitio.

6. Est tamen valdè magna distantia, inter arcam fœderis cum suis reliquiis, & mundissimum Corpus tuum cum suis ineffabilibus virtutibus: inter legalia illa sacrificia futurorum præfigurativa: & veram tui Corporis hostiam, omnium antiquorum sacrificiórum completivam. Quare igitur non magis ad tuam venerabilem inardesco præsentiam? Cur non majore me præparo sollicitudine, ad tua sancta sumenda: quando illi antiqui sancti Patriarchæ & Prophetæ, Reges quoque & Principes, cum universo populo, tantum devotionis demonstrarunt affectum, erga cultum divinum?

7. Saltavit devotissimus Rex *David* coram arca Dei totis viribus, recolens beneficia olim indulta Patribus: fecit diversi generis organa, psalmos edidit, & cantari instituit cum lætitia, cecinit & ipse frequenter in cithara, Spiritus

ritus Sancti afflatus gratia : docuit populum Israel toto corde Deum laudare, & ore consono diebus singulis benedicere & prædicare. Si tanta agebatur tunc devotio, ac divinæ laudis exstitit recordatio coram arca testamenti, quanta nunc mihi, & omni populo Christiano, habenda est reverentia & devotio, in præsentia Sacramenti, in sumptione excellentissimi Corporis Christi?

8. Currunt multi ad diversa loca, pro visitandis reliquiis Sanctorum: & mirantur auditis gestis eorum, ampla ædificia templorum inspiciunt, & osculantur sericis & auro involuta sacra ossa ipsorum. Et ecce, tu præsens es hic apud me in altari, Deus meus, Sanctus sanctorum, creator omnium, & Dominus Angelorum. Sæpè in talibus videndis curiositas est hominum, & novitas invisorum, & modicus reportatur emendationis fructus : maximè ubi est tam levis, sine vera contritione, discursus. Hic autem in Sacramento altaris, totus præsens es, Deus meus, homo Christus Jesus : ubi & copiosus percipitur æternæ salutis fructus, quotiescunque fueris dignè ac devotè susceptus. Ad istud verò non trahit levitas aliqua, nec curiositas aut sensualitas: sed firma fides, devota spes, & sincera charitas.

9. O invisibilis conditor mundi Deus, quàm mirabiliter agis nobiscum? quàm suaviter & gratiosè cum electis tuis disponis, quibus temet-

temetipsum in Sacramento sumendum proponis! Hoc namque omnem intellectum superat: hoc specialiter devotorum corda trahit, & accendit affectum. Ipsi enim veri fideles tui, qui totam vitam suam ad emendationem disponunt, ex hoc dignissimo Sacramento, magnam devotionis gratiam, & virtutis amorem, frequenter recipiunt.

10. O admirabilis & abscondita gratia Sacramenti, quam nôrunt tantùm Christi fideles! Infideles autem, & peccatis servientes, experiri non possunt. In hoc Sacramento confertur Spiritualis gratia, & reparatur in anima virtus amissa: & per peccatum deformata, redit pulchritudo. Tanta est aliquando hæc gratia, ut ex plenitudine collatæ devotionis, non tantùm mens, sed & debile corpus, vires sibi præstitas sentiat ampliores.

11. Dolendum tamen valdè & miserandum super tepiditate & negligentia nostra, quòd non majore affectione trahimur ad Christum sumendum: in quo tota spes salvandorum consistit, & meritum. Ipse enim est sanctificatio nostra, & redemptio: ipse consolatio viatorum, & Sanctorum æterna fruitio. Dolendum itaque valdè, quòd multi tam parùm hoc salutare mysterium advertunt, quod cœlum lætificat, & mundum conservat universum. Heu cœcitas, & duritia cordis humani, tam ineffabile donum non magis attendere, & ex quo-

quotidiano ufu, etiam ad inadvertentiam defluere!

12. Si enim hoc fanctiffimum Sacramentum, in uno tantùm celebraretur loco, & ab uno tantùm confecraretur facerdote in mundo: quanto putas defiderio ad illum locum, & ad talem Dei facerdotem, homines afficerentur, ut divina myfteria celebrari viderent? Nunc autem multi facti funt facerdotes, & in multis locis offertur Chriftus: ut tanto major appareat gratia, & dilectio Dei ad hominem, quanto latiùs eft facra Communio diffufa per orbem. Gratias tibi JESU bone, paftor æterne, qui nos pauperes & exules dignatus es pretiofo Corpore & Sanguine tuo reficere: & ad hæc myfteria percipienda, etiam proprii oris tui alloquio invitare dicendo: Venite àd me omnes, qui laboratis & onerati eftis, & ego reficiam vos.

CAP. II.

Quòd magna bonitas & charitas Dei, in Sacramento, homini exhibetur.

VOX DISCIPULI.

SUper bonitate tua, & magna mifericordia tua Domine confifus, accedo æger ad Salvatorem, efuriens & fitiens ad fontem vitæ, egenus ad Regem cœli, fervus ad Dominum, creatura ad Creatorem, defolatus ad meum pium confolatorem. Sed unde hoc mihi, ut venias ad me? Quis ego fum, ut præftes mihi teipfum?

Quo-

Quomodo audet peccator coram te apparere? & tu quomodo dignaris ad peccatorem venire? Tu nosti servum tuum, & scis quia nil boni in se habet, unde hoc illi præstes. Confiteor igitur vilitatem meam, agnosco tuam bonitatem, laudo pietatem, & gratias ago propter nimiam charitatem. Propter temetipsum enim hoc facis, non propter mea merita: ut bonitas tua magis innotescat, charitas amplior ingeratur, & humilitas perfectiùs commendetur. Quia ergò tibi hoc placet, & tu sic fieri jussisti, placet & mihi dignatio tua, & utinam iniquitas mea non obsistat.

2. O dulcissime & benignissime Jesu, quanta tibi reverentia & gratiarum actio cum perpetua laude, pro susceptione sacri Corporis tui debetur, cujus dignitatem nullus hominum explicare potens invenitur! Sed quid cogitabo in hac Communione, in accessu ad Dominum meum, quem debitè venerari nequeo, & tamen devotè suscipere desidero? Quid cogitabo melius & salubrius, nisi meipsum totaliter humiliando coram te, & tuam infinitam bonitatem exaltando supra me? Laudo te, Deus meus, & exalto in æternum: Despicio me, & subjicio tibi, in profundum vilitatis meæ.

3. Ecce tu Sanctus sanctorum, & ego sordes peccatorum. Ecce tu inclinas te ad me, qui non sum dignus ad te respicere. Ecce tu venis ad me, tu vis esse mecum, tu invitas ad convivi-

vivium tuum. Tu mihi dare vis cœleſtem cibum, & panem Angelorum ad manducandum: non alium ſanè, quàm teipſum, panem vivum, qui de cœlo deſcendiſti, & das vitam mundo.

4. Ecce, unde dilectio procedit, qualis dignatio illuceſcit, quàm magnæ gratiarum actiones & laudes tibi pro his debentur. O quàm ſalutare & utile conſilium tuum, cùm iſtud inſtituiſti! quàm ſuave & jucundum convivium, cùm teipſum in cibum donaſti! O quàm admirabilis operatio tua Domine! quàm potens virtus tua! quàm ineffabilis veritas tua! Dixiſti enim, & facta ſunt omnia: & hoc factum eſt, quod ipſe juſſiſti.

5. Mira res, & fide digna, ac humanum vincens intellectum: quòd tu, Domine Deus meus, verus Deus & homo, ſub modica ſpecie panis & vini, integer contineris, & ſine conſumptione à ſumente manducaris. Tu Domine univerſorum, qui nullius habes indigentiam, voluiſti per Sacramentum tuum habitare in nobis: conſerva cor meum, & corpus immaculatum: ut læta & pura conſcientia, ſæpiùs tua valeam celebrare myſteria, & ad meam perpetuam accipere ſalutem: quæ ad tuum præcipuè honorem, & memoriale perenne, ſanxiſti & inſtituiſti.

6. Lætare anima mea, & gratias age Deo, pro tam nobili munere & ſolatio ſingulari, in hac lachrymarum valle, tibi relicto. Nam quo-

quoties hoc mysterium recolis, & Christi Corpus accipis: toties tuæ redemptionis opus agis, & particeps omnium meritorum Christi efficeris. Charitas etenim Christi nunquam minuitur, & magnitudo propitiationis ejus nunquam exhauritur. Ideò nova semper mentis renovatione ad hoc disponere te debes, & magnum salutis mysterium attentâ consideratione pensare. Ita magnum, novum & jucundum tibi videri debet, cùm celebras, aut Missam audis: ac si eodem die Christus primùm in uterum Virginis descendens, homo factus esset: aut in cruce pendens, pro salute hominum pateretur & moreretur.

CAP. III.

Quòd utile sit, sæpè communicare.

VOX DISCIPULI.

Ecce, ego ad te venio Domine, ut benè mihi sit ex munere tuo, & lætificer in convivio sancto tuo, quod parasti in dulcedine tua pauperi Deus. Ecce, in te est totum, quod desiderare possum & debeo: tu salus mea, & redemptio, spes & fortitudo, decus & gloria. Lætifica ergò hodiè animam servi tui, quoniam ad te Domine Jesu animam meam levavi. Desidero te nunc devotè ac reverenter suscipere, cupio te in domum meam inducere, quatenus cum Zachæo merear à te benedici, ac inter filios Abrahæ computari. Anima mea Corpus tuum

tuum concupiscit, cor meum tecum uniri desiderat.

2. Trade te mihi, & sufficit. Nam præter te nulla consolatio valet. Sine te esse nequeo, & sine visitatione tua vivere non valeo. Ideòque oportet me frequenter ad te accedere, & in remedium salutis meæ recipere: ne fortè deficiam in via, si fuero cœlesti fraudatus alimonia. Sic enim tu misericordissime Jesu, prædicans populis, & varios curans languores, aliquando dixisti: nolo eos jejunos dimittere in domum suam, ne deficiant in via. Age igitur hoc mecum modo, qui re pro fidelium consolatione in Sacramento reliquisti. Tu es enim suavis refectio animæ, & qui te dignè manducaverit, particeps & hæres erit æternæ gloriæ. Necessarium quidem mihi est, qui tam sæpè labor, & pecco, tam citò torpesco & deficio; ut per frequentes orationes & confessiones, ac sacram Corporis tui perceptionem, me renovem, mundem, & accendam; ne fortè diutiùs abstinendo, à sancto proposito defluam.

3. Proni enim sunt sensus hominis ad malum, ab adolescentia sua, & nisi succurrat divina medicina, labitur homo mox ad pejora. Retrahit ergò sancta Communio à malo, & confortat in bono. Si enim modò tam sæpè negligens sum & tepidus, quando communico aut celebro; quid fieret, si medelam non sumerem, & tam grande juvamen non quærerem? Et licet

omni die non ſim aptus, nec ad celebrandum benè diſpoſitus; dabo tamen operàm, congruis temporibus divina percipere myſteria, ac tantæ gratiæ participem me præbere. Nam hæc eſt una principalis fidelis animæ conſolatio, quamdiu peregrinatur à te in mortali corpore, ut ſæpiùs memor Dei ſui, dilectum ſuum devota ſuſcipiat mente.

4. O mira circa nos tuæ pietatis dignatio, quòd tu Domine Deus, creator & vivificator omnium ſpirituum, ad pauperculam dignaris venire animam, & cum tota divinitate tua ac humanitate, ejus impinguare eſuriem! O felix mens, & beata anima, quæ te Dominum Deum ſuum meretur devotè ſuſcipere, & in tui ſuſceptione ſpirituali gaudio repleri! O quàm magnum ſuſcipit Dominum, quàm dilectum inducit hoſpitem, quàm jucundum recipit ſocium, quàm fidelem acceptat amicum, quàm ſpecioſum & nobilem amplectitur ſponſum præ omnibus dilectis, & ſuper omnia deſiderabilia amandum. Sileant à facie tua (dulciſſime dilecte meus) cœlum & terra, & omnis ornatus eorum; quoniam quicquid laudis habent ac decoris, ex dignatione tuæ eſt largitatis, nec ad decorem tui pervenient nominis, cujus ſapientiæ non eſt numerus.

CAP. IV.

CAP. IV.

Quòd multa bona præstantur devotè communicantibus.

VOX DISCIPULI.

DOmine Deus meus, prævenisti servum tuum in benedictionibus dulcedinis tuæ, ut ad tuum magnificum Sacramentum, dignè ac devotè merear accedere. Excita cor meum in te, & à gravi torpore exue me. Visita me in salutari tuo, ad gustandum in Spiritu suavitatem tuam, quæ in hoc Sacramento tanquam in fonte, plenariè latet. Illumina quoque oculos meos, ad intuendum tantum mysterium : & ad credendum illud indubitata fide, me robora. Est enim operatio tua, non humana potentia: tua sacra institutio, non hominis adinventio. Non enim ad hæc capienda & intelligenda aliquis idoneus per se reperitur, quæ angelicam etiam subtilitatem transcendunt. Quid ergò ego peccator indignus, terra & cinis, de tam alto sacro secreto potero investigare & capere?

2. Domine, in simplicitate cordis mei, in bona firma fide, & in tua jussione, ad te cum spe ac reverentia accedo: & verè credo, quia tu præsens es hic in Sacramento, Deus & homo. Vis ergo, ut te suscipiam, & meipsum tibi in charitate uniam. Unde tuam precor clementiam, & specialem ad hoc imploro mihi donari gratiam; ut totus in te liquefiam & amore per-

 fluam,

fluam, atque de nullà aliena consolatione amplius me intromittam. Est enim hoc altissimum & dignissimum Sacramentum; salus animæ & corporis, medicina omnis spiritualis languoris: in quo vitia mea curantur, passiones frenantur, tentationes vincuntur aut minuuntur: gratia major infunditur, virtus incepta augetur, firmatur fides, spes roboratur, & charitas ignescit ac dilatatur.

3. Multa namque bona largitus es, & adhuc sæpius largiris in Sacramento, dilectis tuis devotè communicantibus, Deus meus, susceptor animæ meæ, reparator infirmitatis humanæ, & totius dator consolationis internæ. Nam multam ipsis consolationem, adversus variam tribulationem infundis, & de imo dejectionis propriæ ad spem tuæ protectionis erigis, atque nova quadam gratia eos intus recreas, & illustras, ut qui anxii primùm & sine affectione, se ante Communionem senserant: postea refecti cibo potuque cœlesti, in melius se mutatos inveniant. Quod idcircò cum electis tuis dispensanter agis, ut veraciter agnoscant, & patenter experiantur, quantum infirmitatis ex seipsis habeant, & quid bonitatis ac gratiæ ex te consequantur. Quia ex semetipsis frigidi, duri, & indevoti: ex te autem ferventes, alacres & devoti esse merentur. Quis enim ad fontem suavitatis humiliter accedens, non modicum suavitatis inde reportat? Aut quis juxta copiosum

sum ignem stans, non parum caloris inde percipit? Et tu fons es semper plenus & superabundans, ignis jugiter ardens & nunquam deficiens.

4. Unde si mihi non licet haurire de plenitudine fontis, nec usque ad satietatem potare, apponam tamen os meum ad foramen cœlestis fistulæ: ut saltem modicam inde guttulam capiam, ad refocillandam sitim meam, & non penitus exarescam. Et si necdum totus cœlestis & tam ignitus, ut Cherubim & Seraphim esse possum: conabor tamen devotioni insistere, & cor meum præparare, ut vel modicam divini incendii flammam, ex humili sumptione vivifici Sacramenti conquiram. Quicquid autem mihi deest Jesu bone, Salvator sanctissime, tu pro me supple benignè ac gratiosè, qui omnes ad te dignatus es vocare, dicens: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.

5. Ego quidem laboro in sudore vultus mei, dolore cordis torqueor, peccatis oneror, tentationibus inquietor, multis malis passionibus implicor & premor, & non est qui adjuvet, non est qui liberet, & salvum faciat, nisi tu Domine Deus salvator meus: cui committo me & omnia mea, ut me custodias, & perducas in vitam æternam. Suscipe me in laudem & gloriam nominis tui, qui Corpus tuum & Sangui-

nem, in cibum & potum mihi parasti. Præsta Domine Deus salutaris meus, ut cum frequentatione mysterii tui, crescat meæ devotionis affectus.

CAP. V.

De dignitate Sacramenti, & statu Sacerdotali.

VOX DILECTI.

SI haberes angelicam puritatem, & sancti Joannis Baptistæ sanctitatem: non esses dignus, hoc Sacramentum accipere, nec tractare. Non enim hoc meritis debetur hominum, quòd homo consecret & tractet Christi Sacramentum, & sumat in cibum panem Angelorum. Grande mysterium, & magna dignitas Sacerdotum: quibus datum est, quod Angelis non est concessum. Soli namque Sacerdotes ritè in Ecclesia ordinati, potestatem habent celebrandi, & Corpus Christi consecrandi. Sacerdos quidem minister est *Dei*, utens verbo Dei, per jussionem & institutionem Dei: Deus autem ibi principalis est auctor, & invisibilis operator, cui subest omne, quod voluerit, & paret omne quod jusserit.

2. Plus ergò credere debes Deo omnipotenti, in hoc excellentissimo Sacramento, quàm proprio sensui, aut alicui signo visibili. Ideòque cum timore & reverentia ad hoc opus est accedendum. Attende tibi, & vide cujus ministe-

nifterium tibi traditum eft, per impofitionem manus Epifcopi. Ecce, Sacerdos factus es, & ad celebrandum confecratus, vide nunc, ut fideliter & devotè, in fuo tempore, Deo facrificium offeras, & teipfum irreprehenfibilem exhibeas. Non alleviafti onus tuum, fed arctiori jam alligatus es vinculo difciplinæ, & ad maiorem teneris perfectionem fanctitatis. Sacerdos omnibus virtutibus debet effe ornatus, & aliis bonæ vitæ exemplum præbere. Ejus converfatio, non cum popularibus & communibus hominum viis, fed cum Angelis in cœlo, aut cum perfectis viris in terra.

3. Sacerdos facris veftibus indutus, Chrifti vices gerit; ut Deum pro fe & pro omni populo, fuppliciter & humiliter roget. Habet ante fe & retrò Dominicæ crucis fignum, ad memorandam jugiter Chrifti paffionem: Ante fe crucem in cafula portat, ut Chrifti veftigia diligenter infpiciat, & fequi ferventer ftudeat. Poft fe cruce fignatus eft, ut adverfa quælibet ab aliis illata, clementer pro Deo toleret. Ante fe crucem gerit, ut propria peccata lugeat. Poft fe, ut aliorum etiam commiffa per compaffionem defleat, & fe medium inter Deum & peccatorem conftitutum effe fciat: nec ab oratione, & oblatione fancta torpefcat, donec gratiam & mifericordiam impetrare mereatur. Quando Sacerdos celebrat, Deum honorat, Angelos lætificat, Ecclefiam ædificat, vivos adjuvat, defunctis

ctis requiem præstat, & sese omnium bonorum participem efficit.

CAP. VI.

Interrogatio de exercitio, ante Communionem.

VOX DISCIPULI.

Cùm tuam dignitatem, Domine, & meam vilitatem penso, valde contremisco, & in me ipso confundor. Si enim non accedo, vitam fugio: & si indignè me ingessero, offensam incurro. Quid ergò faciam, Deus meus, auxiliator meus, & consiliator in necessitatibus?

2. Tu doce me viam rectam. Propone breve aliquod exercitium, sacræ Communioni congruum. Utile est enim scire, qualiter scilicet devotè ac reverenter tibi præparare debeam cor meum, ad recipiendum salubriter tuum Sacramentum, seu etiam celebrandum tam magnum & divinum sacrificium.

CAP. VII.

De discussione propria conscientiæ, & emendationis proposito.

VOX DILECTI.

Super omnia, cum summa humilitate cordis & supplici reverentia, cum plena fide & pia intentione honoris Dei, ad hoc Sacramentum celebrandum, tractandum & sumendum, oportet Dei accedere Sacerdotem. Diligenter examina

mina conſcientiam tuam: & pro poſſe tuo, vera contritione & humili confeſſione, eam munda & clarifica: ita ut nil grave habeas, aut ſcias, quod te remordeat, & liberum acceſſum impediat. Habeas diſplicentiam omnium peccatorum tuorum in generali, & pro quotidianis exceſſibus magis in ſpeciali doleas & gemas. Et ſi tempus patitur, Deo in ſecreto cordis, cunctas confitere paſſionum tuarum miſerias.

2. Ingemiſce & dole, quòd adhuc ita carnalis ſis & mundanus: tam immortificatus à paſſionibus: tam plenus concupiſcentiarum motibus: tam incuſtoditus in ſenſibus exterioribus: tam ſæpè multis vanis phantaſiis implicatus: tam multùm inclinatus ad exteriora: tam negligens ad interiora: tam levis ad riſum & diſſolutionem: tam durus ad fletum & compunctionem: tam promptus ad laxiora & carnis commoda: tam ſegnis ad rigorem & fervorem: tam curioſus ad nova audienda & pulchra intuenda: tam remiſſus ad humilia & abjecta amplectenda: tam cupidus ad multa habenda: tam parcus ad dandum: tam tenax ad retinendum: tam inconſideratus in loquendo: tam incontinens in tacendo: tam incompoſitus in moribus: tam importunus in actibus: tam effuſus ſuper cibum: tam ſurdus ad Dei verbum: tam velox ad quietem: tam tardus ad laborem: tam vigilans ad fabulas: tam ſomnolentus ad vigilias ſacras: tam feſtinus ad

 finem:

finem: tam vagus ad attendendum: tam negligens in Horis persolvendis: tam tepidus in celebrando: tam aridus in communicando: tam citò distractus: tam raro plenè tibi collectus: tam subitò commotus ad iram: tam facilis ad alterius displicentiam: tam pronus ad judicandum: tam rigidus ad arguendum: tam lætus ad prospera: tam debilis in adversis: tam sæpè multa bona proponens, & modicum ad effectum perducens.

3. His & aliis defectibus tuis, cum dolore & magna displicentia propriæ infirmitatis confessis ac deploratis, firmum statue propositum semper emendandi vitam tuam, & in melius proficiendi. Deinde cum plena resignatione & integra voluntate, offer teipsum in honorem nominis mei, in ara cordis tui holocaustum perpetuum, corpus tuum scilicet & animam mihi fideliter committendo: quatenus & sic dignè merearis ad offerendum Deo sacrificium accedere, & Sacramentum Corporis mei salubriter suscipere.

4. Non est enim oblatio dignior, & satisfactio major pro peccatis diluendis, quàm seipsum purè & integrè, cum oblatione Corporis Christi in Missa & in Communione Deo offerre. Si fecerit homo, quod in se est, & verè pœnituerit: quotiescunque pro venia & gratia ad me accesserit, Vivo ego, dicit Dominus, qui nolo mortem peccatorum, sed ut magis converta-

vertatur & vivat: quoniam peccatorum suorum non recordabor amplius, sed cuncta sibi indulta erunt.

CAP. VIII.

De oblatione Christi in cruce & propria resignatione.

VOX DILECTI.

SIcut ego meipsum, expansis in cruce manibus, & nudo corpore, pro peccatis tuis Deo Patri sponte obtuli, ita ut nihil in me remaneret, quin totum in sacrificium divinæ placationis transiret: ita debes & tu temetipsum mihi voluntariè, in oblationem puram & sanctam, quotidiè in Missa, cum omnibus viribus & affectibus tuis, quanto intimiùs vales, offerre. Quid magis à te requiro, quàm ut te studeas mihi ex integro resignare? Quicquid præter teipsum das, nihil curo: quia non quæro datum tuum, sed te.

2. Sicut non sufficeret tibi omnibus habitis, præter me: ita nec mihi placere poterit, quicquid dederis, te non oblato. Offer mihi, & da te totum pro Deo, & erit accepta oblatio. Ecce, ego me totum obtuli Patri pro te; dedi etiam totum Corpus meum & Sanguinem in cibum, ut totus tuus essem, & tu meus permaneres. Si autem in teipso steteris, nec sponte te ad voluntatem meam obtuleris, non est plena oblatio, nec integra erit inter nos unio. Igitur omnia

omnia opera tua præcedere debet ſpontanea tui ipſius in manus Dei oblatio, ſi libertatem conſequi vis & gratiam. Ideò enim tam pauci illuminati, & liberi intus efficiuntur, quia ſeipſos ex toto abnegare neſciunt. Eſt firma ſententia mea: Niſi quis renunciaverit omnibus, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Tu ergò ſi optas meus eſſe diſcipulus, offer teipſum mihi, cùm omnibus affectibus tuis.

CAP. IX.

Quòd nos, & omnia noſtra, Deo debemus offerre, & pro omnibus orare.

VOX DISCIPULI.

DOmine, omnia tua ſunt, quæ in cœlo ſunt, & quæ in terra. Deſidero meipſum tibi in ſpontaneam oblationem offerre, & tuus perpetuò permanere. Domine, in ſimplicitate cordis mei, offero meipſum tibi hodiè in ſervum ſempiternum, in obſequium & in ſacrificium laudis perpetuæ. Suſcipe me, cum hac ſancta oblatione tui pretioſi Corporis, quam tibi hodiè in præſentia Angelorum, inviſibiliter aſſiſtentium, offero: ut ſit pro me, & pro cuncto populo tuo in ſalutem.

2. Domine, offero tibi omnia peccata & delicta mea, quæ commiſi coram te, & ſanctis Angelis tuis, à die quo primùm peccare potui usque ad horam hanc, ſuper placabili altari tuo: ut tu omnia pariter incendas & comburas igne cha-

charitatis tuæ, & deleas universas maculas peccatorum meorum, & conscientiam meam ab omni delicto emundes, & restituas mihi gratiam tuam, quam peccando amisi, omnia mihi plenè indulgendo, & in osculum pacis me misericorditer assumendo.

3. Quid possum agere pro peccatis meis, nisi humiliter ea confitendo & lamentando, & tuam propitiationem incessanter deprecando! Deprecor te, exaudi me propitius, ubi adsto coram te Deus meus. Omnia peccata mea mihi maximè displicent, nolo ea unquam amplius perpetrare: sed pro eis doleo & dolebo, quamdiu vixero, paratus pœnitentiam agere, & pro posse satisfacere. Dimitte mihi Deus, dimitte mihi peccata mea, propter nomen sanctum tuum: salva animam meam, quam pretioso Sanguine tuo redemisti. Ecce committo me misericordiæ tuæ, resigno me manibus tuis. Age mecum secundum bonitatem tuam, non secundum meam malitiam & iniquitatem.

4. Offero etiam tibi omnia bona mea, quamvis valdè pauca & imperfecta; ut tu ea emendes & sanctifices; ut ea grata habeas, & accepta tibi facias, & semper ad meliora trahas; nec non ad beatum ac laudabilem finem, me pigrum & inutilem homuncionem, perducas.

5. Offero quoque tibi omnia pia desideria devotorum, necessitates parentum, amicorum, fratrum, sororum, omniumque charorum meorum,

rum,

rum, & eorum qui mihi vel aliis, propter amorem tuum benefecerunt: & qui orationes & miſſas pro ſe ſuisque omnibus, dici à me deſideraverunt & petierunt, ſive in carne adhuc vivant, ſive jam ſeculo defuncti ſint: ut omnes ſibi auxilium gratiæ tuæ, opem conſolationis, protectionem à periculis, liberationem à pœnis advenire ſentiant, & ut ab omnibus malis erepti, gratias tibi magnificas læti perſolvant.

6. Offero etiam tibi preces & hoſtias placationis, pro illis ſpecialiter, qui me in aliquo læſerunt, contriſtaverunt, aut vituperaverunt, vel aliquod damnum vel gravamen intulerunt: pro his quoque omnibus, quos aliquando contriſtavi, conturbavi, gravavi & ſcandalizavi, verbis, factis, ſcienter vel ignoranter: ut nobis omnibus pariter indulgeas peccata noſtra & mutuas offenſiones. Aufer Domine à cordibus noſtris omnem ſuſpicionem & indignationem, iram & diſceptationem, & quicquid poteſt charitatem lædere, & fraternam dilectionem minuere. Miſerere, miſerere Domine, miſericordiam tuam poſcentibus, da gratiam indigentibus: & fac nos tales exiſtere, ut ſimus digni gratia tua perfrui, & ad vitam proficiamus æternam. Amen.

CAP. X.

CAP. X.

Quòd sacra Communio de facili non est relinquenda.

VOX DILECTI.

FRequenter recurrendum est ad fontem gratiæ, & divinæ misericordiæ, ad fontem bonitatis & totius puritatis: quatenus à passionibus tuis & vitiis curari valeas, & contra universas tentationes & fallacias diaboli, fortior atque vigilantior effici merearis. Inimicus sciens fructum & remedium maximum, in sacra Communione positum, omni modo & occasione nititur fideles & devotos, quantum prævalet, retrahere & impedire.

2. Cùm enim quidam sacræ Communioni se aptare disponunt, pejores Satanæ immissiones patiuntur. Ipse nequam spiritus (ut in Job scribitur) venit inter filios Dei, ut solita illos nequitia sua perturbet, aut timidos nimium reddat & perplexos: quatenus affectum eorum minuat, vel fidem impugnando auferat: si fortè aut omninò Communionem relinquant, aut cum tepore accedant. Sed non est quidquam curandum de versutiis & phantasiis illius, quantumlibet turpibus & horridis, sed cuncta phantasmata in caput ejus sunt retorquenda. Contemnendus est miser & deridendus, nec propter insultus ejus & commotiones, quas suscitat, sacra est omittenda Communio.

3. Sæpè

3. Sæpè etiam impedit nimia sollicitudo pro devotione habenda, & anxietas quædam de confessione facienda. Age secundum consilium sapientum, & depone anxietatem & scrupulum: quia gratiam Dei impedit, & devotionem mentis destruit. Propter aliquam parvam turbationem vel gravitatem, sacram ne dimittas Communionem: sed vade citius confiteri, & omnes offensiones aliis libenter indulge. Si verò tu aliquem offendisti, veniam humiliter precare, & Deus libenter indulgebit tibi.

4. Quid prodest diu tardare confessionem aut sacram differre Communionem? Expurga te cumprimis, exspue velociter venenū, festina accipere remedium, & senties melius, quàm si diu distuleris. Si hodiè propter istud dimittis, cras forsitan aliud majus eveniet: & sic diu posses à Communione impediri, & magis ineptus fieri. Quanto citiùs vales, à præsenti gravitate & inertia te excutias: quia nihil importat diu anxiari, diu cum turbatione transire, & ob quotidiana obstacula se à divinis sequestrare. Imò plurimum nocet, diu Communionem protelare, nam & gravem torporem consuevit inducere. Proh dolor! quidam tepidi & dissoluti moras confitendi libenter accipiunt, & Communionem sacram idcircò differri cupiunt, ne ad majorem sui custodiam se dare teneantur.

5. Heu! quàm modicam charitatem, & debi-

debilem devotionem habent, qui sacram Communionem tam faciliter postponunt. Quàm felix ille, & DEO acceptus habetur, qui sic vivit, & in tali puritate conscientiam suam custodit, ut etiam omni die communicare paratus, & benè affectatus esset, si ei liceret, & sine nota agere posset. Si quis interdum abstinet humilitatis gratia, aut legitima impediente causa, laudandus est de reverentia. Si autem torpor obrepserit, seipsum excitare debet, & facere quod in se est, & Dominus aderit desiderio suo pro bona voluntate, quam specialiter respicit.

6. Cùm verò legitimè præpeditus est, habebit semper bonam voluntatem, & piam intentionem communicandi, & sic non carebit fructu Sacramenti. Potest enim quilibet devotus, omni die & omni hora, ad spiritualem Christi Communionem, salubriter & sine prohibitione accedere: & tamen certis diebus & statuto tempore, Corpus sui Redemptoris, cum affectuosa reverentia Sacramentaliter debet suscipere, & magis laudem Dei & honorem prætendere, quàm suam consolationem quærere. Nam toties mysticè communicat, & invisibiliter reficitur, quoties incarnationis Christi mysterium passionemque devotè recolit, & in amore ejus accenditur.

7. Qui aliter se non præparat, nisi instante festo vel consuetudine compellente, sæpiùs imparatus erit. Beatus, qui se Domino in holo-

caustum offert, quoties celebrat aut communicat. Non sis in celebrando nimis prolixus aut festinus, sed serva bonum communem modum cum quibus vivis. Non debes aliis generare molestiam & tædium, sed communem servare viam secundum majorum institutionem: & potiùs aliorum servire utilitati, quàm propriæ devotioni vel affectui.

CAP. XI.

Quòd corpus Christi, & sacra Scriptura maximè sint animæ fideli necessaria.

VOX DISCIPULI.

O Dulcissime Domine Jesu, quanta est dulcedo devotæ animæ, tecum epulantis in convivio tuo! ubi ei non alius cibus manducandus proponitur, nisi tu unicus dilectus ejus, super omnia desideria cordis ejus desiderabilis. Et mihi quidem dulce foret in præsentia tua, ex intimo affectu lachrymas fundere, & cum pia Magdalena pedes tuos lachrymis irrigare. Sed ubi est hæc devotio? ubi lachrymarum sanctarum copiosa effusio? Certè in conspectu tuo & sanctorum Angelorum tuorum, totum cor meum ardere deberet, & ex gaudio flere. Habeo enim te in Sacramento verè præsentem, quamvis aliena specie occultatum.

2. Nam in propria, & divina claritate te conspicere, oculi mei ferre non possent: sed neque totus mundus in fulgore gloriæ majestatis

tuæ

tuæ subsisteret. In hoc ergò imbecillitati meæ consulis, quòd te sub Sacramento abscondis. Habeo verè & adoro, quem Angeli adorant in cœlo; sed ego adhuc interim in fide, illi autem in specie & sine velamine. Me oportet contentum esse in lumine veræ fidei, & in ea ambulare, donec aspiret dies æternæ claritatis, & umbræ figurarum inclinentur. Cùm autem venerit quod perfectum est, cessabit usus Sacramentorum: quia beati in gloria cœlesti non egent medicamine Sacramentali; gaudent enim sine fine in præsentia Dei, facie ad faciem gloriam ejus speculantes, & de claritate in claritatem abyssalis Deitatis transformati, gustant Verbũ Dei coro factum, sicut fuit ab initio, & manet in æternum.

3. Memor horum mirabilium, grave mihi fit tædium etiam quodlibet spirituale solatium: quia quamdiu Dominum meum apertè in sua gloria non video, pro nihilo duco omne, quod in mundo conspicio & audio. Testis es tu mihi Deus, quòd nulla me res potest consolari, nulla creatura quietare, nisi tu Deus meus, quem desidero æternaliter contemplari. Sed non est hoc possibile, durante me in hac mortalitate. Ideò oportet, ut me ponam ad magnam patientiam, & meipsum in omni desiderio tibi submittam. Nam & sancti tui Domine, qui tecum jam in regno cœlorum exultant, in fide & patientia magna, dùm viverent, adventum gloriæ tuæ exspectabant. Quod illi crediderunt,

debemus ; concede nobis tamen dignè flere mala, quæ gessimus : & in spiritu humilitatis, ac bonæ voluntatis proposito , tibi ferventiùs de cætero deservire.

CAP. XII.

Quòd magna diligentia se debeat, Communicaturus Christo, præparare.

VOX DILECTI.

EGo sum puritatis amator , & dator omnis sanctitatis. Ego cor purum quæro, & ibi est locus requietis meæ. Para mihi cœnaculum grande stratum, & faciam apud te Pascha cum discipulis meis. Si vis, ut veniam ad te, & apud te maneam : expurga vetus fermentum , & munda cordis tui habitaculum. Exclude totum seculum, & omnem vitiorum tumultum : sede tanquam passer solitarius in tecto, & cogita excessus tuos in amaritudine animæ tuæ. Omnis namque amans, suo dilecto amatori, optimum & pulcherrimum præparat locum , quia in hoc cognoscitur affectus suscipientis dilectum.

2. Scito tamen , te non posse satisfacere huic præparationi, ex merito tuæ actionis , etiamsi per integrum annum te præparares, & nihil aliud in mente haberes. Sed ex sola pietate & gratia mea, permitteris ad mensam meam accedere, ac si mendicus ad prandium vocaretur divitis , & ille nihil aliud habeat ad retribuendum beneficiis ejus, nisi se humiliando & ei regrati-

gratiando. Fac, quod in te eſt, & diligenter facito: non ex conſuetudine, non ex neceſſitate, ſed cum timore, & reverentia, & affectu, accipe Corpus dilecti Domini Dei tui, dignantis ad te venire. Ego ſum qui vocavi, ego juſſi fieri; ego ſupplebo quod tibi deeſt: veni, & ſuſcipe me.

3. Cùm gratiam devotionis tribuo, gratias age Deo tuo: non quia dignus es, ſed quia tui miſertus ſum. Si non habes, ſed magis aridum te ſentis, inſiſte orationi, ingemiſce & pulſa: nec deſiſtas, donec merearis micam aut guttam gratiæ ſalutaris accipere. Tu mei indiges, non ego tui indigeo. Nec tu me ſanctificare venis, ſed ego te ſanctificare & meliorare venio. Tu venis, ut ex me ſanctificeris, & mihi uniaris, ut novam gratiam recipias, & de novo ad emendationem accendaris. Noli negligere hanc gratiam: ſed præpara cum omne diligentia cor tuum, & introduc ad te dilectum tuum.

4. Oportet autem, ut non ſolùm te præpares ad devotionem ante Communionem, ſed ut etiam te ſollicitè conſerves in ea, poſt Sacramenti perceptionem. Nec minor cuſtodia pòſt exigitur, quàm de vota præparatio priùs. Nam bona poſtmodum cuſtodia, optima iterum eſt præparatio, ad majorem gratiam conſequendam. Ex eo quippe valdè indiſpoſitus quis redditur, ſi ſtatim fuerit nimis effuſus ad exteriora ſolatia. Cave à multiloquio, mane

in secreto, & fruere Deo tuo. Ipsum enim habes, quem totus mundus tibi auferre non potest. Ego sum, cui te totum dare debes : ita ut jam ultra non in te, sed in me, absque omni sollicitudine, vivas.

CAP. XIII.

Quod toto corde anima devota, Christi unionem in Sacramento, affectare debet.

VOX DISCIPULI.

QUis mihi det, Domine, ut inveniam te solum, & aperiam tibi totum cor meum, & fruar te, sicut desiderat anima mea; & jam me nemo despiciat, nec ulla creatura me moveat vel respiciat, sed tu solus mihi loquaris, & ego tibi, sicut solet dilectus ad dilectum loqui, & amicus cum amico convivari? Hoc oro, hoc desidero, ut tibi totus uniar, & cor meum ab omnibus creatis rebus abstraham, magisque per sacram Communionem, ac frequentem celebrationem, cœlestia & æterna sapere discam. Ah Domine Deus! quando ero tecum totus unitus & absorptus, meique totaliter oblitus? Tu in me, & ego in te, & sic nos pariter in unum manere concede.

2. Verè tu es dilectus meus, electus ex millibus, in quo complacuit animæ meæ habitare omnibus diebus vitæ suæ. Verè tu pacificus meus, in quo pax summa & requies vera, extra quem labor & dolor, & infinita miseria.

Verè

Verè tu es Deus abſconditus, & conſilium tuum non eſt cum impiis, ſed cum humilibus & ſimplicibus ſermo tuus. O quàm ſuavis eſt Domine ſpiritus tuus, qui ut dulcedinem tuam in filios demonſtrares, pane ſuaviſſimo, de cœlo deſcendente, illos reficere dignaris. Verè non eſt alia natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes ſibi, ſicut tu Deus noſter ades univerſis fidelibus tuis, quibus ob quotidianum ſolatium, & cor erigendum in cœlum, te tribuis ad edendum & fruendum.

3. Quæ eſt enim alia gens tam inclyta, ſicut plebs Chriſtiana? Aut quæ creatura ſub cœlo tam dilecta, ut anima devota, ad quam ingreditur Deus, ut paſcat eam carne ſua glorioſa? O ineffabilis gratia! ô admirabilis dignatio! ô amor immenſus homini ſingulariter impenſus! Sed quid retribuam Domino pro gratia iſta, pro charitate tam eximia? Non eſt aliud, quod gratius donare queam, quàm ut cor meum Deo meo totaliter tribuam, & intimè conjungam. Tunc exultabunt omnia interiora mea, cùm perfectè fuerit unita Deo anima mea. Tunc dicit mihi: Si tu vis eſſe mecum, ego volo eſſe tecum. Et ego reſpondebo illi: Dignare Domine manere mecum, ego volo libenter eſſe tecum. Hoc eſt totum deſiderium meum, ut cor meum tibi ſit unitum.

CAP. XIV.

De quorundam devotorum ardenti desiderio, ad Corpus Christi.

VOX DISCIPULI.

O Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te! Quando recordor devotorum aliquorum, ad Sacramentum tuum, Domine, cum maxima devotione, & affectu accedentium, tunc sæpiùs in meipso confundor, & erubesco: quòd ad altare tuum, & sacræ Communionis mensam, tam tepidè & frigidè accedo. Quòd ita aridus, & sine affectione cordis maneo. Quòd non sum totaliter accensus coram te Deo meo; nec ita vehementer attractus & affectus, sicut multi devoti fuerunt, qui præ nimio desiderio Communionis, & sensibili cordis amore, à fletu se non potuerunt continere: sed ore cordis & corporis pariter, ad te Deum fontem vivum medullitùs inhiabant, suam esuriem non valentes aliter temperare nec satiare, nisi Corpus tuum cum omni jucunditate & spirituali aviditate accepissent.

2. O vera ardens fides eorum, probabile existens argumentum sacræ præsentiæ tuæ. Isti enim veraciter cognoscunt Dominum suum in fractione panis, quorum cor tam validè ardet in eis, de Jesu ambulante cum eis. Longè est à me sæpè talis affectus & devotio, tam vehemens amor

amor & ardor. Esto mihi propitius Jesu bone, dulcis & benigne: & concede pauperi mendico tuo, vel interdum modicum de cordiali affectu amoris tui, in sacra Communione sentire, ut fides mea magis convelescat, spes in bonitate tua proficiat, & charitas semel perfectè accensa, & cœleste manna experta, nunquam deficiat.

3. Potens est autem misericordia tua, etiam gratiam desideratam mihi præstare, & in spiritu ardoris, cùm dies beneplaciti tui venerit, me clementissimè visitare. Etenim licet tanto desiderio tam specialium devotorum tuorum non ardeo, tamen de gratia tua, illius magni inflammati desiderii, desiderium habeo; orans & desiderans, omnium talium fervidorum amatorum tuorum, participem me fieri, ac eorum sancto consortio annumerari.

CAP. XV.

Quòd gratia devotionis, humilitate & sui ipsius abnegatione acquiritur.

VOX DILECTI.

OPortet te devotionis gratiam instanter quærere, desideranter petere, patienter & fiducialiter expectare, gratanter recipere, humiliter conservare, studiosè cum ea operari, ac Deo terminum & modum supernæ visitationis, donec veniat, committere. Humiliare præcipuè te debes, cùm parùm aut nihil devotionis interiùs sentis; sed non nimiùm dejici, nec

nec inordinatè contristari. Dat sæpè Deus in uno brevi momento, quod longo negavit tempore. Dat quandoque in fine, quod in principio orationis distulit dare.

2. Si semper citò gratia daretur, & pro voto adesset, non esset infirmo homini benè portabile. Propterea in bona spe, & humili patientia, expectanda est devotionis gratia. Tibi tamen, & peccatis tuis imputa, cùm non datur, vel etiam occultè tollitur. Modicum quandoque est, quod gratiam impedit & abscondit, si tamen modicum, & non potiùs grande dici debeat, quod tantum bonum prohibet. Et si hoc ipsum modicum vel grande amoveris, & perfectè viceris, erit quod petisti.

3. Statim namque, ut te Deo ex toto corde tradideris, nec hoc vel illud, pro tuo libitu seu velle quæsieris, sed integrè te in ipso posueris, unitum te invenies, & pacatum; quia nil ita benè sapiet & placebit, sicut beneplacitum divinæ voluntatis. Quisquis ergò intentionem suam, simplici corde sursum ad Deum levaverit, seque ab omni inordinato amore, seu displicentia cujuslibet rei creatæ, evacuaverit, aptissimus gratiæ percipiendæ, ac dignus devotionis munere erit. Dat enim Dominus ibi benedictionem suam, ubi vasa vacua invenerit. Et quantò perfectiùs infimis quis renunciat, & magis sibi ipsi per contemptum sui

mor-

moritur, tantò gratia celeriùs venit, copiosiùs intrat, & altiùs liberum cor elevat.

4. Tunc videbit, & affluet, & mirabitur, dilatabitur cor ejus in ipso, quia manus Domini cum eo, & ipse se posuit totaliter in manu ejus usque in seculum. Ecce sic benedicetur homo, qui quærit Deum in toto corde suo, nec in vanum accipit animam suam. Hic in accipiendo sacram Eucharistiam magnam promeretur divinæ unionis gratiam, quia non respicit ad propriam devotionem & consolationem, sed super omnem devotionem, & consolationem, ad Dei gloriam & honorem.

CAP. XVI.

Quòd necessitates nostras Christo aperire, & ejus gratiam postulare debemus.

VOX DISCIPULI.

O Dulcissime atque amantissime Domine, quem nunc devotè desidero suscipere, tu scis infirmitatem meam & necessitatem, quam patior; in quantis malis & vitiis jaceo, quàm sæpè sum gravatus, tentatus, turbatus, & inquinatus. Pro remedio ad te venio, pro consolatione & sublevamine te deprecor. Ad omnia scientem loquor, cui manifesta sunt omnia interiora mea; & qui solus potes me perfectè consolari, & adjuvare. Tu scis, quibus bonis indigeo præ omnibus, & quàm pauper sum in virtutibus.

2. Ecce, sto ante te pauper & nudus, gratiam postulans, & misericordiam implorans. Refice esurientem mendicum tuum, accende frigiditatem meam igne amoris tui, illumina cœcitatem meam claritate præsentiæ tuæ. Verte mihi omnia terrena in amaritudinem, omnia gravia & contraria in patientiam, omnia infima & creata in contemptum & oblivionem. Erige cor meum ad te in cœlum, & ne dimittas me vagari super terram. Tu solus mihi ex hoc jam dulcescas usque in seculum; quia tu solus cibus & potus meus, amor meus & gaudium meum, dulcedo mea & totum bonum meum.

3. Utinam me totaliter ex tua præsentia accendas, comburas, & in te transmutes; ut unus tecum efficiar spiritus, per gratiam internæ unionis, & liquefactionem ardentis amoris. Ne patiaris me jejunum & aridum à te recedere, sed operare mecum misericorditer, sicut sæpiùs operatus es cum Sanctis tuis mirabiliter. Quid mirum, si totus ex te ignescerem, & in me ipso deficerem: cùm tu sis ignis semper ardens, & nunquam deficiens; amor corda purificans, & intellectum illuminans.

CAP. XVII.

De ardenti amore, & vehementi affectu suscipiendi Christum.

VOX DISCIPULI.

CUm summa devotione & ardenti amore, cum

cum toto cordis affectu & fervore, desidero te, Domine, suscipere, quemadmodum multi Sancti & devotæ personæ, in communicando te desideraverunt, qui tibi maximè in sanctitate vitæ placuerunt, & in ardentissima devotione fuerunt. O Deus meus, amor æternus, totum bonum meum, felicitas interminabilis, cupio te suscipere cum vehementissimo desiderio & dignissima reverentia, quam aliquis Sanctorum unquam habuit, & sentire potuit.

2. Et licet indignus sum omnia illa sentimenta devotionis habere, tamen offero tibi totũ cordis mei affectum, ac si omnia illa gratissima inflammata desideria, solus haberem. Sed & quæcunque potest pia mens concipere & desiderare, hæc omnia tibi, cum summa veneratione, & intimo favore, præbeo & offero. Nihil opto mihi reservare, sed me & omnia mea, tibi sponte & libentissimè immolare. Domine Deus meus, creator meus, & redemptor meus, cum tali affectu, reverentia, laude & honore; cum tali gratitudine, dignitate, & amore; cum tali fide, spe & puritate, te affecto hodiè suscipere, sicut te suscepit & desideravit sanctissima mater tua, gloriosa virgo Maria, quando Angelo evangelizanti sibi incarnationis mysterium, humiliter ac devotè respondit: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundúm verbum tuum.

3. Et sicut beatus præcursor tuus excellentissimus Sanctorum Joannes Baptista, in præsentia

ſentia tua lætabundus exultavit in gaudio Spiritus ſancti, dum adhuc maternis clauderetur viſceribus: Et poſtmodum cernens inter homines Jeſum ambulantem, valdè ſe humilians, devoto cum affectu dicebat: Amicus autem ſponſi, qui ſtat & audit eum, gaudio gaudet propter vocem ſponſi: ſic & ego, magnis & ſacris deſideriis opto inflammari, & tibi ex toto corde meipſum præſentare. Unde & omnium devotorum cordium jubilationes, ardentes affectus, mentales exceſſus, ac ſupernaturales illuminationes, & cœlicas viſiones tibi offero & exhibeo cum omnibus virtutibus & laudibus, ab omni creatura in cœlo & in terra celebratis, & celebrandis, pro me & omnibus mihi in oratione commendatis; quatenus ab omnibus dignè lauderis, & in perpetuum glorificeris.

4. Accipe vota mea Domine Deus meus, & deſideria infinitæ laudationis, ac immenſæ benedictionis; quæ tibi ſecundum multitudinem ineffabilis magnitudinis tuæ, jure debentur. Hæc tibi reddo, & reddere deſidero, per ſingulos dies & momenta temporum; atque ad reddendum mecum tibi gratias & laudes, omnes cœleſtes ſpiritus, & cunctos fideles tuos, precibus & affectibus invito & exoro.

5. Laudent te univerſi populi, tribus, & linguæ; & ſanctum ac mellifluum nomen tuum, cum ſumma jubilatione, & ardenti devotione magnificent. Et quicunque reverenter

ac de-

ac devotè altissimum Sacramentum tuum celebrant, & plena fide recipiunt, gratiam & misericordiam apud te invenire mereantur, & pro me peccatore suppliciter exorent. Cùmque optata devotione, ac fruibili unione, potiti fuerint, & benè consolati, ac mirificè refecti, de sacra mensa cœlesti abscesserint, mei pauperis recordari dignentur.

CAP. XIIX.

Quòd homo non sit curiosus scrutator Sacramenti, sed humilis imitator Christi, subdendo sensum suum sacræ fidei.

VOX DILECTI.

CAvendum est tibi à curiosa, & inutili perscrutatione hujus profundissimi Sacramenti, si non vis in dubitationis profundum submergi. Qui scrutator est majestatis, opprimetur à gloria. Plus valet Deus operari, quàm homo intelligere potest. Tolerabilis, pia, & humilis inquisitio veritatis, parata semper doceri, & per sanas Patrum sententias studens ambulare.

2. Beata simplicitas, quæ difficiles quæstionum relinquit vias, & plana ac firma pergit semita mandatorum Dei. Multi devotionem perdiderunt, dum altiora scrutari voluerunt. Fides à te exigitur, & sincera vita: non altitudo intellectus, neque profunditas mysteriorum Dei. Si non intelligis, nec capis, quæ in-

fra te sunt, quomodo comprehendes, quæ supra te sunt? Subdere Deo, & humilia sensum tuum fidei, & dabitur tibi scientiæ lumen, prout tibi fuerit utile ac necessarium.

3. Quidam graviter tentantur de fide & Sacramento, sed non est hoc ipsis imputandum, sed potiùs inimico. Noli curare, noli disputare cum cogitationibus tuis, nec ad immissas à diabolo dubitationes responde; sed crede verbis Dei, crede Sanctis ejus & Prophetis, & fugiet à te nequam inimicus. Sæpè multum prodest, quòd talia sustinet Dei servus. Nam infideles & peccatores non tentat, quos securè jam possidet; fideles autem devotos, variis modis tentat & vexat.

4. Perge ergò cum simplici & indubitata fide, & cum simplici reverentia ad Sacramentum accede. Et quicquid intelligere non vales, Deo omnipotenti securè committe. Non fallit te Deus; fallitur, qui sibi ipsi nimium credit. Graditur Deus cum simplicibus, revelat se humilibus, dat intellectum parvulis, aperit sensum puris mentibus, & abscondit gratiam curiosis & superbis. Ratio humana debilis est, & falli potest; fides autem vera, falli non potest.

5. Omnis ratio, & naturalis investigatio, fidem sequi debet, non præcedere, nec infringere. Nam fides & amor ibi maximè præcellunt, & occultis modis in hoc sanctissimo & super-

perexcellentissimo Sacramento operantur. Deus æternus & immensus, infinitæque potentiæ, facit magna & inscrutabilia in cœlo & in terra, nec est investigatio mirabilium operum ejus. Si talia essent opera Dei, ut facilè ab humana ratione caperentur, non essent mirabilia, nec ineffabilia dicenda.

FINIS.

SEQVENTIA ADDIDIMVS, pie Lector, non alia de causa quàm ne paginæ vacarent tot, quæ etsi orationis stylo non parum discrepent, argumento tamen non malè conveniunt.

IDIOTÆ VIRI SANCTI REGULÆ, VITAM CHRISTIANAM COMPLECTENTES.

PRima regula, si homini videtur dura via virtutis, quia continuè oportet nos pugnare adversus carnem & diabolum & mundum, recordetur, quamcunque elegerit vitam etiam secundum mundum, multa illi adversa, tristia, incommoda, laboriosa patienda sunt.

Secunda regula, recordetur, quòd in rebus mundi diutiùs pugnatur, & laboriosiùs & infructuosiùs, in quibus labor est finis laboris, & tandem pœna æterna.

Tertia regula, recordetur, stultum esse credere ad cœlum posse perveniri, nisi per hujusmodi pugnam; sicut & caput nostrum Christus non ascendit in cœlum, nisi per crucem, nec debet servi conditio melior esse conditione Domini.

Quarta regula, recordetur, non solùm esse ægrè ferendam hanc pugnam, sed optandam etiam, si nullum inde nobis præmium perveniat, solùm ut conformemur Christo Deo & Domino nostro, & quotiens resistendo alicui tentationi, alicui ex sensibꝰ tuis vim facis, cogita cui-

nam

nam parti crucis Christi conformis reddaris, ut quando regulæ resistens, gustum affligis, recordare illum felle potatum & aceto. Quando manus retrahis à rapina alicujus rei quæ tibi placet, cogita manus illius pro te ligno crucis affixas. Et si resistis superbiæ, recordare illum, qui quum in forma Dei esset, pro te formam servi accepisse, & humiliatum usque ad mortem crucis: & quum de ira tentaris, recordare illum qui Deus erat, & omnium hominum justissimus, quum se tamen videret quasi latronem & illudi, & conspui, & flagellari, & opprobriis omnib9 affici, & cum latronibus deputari, nullum tamen unquã aut iræ, aut indignationis signum ostendit, sed patientissimè omnia ferens, omnibus mansuetissimè respondebat, & sic discurrendo per singula, invenias nullam esse passionem, quæ te Christo aliqua ex parte conformem non efficiat.

Quinta regula, quòd in illis duodecim armis, nec in quoquam alio humano remedio confidas, sed in sola virtute Jesu Christi, qui dixit: Confidite, ego vici mundum, & alibi: Princeps mundi hujus ejicitur foras, quare & nos sola ejus virtute confidamus & mundum posse vincere, & diabolum superare. Et ideò debemus semper petere ejus auxilium per orationem sanctorum suorum.

Sexta regula, recordare quum unam vicisti tentationem, semper aliam esse expectan-

 dam,

dam, qua diabolus ſemper circuit quem devoret, quare oportet ſemper ſervire in timore, & dicere cum Propheta: Super cuſtodiam meā ſtabo.

Septima regula, ut non ſolùm non vincaris à diabolo, quum te tentat, ſed ut vincas ipſum, hoc eſt, quando non ſolùm peccas, ex ea re unde te tentaverat, occaſionem ſumis alicujus boni, ut ſi opus ſuum bonum aliquod tibi offert, ut inde in vanam gloriam incidas, tu illud ſtatim non opus tuum, ſed ut beneficium Dei cogitans humilias te, & judicas parùm gratum te eſſe Deo de beneficiis ejus.

Octava regula, ut quum pugnas, pugnes quaſi vincendo, deinde perpetuam pacem habiturus, quia fortè hoc tibi dabit Deus ex gratia ſua, & diabolus ampliùs non redibit, confuſus de tua victoria, ſed quum viciſti, geras te quaſi mox pugnaturus, ut in pugna ſemper ſis memor pugnæ.

Nona regula, ut quamvis te ſentias undiq; benè munitum & paratum, ſemper tamen fugias occaſiones peccandi, quia ut dicit ſapiens: Qui amat periculum, peribit in illo.

Decima regula, ut in tentationibus ſemper in principio occurras, & allidas parvulos Babylonis ad petram. Petra autem erat Chriſtus: Quia ſerò medicina paratur.

Undecima regula, recordare, quòd licet in ipſo conflictu tentationis ardua videatur pugna, tamen longè dulcius eſt vincere tentationem,

nem, quàm ire ad peccatum, ad quod te inclinat. Et in hoc multi decipiuntur, quia non comparant dulcedinem victoriæ dulcedini peccati, ſed comparant pugnam voluptati, & tamen homo qui millies expertus eſt quid ſit cedere tentationi, deberet ſemel ſaltem experiri, quid ſit vincere tentationem.

Duodecima regula, propterea quòd tentaris, ne credas te à Deo derelictum, aut Deo parùm gratum eſſe, aut parùm juſtum & perfectum, memor ſis, quòd poſtquam Paulus vidit divinam eſſentiam, patiebatur tentationem carnis, qua permittebat Deus eum tentari, ne de ſuperbia tentaretur, in quo etiam homo debet advertere, quòd Paulus qui erat vas electionis, & raptus usque ad tertium cœlum, tamen erat in periculo, ne de ſuis virtutibus ſuperbiret, ſicut ipſe dicit de ſe: ne magnitudo revelationum extolleret me, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, qui me colaphizet. Quare ſuper omnes tentationes homo debet maximè ſe munire contra tentationem ſuperbiæ, quia radix omnium malorum ſuperbia eſt, contra quod unicum remedium eſt, cogitare ſemper, quòd Deus ſe humiliavit pro nobis usque ad crucem, & mors nos vel invitos eousque humiliavit, ut ſimus eſca vermium.

FINIS.

